

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή έχει σαν αντικείμενο την αξιολόγηση του προγράμματος των ΒΙ.ΠΕ μετρώντας τις επιπτώσεις σε οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό, και χωρικό επίπεδο. Αρχικά επιλέγεται να γίνει παρουσίαση των θεωριών χωροθέτησης της βιομηχανίας και των παραγόντων που επηρέασαν την εγκατάσταση βιομηχανικών δραστηριοτήτων στην Ευρώπη. Στη συνέχεια παρουσιάζεται διαχρονικά το πρότυπο χωροθέτησης της βιομηχανίας στον ελληνικό χώρο και τα νομικά εργαλεία που συνέβαλαν στην διαμόρφωση αυτής της εικόνας. Ακολούθως αναφέρονται τα αναπτυξιακά κίνητρα για την εγκατάσταση βιομηχανιών σε οργανωμένους υποδοχείς και έπειτα αναλύεται το πρόγραμμα των ΒΙ.ΠΕ στον ελληνικό χώρο. Παρουσιάζεται η υφιστάμενη κατάσταση αναλύονται όλα τα χαρακτηριστικά των ΒΙ.ΠΕ και τελειώνοντας επιχειρείται ο απολογισμός του θεσμού με την διατύπωση προβληματισμών και συμπερασμάτων.

Λέξεις Κλειδιά : βιομηχανία, βιομηχανική εγκατάσταση, βιομηχανικές περιοχές, περιφερειακή ανάπτυξη,

ABSTRACT

In this paper will evaluate the program of industrial areas and it measures the effects of economic, social, environmental and installation level. In the beginning, it will be shown the theories of layouts of industries and the factors where they been affected the establishment of industries around Europe. Moreover, it will be presented the prototype installation of the industries in the Greek area and the legal tools where they contributed and they formed of this picture. Subsequently, it will be referred the developed incentives for the settlement of the new industries to the organized locations and afterwards it will be resolved the program of Industrial Area in Greece. Finally, it will be shown the existing situation analyzed by all characteristics of VIPE and it will be attempted with respect of the institution and it will be explained with tests and conclusions.

Key words : industry, industrial location, industrial areas, regional development.

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

ΒΙ.ΠΕ.	Βιομηχανική Περιοχή
ΒΙΟ.ΠΑ.	Βιοτεχνικό Πάρκο
ΒΙ.ΠΑ	Βιομηχανικό Πάρκο
Β.Ε.ΠΕ	Βιομηχανικές-Επιχειρηματικές Περιοχές
Π.Α.Θ.Ε	Άξονας-Πάτρας-Θεσσαλονίκης-Αθήνας-Ευζώνων
Α.Β.Σ	Άτυπες Βιομηχανικές Συγκεντρώσεις
Π.Ε.Ρ.ΠΟ	Περιοχές Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδομησης
Π.Ο.Α.Π.Δ	Περιοχή Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων
Π.Δ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΠΧΣΑΑ	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού Αειφόρου Ανάπτυξης
ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία
ΣΔ	Συντελεστής Δόμησης
ΜΟ	Μέσης Όχλησης
ΥΟ	Υψηλής Όχλησης
ΧΟ	Χαμηλής Όχλησης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΘΕΩΡΙΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	12
1.1 ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	12
<i>1.1.1 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΟΘΕΤΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΞΑΡΤΗΣΗΣ</i>	12
<i>1.1.2 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ</i>	13
<i>1.1.3 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ</i>	13
<i>1.1.4 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ “ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ”</i>	14
1.2 ΜΠΙΧΕΒΙΟΡΙΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ	14
<i>1.2.1 ΜΠΙΧΕΒΙΟΡΑΛΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ</i>	15
<i>1.2.2 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΑΡΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΠΙΧΕΒΙΟΡΑΛΙΣΜΟΥ</i>	15
1.3.ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	16
<i>1.3.1 ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ</i>	16
<i>1.3.2 ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ</i>	17
<i>1.3.3 ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΈΡΕΥΝΕΣ</i>	17
1.4 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΣΤΗΝ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	18
<i>1.4.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ</i>	18
<i>1.4.2 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</i>	19
<i>1.4.3 ΔΙΚΤΥΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ</i>	19
<i>1.4.4 ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ</i>	20

<i>1.4.5 ΚΕΦΑΛΑΙΟ</i>	20
<i>1.4.6 ΑΓΟΡΑ</i>	21
<i>1.4.7 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ</i>	21
<i>1.4.8 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</i>	22
1.5 ΔΙΕΘΝΗ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	22
<i>1.5.1 ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ</i>	22
<i>1.5.2 ΓΑΛΛΙΑ</i>	23
<i>1.5.3 ΙΤΑΛΙΑ</i>	24
1.6 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	29
2.1 ΣΗΜΕΙΑΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ	29
2.2 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ	31
2.3 ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΙ ΥΠΟΔΟΧΕΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	32
2.4 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	38
ΚΙΝΗΤΡΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΒΙ.ΠΕ.	
3.1 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1116/81	38
3.2 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1262/82	41
3.3 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1892/90	46
3.4 ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΦΘΙΝΟΥΣΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	51
3.5 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 2601/98	52

3.6 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/04	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΟΙ ΒΙ.ΠΕ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ	57
4.1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΒΙ.ΠΕ.	57
4.1.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΙΔΡΥΣΗΣ ΒΙ.ΠΕ.	57
4.1.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΒΙ.ΠΕ.	57
4.1.3 ΣΤΑΔΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΒΙ.ΠΕ.	58
4.1.4. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΒΙ.ΠΕ	59
4.2 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	60
4.2.1. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ	61
4.2.2. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	64
4.2.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	68
4.2.4 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ	60
4.2.5 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	72
4.2.6 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	75
4.2.7 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	76
4.2.8 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	79
4.2.9 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	82
4.2.10 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΣΟΥ	83
4.2.11 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	86
4.2 ΟΙ Β.Ε.Π.Ε ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	88

4.3 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ Β.Ε.Π.Ε ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	91
4.3.1 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	91
4.3.2 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	108
4.3.3 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	109
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	111
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	115
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	121

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ

Εικόνα 2.4.1 : Εθνικό Πρότυπο Χωροταξικής Οργάνωσης Βιομηχανίας	39
Πίνακας 3.1.1 : Κίνητρα για ίδρυση, επέκταση και εκσυγχρονισμό μεταποιητικών επιχειρήσεων έξω και μέσα σε ΒΠΠΕ βάσει Ν.1116/81	40
Πίνακας 3.1.2 : Κίνητρα μετεγκατάστασης μεταποιητικών μονάδων από τις περιοχές Α σε Α,Β και Γ και από Β σε Γ	42
Πίνακας 3.2.1: Κίνητρα για ίδρυση, επέκταση και εκσυγχρονισμό μεταποιητικών επιχειρήσεων έξω και μέσα σε ΒΠΠΕ (Ν.1282/82)	44
Πίνακας 3.2.2 : Κίνητρα για επέκταση και μετεγκατάσταση επιχειρήσεων εντός και εκτός ΒΠΠΕ βάσει Ν.1282/82	46
Πίνακας 3.2.3 : Κίνητρα μετεγκατάστασης μεταποιητικών μονάδων από την περιοχή Α εντός και εκτός των ΒΠΠΕ των περιοχών Α,Β,Γ και Δ βάσει Ν.1282/82	49
Πίνακας 3.3.1 : Κίνητρα για ίδρυση, επέκταση και εκσυγχρονισμό μεταποιητικών επιχειρήσεων έξω και μέσα σε ΒΠΠΕ βάσει Ν.1892/90	51
Πίνακας 3.3.2: Κίνητρα για επέκταση και μετεγκατάσταση επιχειρήσεων εντός και εκτός ΒΠΠΕ βάσει Ν.1892/90	53
Εικόνα 3.4.1: Φθίνουσες Βιομηχανικές Περιοχές βάσει της Υ.Α 29773/95	53
Εικόνα 4.2.1 : Διαχρονική εξέλιξη ποσοστών πληρότητας ΒΙ.ΠΕ.	55
Πίνακας 4.2.1.1 : Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης	61
Εικόνα 4.2.2.1 : Συγκέντρωση βιομηχανικών κτιρίων ανά Π.Ε	64
Πίνακας 4.2.2.1 : Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	65
Πίνακας 4.2.2.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Κεντρικής Μακεδονίας	67
Πίνακας 4.2.3.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	69
Πίνακας 4.2.3.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	70
Πίνακας 4.2.4.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Ηπείρου	71
Πίνακας 4.2.4.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας	73
Πίνακας 4.2.5.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Θεσσαλίας	75

Πίνακας 4.2.5.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Θεσσαλίας	76
Πίνακας 4.2.6.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	77
Πίνακας 4.2.6.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	78
Εικόνα 4.2.7.1 : Μέγεθος ειδίκευσης στην μεταποίηση	78
Πίνακας 4.2.7.2: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	78
Πίνακας 4.2.7.3: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	79
Πίνακας 4.2.8.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	81
Πίνακας 4.2.8.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	81
Πίνακας 4.2.9.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Αττικής	83
Πίνακας 4.2.10.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Πελοποννήσου	85
Πίνακας 4.2.10.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Πελοποννήσου	86
Πίνακας 4.2.11.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Κρήτης	87
Πίνακας 4.2.11.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Κρήτης	87
Διάγραμμα 4.3.1.1 : Βιομηχανική απασχόληση σε Ε.Ε και Ελλάδα	92
Πίνακας 4.3.1.2: Ανάλυση απόκλισης συμμετοχής απασχόλησης 1991-2001	94
Πίνακας 4.3.1.3: Συσχέτιση Βιομηχανικής Απασχόλησης-κκ ΑΕΠ	94
Διάγραμμα 4.3.1.4 : Συσχέτισης Μεταβολής Βιομηχανικής Απασχόλησης-κκ ΑΕΠ	95
Πίνακας 4.3.1.5: Βιομηχανική απασχόληση και ΚΚ ΑΕΠ.	97
Πίνακας 4.3.1.6 : Ανάλυση απόκλισης συμμετοχής απασχόλησης 1991-2011	98
Πίνακας 4.3.1.7: Συσχέτισης Βιομηχανικής Απασχόλησης-κκ ΑΕΠ	99
Διάγραμμα 4.3.1.8: Συσχέτισης Βιομηχανικής Απασχόλησης-κκ ΑΕΠ	103

Πίνακας 4.3.1.9: Βιομηχανική απασχόληση και ΚΚ ΑΕΠ	104
Πίνακας 4.3.1.10: Ταξινόμηση κατά Boudeville	108
Πίνακας 4.3.2.1 : Στοιχεία λειτουργίας επιχειρήσεων εντός ΒΙ.ΠΕ	115
Πίνακας 1: Ολοκληρωμένοι υποδοχείς Βιομηχανίας	117
Πίνακας 2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας ανά ΒΙ.ΠΕ	118
Πίνακας 3: Κωδικός Κλάδων, Ονομασία(ΣΤΑΚΟΔ)και αριθμός επιχειρήσεων	120

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η εργασία αυτή έχει ως αντικείμενο την διερεύνηση της συμβολής των Οργανωμένων Υποδοχέων της Βιομηχανίας στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη καθώς η εκβιομηχάνιση θεωρείται ότι είναι ο προσφορότερος τρόπος για την ανάπτυξη μιας περιοχής και η συγκέντρωση αρκετών βιομηχανιών σε μια περιοχή μειώνει τον κίνδυνο ανεργίας και αυξάνει το εισόδημα της περιοχής. Ειδικότερα οι Βιομηχανικές Περιοχές χρησιμοποιήθηκαν επί δεκαετίες ως εργαλείο ανάπτυξης περιοχών με υστέρηση και γεωγραφικό απομονωτισμό. Έγινε προσπάθεια με τον τρόπο αυτό να μειωθούν οι περιφερειακές ανισότητες που υπήρχαν και να αποκεντρωθεί η βιομηχανική δραστηριότητα. Πρόκειται για οργανωμένους χώρους βιομηχανίας εξοπλισμένους με δίκτυα υποδομών, βοηθητικές μονάδες, ευνοϊκούς όρους δόμησης και συχνά συνοδεύονται από χρηματοοικονομικά κίνητρα εγκατάστασης. Συγκεντρώνουν βιομηχανικές επιχειρήσεις και στόχο έχουν την ισόρροπη βιομηχανική ανάπτυξη, την αστική και περιφερειακή ανάπτυξη και την παραγωγή με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας αναλύονται όλες οι θεωρίες χωροθέτησης της βιομηχανίας που εφαρμόστηκαν κυρίως στην Ευρώπη κυρίως τον 19 και 20 αιώνα και όλοι εκείνοι οι παράγοντες που διαχρονικά επηρεάζουν την χωροθέτηση των βιομηχανικών μονάδων ώστε να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται το χωρικό πρότυπο της βιομηχανίας σε μια περιοχή. Αναφέρονται και παραδείγματα διεθνών χωροθετήσεων βιομηχανίας και ανάπτυξης Βιομηχανικών Περιοχών.

Ακολουθεί μια ιστορική αναδρομή στους παράγοντες που επηρέασαν και τελικά διαμόρφωσαν την χωροθέτηση της βιομηχανίας στον ελληνικό χώρο μέσω της παρουσίας του θεσμικού πλαισίου για τον χωροταξικό σχεδιασμό και την βιομηχανία αλλά και της πρόσφατης χρονικά χάραξης βιομηχανικής πολιτικής.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται όλα τα αναπτυξιακά κίνητρα που δόθηκαν από την δεκαετία του 1970 και ύστερα σε ποιες περιοχές και με ποια μορφή αναπτύχθηκαν ώστε να διαπιστωθεί ο βαθμός συντονισμού χωρικών και αναπτυξιακών πολιτικών.

Έπειτα γίνεται αναλυτική αναφορά στο πρόγραμμα των ελληνικών ΒΙ.ΠΕ, στην υφιστάμενη κατάσταση τους και αναλύεται η χωροταξική κατανομή της βιομηχανίας σε

επίπεδο περιφέρειας. Ακολουθεί η αποτίμηση των επιδράσεων των ΒΙ.ΠΕ στην τοπική ανάπτυξη, το τοπικό εισόδημα, την απασχόληση, την μετεγκατάσταση των επιχειρήσεων και το περιβάλλον, αξιολογούνται τα υπάρχοντα δεδομένα και στοιχεία να προκύψουν τα τελικά συμπεράσματα για το χωρικό πρότυπο οργάνωσης των ΒΙ.ΠΕ. στον ελληνικό χώρο, την συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη και το βαθμός επίτευξης των αρχικών στόχων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΘΕΩΡΙΕΣ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Υπάρχει μια πληθώρα εμπειρικών και θεωρητικών μελετών που πραγματεύονται το ζήτημα της χωροθέτησης παραγωγικών δραστηριοτήτων. Από την κατηγοριοποίηση των μελετών αυτών προκύπτουν τρεις βασικές σχολές σκέψης. Πιο συγκεκριμένα η πρώτη σχολή σκέψης είναι η Κλασική η οποία αποτελείται από επί μέρους θεωρίες όπως θα αναλυθούν παρακάτω, η Μπιχεβιοραλιστική Σχολή και η σχολή της Πολιτικής Οικονομίας. (Λαμπριανίδης, 2010) Οι θεωρίες αυτές άλλες εξετάζοντας σε μεγάλο βαθμό άλλες όχι τους παράγοντες που επηρεάζουν την θέση των επιχειρήσεων διατυπώνουν άποψη για την ιδανική θέση της επιχείρησης στο χώρο. Τέτοιο παράγοντες επιρροής θεωρούνται η χωρική κατανομή εργατικού δυναμικού και αγορών, χωρική κατανομή πρώτων υλών, κοινωνική υποδομή και τεχνική υποδομή.

1.1 ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ξεκινώντας την ανάλυση με την Κλασική σχολή ,αποτελεί μια επαγωγική θεωρία και συνίσταται σε ένα βασικό σύστημα κανόνων που προσδιορίζουν την απόφαση χωροθέτησης. Ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης λοιπόν παίρνει μια άριστη απόφαση λαμβάνοντας υπόψιν ένα σύνολο απλουστευμένων υποθέσεων. Στην κλασική σχολή διακρίνονται τέσσερεις βασικές προσεγγίσεις: η προσέγγιση του ελάχιστου κόστους, η προσέγγιση της χωρικής αλληλεξάρτησης, η προσέγγιση της γενικής χωρικής ισορροπίας και η προσέγγιση του κύκλου ζωής του προϊόντος.

1.1.1 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΟΘΕΤΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Με την προσέγγιση αυτή εξετάζεται για πρώτη φορά η χωροθέτηση ως αποτέλεσμα της ζήτησης και επίσης η ο τρόπος εύρεσης ισορροπίας στην χωρική κατανομή της αγοράς μεταξύ ανταγωνιστριών εταιρειών. Βασικοί εμπνευστές της θεωρίας αυτής ήταν ο Losch και ο Hotelling και υποστηρίζονταν ότι με δεδομένο ότι οι αγοραστές βρίσκονται παντού στο χώρο κάθε επιχείρηση μπορεί να ελέγχει την περιοχή της μέσα στην οποία πουλάει φθηνότερα τα προϊόντα της από τους ανταγωνιστές της. Ακόμη μια νέα επιχείρηση για να λειτουργήσει και να ελέγξει το μεγαλύτερο κομμάτι της αγοράς οφείλει να λάβει υπόψιν τη συμπεριφορά των άλλων επιχειρήσεων καθώς και τις αντιδράσεις τους. Η θεωρία αυτή εκδηλώθηκε κυρίως όταν το φαινόμενο του

μονοπωλίου ενισχύθηκε εξαιτίας της χωρικής συγκέντρωσης παραγωγικών δραστηριοτήτων και κεφαλαίου.

1.1.2 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Η θεωρία αυτή συνδέει τον κύκλο ζωής του προϊόντος με την χωροθέτηση της επιχείρησης. Δηλαδή ανάλογα με το στάδιο στο οποίο βρίσκεται το προϊόν θα απευθύνεται και σε διαφορετικό μέγεθος αγοράς. Σύμφωνα με τον Losch και τον Hoover που την διατύπωσαν ένα προϊόν περνάει απαραίτητα από τρία στάδια. Όταν λοιπόν το προϊόν βρίσκεται στο αρχικό στάδιο μη τυποποίησης τότε οι επιχειρήσεις στρέφονται σε μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα. Σε δεύτερο στάδιο όταν το προϊόν τυποποιηθεί τότε οι επιχειρήσεις εγκαθίστανται σε μικρότερα εθνικά και περιφερειακά κέντρα. Σε τρίτο και τελικό στάδιο όταν το προϊόν είναι ώριμο απευθύνεται σε μεγάλο κομμάτι της αγοράς και οι επιχειρήσεις μπορούν να εγκατασταθούν παντού ακόμα και σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές.

1.1.3 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Η θεωρία αυτή όπως δηλώνει και η ονομασία της υποστηρίζει ότι οι επιχειρήσεις προσπαθούν να βρουν το σημείο εκείνο όπου το κόστος της επιχείρησης ελαχιστοποιείται. Δηλαδή άριστος τόπος εγκατάστασης είναι αυτός που ελαχιστοποιεί το συνολικό κόστος συλλογής πρώτων υλών και την επεξεργασία τους καθώς και την διανομή του προϊόντος στην αγορά. Σύμφωνα με τον Weber τον κύριο εκφραστή της σκέψης αυτής γίνονται κάποιες υποθέσεις για την απλούστευση της πολυπλοκότητας της πραγματικότητας. Ειδικότερα ο Weber θεωρεί δεδομένα τη γεωγραφική κατανομή των πρώτων υλών, τις περιοχές εργατικού δυναμικού, το κόστος παραγωγής και την τιμή πώλησης του προϊόντος, την τεχνολογία, τους συντελεστές παραγωγής και τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Ως μεταβλητά θεωρεί το κόστος εργασίας, τα έσοδα από τις πωλήσεις, το κόστος προμήθειας και μεταφοράς πρώτων υλών. Με βάση αυτές τις υποθέσεις λοιπόν ο Weber προχωρά στην διατύπωση τριών σταδίων από τα οποία διέρχεται μια επιχείρηση. Αρχικά προέχει η εξεύρεση του σημείου εγκατάστασης στο οποίο το κόστος μεταφοράς είναι το μικρότερο δυνατό. Σε δεύτερο στάδιο εξετάζεται η μετακίνηση του σημείου εγκατάστασης προς τις περιοχές που συγκεντρώνεται φθινό εργατικό δυναμικό. Τρίτο είναι το στάδιο στο οποίο εξετάζεται

πως μετακινείται το παραπάνω σημείο (που έχει το ελάχιστο κόστος μεταφοράς) ως προς τα σημεία που παρουσιάζουν μεγαλύτερες οικονομίες συγκέντρωσης. Μέσω της σύνθεσης των παραπάνω σταδίων μπορεί να προσδιορισθεί το άριστο σημείο εγκατάστασης με το ελάχιστο κόστος μεταφοράς να έχει πάντα ειδικό βάρος στην διαδικασία. (Λαμπριανίδης,2010:103)

1.1.4 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ “ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ”

Η προσέγγιση αυτή έχει ως επίκεντρο το πώς γίνεται η κατανομή όλων των οικονομικών δραστηριοτήτων στο χώρο κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Βασικός εμπνευστής της θεωρίας αυτής είναι ο Losch (ο οποίος θέτει συγκεκριμένες παραμέτρους (π.χ. ομοιογενή γεωγραφικό χώρο, ομοιόμορφη κατανομή πρώτων υλών, ομοιόμορφη κατανομή πληθυσμού κ.α.) με βάση τις οποίες εξετάζεται η κατανομή όλων των οικονομικών δραστηριοτήτων στο χώρο με στόχο τη γενικότερη οικονομική ισορροπία. Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής ο Losch διαπίστωσε πως το πρόβλημα της βέλτιστης χωροθέτησης μιας μεμονωμένης επιχείρησης είναι άλυτο. η ιδανική χωροθέτηση της μεμονωμένης επιχείρησης είναι αδύνατη λόγω της χωρικής αλληλεξάρτησης των επιχειρήσεων. Δηλαδή η χωροθέτηση μιας επιχείρησης προϋποθέτει την επαναχωροθέτηση άλλων προϋπαρχουσών επιχειρήσεων, γεγονός πρακτικά αδύνατο. Τέλος πίστευε ακόμα ότι η μόνη μέθοδος για την αντιμετώπιση του προβλήματος είναι πρακτική μέθοδος , αυτή των διαχρονικών προσεγγίσεων. Υποστήριξε ακόμη ότι οι μέχρι τότε διατυπωμένες θεωρίες χωροθέτησης είχαν δώσει απάντηση σ ένα πολύπλοκο ζήτημα εξετάζοντας μόνο έναν παράγοντα κάτι που θεώρησε άτοπο και υπεραπλουστευτικό.

1.2 ΜΠΙΧΕΒΙΟΡΙΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Η σχολή της συμπεριφοράς εμφανίστηκε για πρώτη φορά την δεκαετία του 1960. Στη «σχολή της συμπεριφοράς» η χωροθέτηση της επιχείρησης εξετάζεται μέσα από την συμπεριφορά των ανθρώπων που λαμβάνουν τις αποφάσεις. Οι κύριοι εκφραστές της Pred και Simon διαπιστώνουν ότι η απόφαση χωροθέτησης μιας μονάδας δεν είναι ποτέ βέλτιστη με την έννοια της ελαχιστοποίησης του κόστους και της μεγιστοποίησης του κέρδους μεγαλύτερη βαρύτητα έχουν οι απόψεις και οι αντιλήψεις του επιχειρηματία. Οι δυο αυτοί θεωρητικοί επιστήμονες προσπάθησαν να τυποποιήσουν την ανθρώπινη

συμπεριφορά σε μοντέλα. Σημαντική διαφορά με την παραπάνω Κλασική σχολή σκέψης είναι ότι δεν υπάρχει ο «οικονομικός άνθρωπος» τον οποίο υποθέτουν οι κλασικοί δηλαδή δεν αναγνωρίζει τον άνθρωπο ως βελτιστοποιό και καλά πληροφορημένο. Αντίθετα υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος έχει ατελή γνώση και πολλές φορές επιδιώκει μη υλικούς σκοπούς. Η θεωρία αυτή χωρίζεται σε δυο προσεγγίσεις οι οποίες θα αναλυθούν παρακάτω την μιχεβιοραλιστική θεωρία της επιχείρησης και τον καθαρά περιγραφικό μιχεβιοραλισμό.

1.2.1 ΜΠΙΧΕΒΙΟΡΑΛΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Στο πλαίσιο της «μιχεβιορικής σχολής» αναπτύχθηκε ένα σημαντικό ρεύμα για τη μελέτη της γεωγραφίας των επιχειρήσεων. Κεντρικό ρόλο στην θεωρία αυτή παίζει η άποψη ότι οι επιχειρήσεις δεν μπορούν και δεν παίρνουν αποφάσεις για την μεγιστοποίηση του κέρδους τους.(Τουφεγγούλου,2006).Σύμφωνα με το ρεύμα αυτό η συμπεριφορά των ανθρώπων μπορεί να τυποποιηθεί σε λίγα ή ακόμη και σε ένα δυο μοντέλα. Το ζήτημα της χωροθέτησης μιας επιχείρησης είναι αρκετά πολύπλοκο καθώς η χωροθέτηση των επιχειρήσεων πρέπει να εξεταστούν στα πλαίσια της ευρύτερης στρατηγικής τους. Διάφοροι θεωρητικοί και ερευνητές που ασχολήθηκαν με τη γεωγραφική προσέγγιση διατυπώνουν ότι κεντρικός στόχος των επιχειρήσεων είναι η ελαχιστοποίηση της αβεβαιότητας που προκαλούν διάφορες μεταβολές στο οικονομικό τους περιβάλλον. Με τον τρόπο αυτό το ενδιαφέρον μετατοπίζεται, από την επίδραση που έχει το οικονομικό περιβάλλον στην επιχείρηση, στην επίδραση και τις επιπτώσεις που έχει η χωροθέτηση και λειτουργία των βιομηχανικών μονάδων στο οικονομικό περιβάλλον της περιοχής.

1.2.2 ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΑΡΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΠΙΧΕΒΙΟΡΑΛΙΣΜΟΥ

Το χαρακτηριστικό της σχολής αυτής είναι ότι δε βασίζεται σε κάποια θεωρητική βάση και προσπαθεί να τεκμηριώσει τις απόψεις της με παρατηρήσεις και εμπειρικές έρευνες, γεγονός που έχει προκαλέσει την κριτική αρκετών. Αρχικά οι μελέτες αυτές λόγω διαφόρων παραδοχών και γενικεύσεων που κάνουν αποτυγχάνουν να προχωρήσουν πέρα από το επίπεδο των φαινομένων.

1.3.ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η σχολή αυτή προέκυψε από την κριτική των δύο προηγούμενων σχολών στην ανάλυση της χωροθέτησης της βιομηχανίας και είναι επηρεασμένη από την οικονομική θεωρία που βασίζεται στη μαρξιστική σκέψη. Σύμφωνα και με τον Λαμπριανίδη η σχολή αυτή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και μαρξιστική με την έννοια ότι οι μελέτες που εντάσσονται σ αυτήν χρησιμοποιούν μαρξιστικές έννοιες και μεθοδολογία. Με βάση την σχολή αυτή η οικονομική ανάπτυξη είναι μια δυναμική διαδικασία ενώ κεντρική σημασία στην παραγωγή έχει η κοινωνία. Η κοινωνία δηλαδή δεν είναι ένα σύνολο ανθρώπων και ομάδων αλλά μια αλληλεξάρτηση δομών. Με τον τρόπο αυτό υποστηρίζεται ότι οι οικονομικές διαδικασίες και κατά συνέπεια η χωροθέτηση επιχειρήσεων στηρίζονται σε συγκεκριμένες μορφές κοινωνικής οργάνωσης. Δηλαδή διαφορετικές κοινωνίες έχουν διαφορετικές οικονομικές διαδικασίες ενώ οι κοινωνικές αντιθέσεις αποτελούν βασικό χαρακτηριστικό της καπιταλιστικής παραγωγής. Η σχολή αυτή αναλύεται σε τρεις διαφορετικές συνιστώσες: α)την αναδιάρθρωση των κεφαλαίων, β)την σημασία του εργατικού δυναμικού στη χωροθέτηση, γ)τις εμπειρικές έρευνες. Παρακάτω αναλύονται συνοπτικά οι τρεις αυτές υποκατηγορίες της Πολιτικής Οικονομίας.

1.3.1 ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Βασικοί εκπρόσωποι της θεωρίας αυτής υπήρξαν οι Dunford, Massey και Meegan. Σύμφωνα με αυτούς η αναδιάρθρωση κεφαλαίου δημιουργεί νέες ανάγκες χωροθέτησης και συνεπώς, αλλάζει τη διάρθρωση της βιομηχανίας στο χώρο. Έτσι οι επιχειρήσεις ταξινομούνται σε τρεις βασικές ομάδες ανάλογα με το είδος της αναδιάρθρωσης που ακολούθησαν. Η πρώτη ομάδα αποτελούνταν από βιομηχανίες που είχαν πλεόνασμα κεφαλαίου. Η δεύτερη ομάδα αποτελούνταν από εταιρίες που ήταν αναγκασμένες να αυξήσουν την παραγωγή τους και ταυτόχρονα να μειώσουν τις τιμές τους ώστε να μπορέσουν να παραμείνουν ανταγωνιστικές στη διεθνή αγορά. Η τρίτη ομάδα περιελάμβανε εταιρίες οι οποίες είχαν περισσότερο ανάγκη διοικητικές και οργανωτικές αλλαγές παρά την αναδιάρθρωση της παραγωγικής τους διαδικασίας. Έτσι προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι παραπάνω δυσκολίες προτάθηκε η οργανωτική και παραγωγική αναδιάρθρωση η οποία, ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε ομάδας, εκφράστηκε με

διάφορους τρόπους όπως τη μείωση προσωπικού, τις περικοπές στο παραγωγικό κεφάλαιο, την εισαγωγή νέων τεχνικών. Σύμφωνα λοιπόν με την κατεύθυνση της αναδιάρθρωσης του κεφαλαίου ο κοινωνικός χώρος αναπτύσσεται και εξαρτάται από τις εκάστοτε επενδύσεις του κεφαλαίου, εφόσον κάθε κύκλος επενδύσεων προκαλεί νέα αναδιάρθρωση του κοινωνικού χώρου. Τέλος σημειώνεται ότι η θεωρία αυτή εξετάζει και τις αιτίες που επηρεάζουν καθοριστικά τη χωροθέτηση της βιομηχανίας επισημαίνοντας τις αλλαγές στη συνολική διάρθρωση της βιομηχανικής χωροθέτησης μέσα σε μια χώρα.

1.3.2 ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

Βασικοί εκφραστές της θεωρίας αυτής είναι οι Friedman και Perrons. Ο πρώτος υποστήριξε ότι η χωροθέτηση της βιομηχανίας συνδέεται άμεσα με την εργατική δύναμη που απασχολεί και χώρισε το εργατικό δυναμικό σε δυο μεγάλες κατηγορίες τους κεντρικούς και περιφερειακούς εργάτες με τις διαφορές ανάμεσα σε αυτές τις δυο ομάδες να ερμηνεύουν την ύπαρξη στερημένων και ευημερουσών περιοχών Perrons με τη σειρά του επεσήμανε ότι ενδεχόμενες αλλαγές στη χωροθέτηση της βιομηχανίας θα προκαλέσουν και αλλαγές στην εργατική διαδικασία. Συμπερασματικά ο χώρος αντιμετωπίζεται ως προϊόν της κοινωνίας με αποτέλεσμα οι αλλαγές στη χωροθέτηση της βιομηχανίας να επηρεάζονται από αλλαγές στη διαδικασία της εργασίας.

1.3.3 ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ

Στην προσπάθεια να δημιουργηθεί μια νέα θεωρία στα πλαίσια της Πολιτικής Οικονομίας πολλοί μελετητές οδηγήθηκαν σε εμπειρικές έρευνες που είναι θεωρητικά πληροφορημένες και όχι εμπειριστικές. Με βάση τις εμπειρικές έρευνες, για την απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης της βιομηχανίας πρέπει να ληφθούν υπόψη πλήθος παράγοντες. Οι μελετητές προσπάθησαν να ερμηνεύσουν την χωροθέτηση της βιομηχανίας και τα κοινωνικά φαινόμενα. Συγκεκριμένα υποστηρίζεται ότι στα μέσα της δεκαετίας του 1960 υπάρχει τάση αποκέντρωσης της βιομηχανίας η οποία ερμηνεύεται ως αποτέλεσμα της μεταφοράς κλαδικών εργοστασίων από τις μεγάλες επιχειρήσεις των κεντρικών περιοχών στην περιφέρεια επιδιώκοντας το «υπερκέρδος» βασισμένο στην «υπερεκμετάλλευση» της εργατικής δύναμης (εξωστρεφή συσσώρευση) αλλά και της κάποιας αυτοδύναμης ανάπτυξης που βασίζεται σε τοπικές πηγές και σε μια εσωτερικά

ελεγχόμενη διαδικασία συσσώρευσης. Έτσι στις τρεις προηγούμενες σχολές αναπτύχθηκαν πολλές πτυχές του θέματος που συνέβαλαν καθοριστικά στη μελέτη της βιομηχανικής χωροθέτησης. Οι θεωρίες χωροθέτησης αποτελούν περισσότερο ένα σημαντικό εργαλείο ανάλυσης στην διαδικασία επίλυσης πρακτικών προβλημάτων τόπου εγκατάστασης και λιγότερο ένα υπόδειγμα αυστηρού προσανατολισμού για τη λήψη οποιασδήποτε σχετικής απόφασης.

1.4 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΡΡΟΗΣ ΣΤΗΝ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Στο προηγούμενο κομμάτι αναλύθηκαν οι σχολές σκέψης χωροθέτησης της βιομηχανίας που επηρέασαν κυρίως τον 20 αιώνα την χωροθέτηση της βιομηχανίας στην Ευρώπη. Δεδομένου όμως των νέων προκλήσεων που εμφανίζονται στην εξέλιξη της βιομηχανίας λόγω της οικονομικής, κοινωνικής ανάπτυξης που γνωρίζει η Ευρώπη αλλά και λόγω των τεχνολογικών μεταβολών καθώς και της δημιουργίας οργανωμένων χώρων υποδοχής της προκύπτουν συνεχώς νέοι παράγοντες επηρεασμού της θέσης εγκατάστασης της βιομηχανίας. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα εξωτερικό περιβάλλον της βιομηχανικής επιχείρησης που δεν βρίσκεται στο εσωτερικό της αλλά την επηρεάζει σημαντικά στην απόφαση επιλογής θέσης. Το περιβάλλον αυτό διαμορφώνεται από διάφορους παράγοντες που ανάλογα την κάθε περίπτωση έχουν διαφορετική βαρύτητα στην τελική απόφαση. Πιο σημαντικοί από αυτούς είναι η ύπαρξη διαθέσιμου κεφαλαίου, οι πρώτες ύλες και η ενέργεια, τα δίκτυα υποδομών και επικοινωνίας, τα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος και οι φυσικοί πόροι, το οικονομικό δυναμικό της περιφέρειας, η δομή της αγοράς. Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό με την ανάλυση των εσωτερικών στοιχείων της επιχείρησης όπως κλάδος βιομηχανίας, εξέλιξη πωλήσεων κ.α, μπορούν να δώσουν σημαντική κατεύθυνση στην τελική απόφαση.

1.4.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας περίπτωσης αποτελούν για τον ελληνικό χώρο οι βιομηχανικές συγκεντρώσεις στις περιοχές της Αττικής και της Θεσσαλονίκης. Επιχειρήσεις που έχουν ανάγκη από σημαντικό αριθμό εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού με υψηλή ειδίκευση επιλέγουν να συγκεντρώνονται κοντά σε μητροπόλεις που έχουν αναπτύξει τέτοιους θύλακες. Από την πλευρά της η κεντρική διοίκηση προσπαθεί να ρυθμίζει την απασχόληση σε διάφορες περιοχές και επεμβαίνει είτε μέσω

θέσπισης οικονομικών κινήτρων για την προσέλκυση επιχειρήσεων είτε μέσω προγραμμάτων κατάρτισης εργατικού δυναμικού είτε με την δημιουργία οργανωμένων υποδοχών προσπαθώντας να προσελκύσει επιχειρήσεις και ανθρώπινο δυναμικό. Συνεπώς η χωροθέτηση της βιομηχανίας επηρεάζεται σημαντικά από παράγοντες που αφορούν το μέγεθος του εργατικού δυναμικού, το επίπεδο εξειδίκευσής του, το ύψος των αποδοχών του, αλλά και τη σύνθεση των φύλων, την εθνικότητα κ.α.

1.4.2 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το φυσικό περιβάλλον και τα χαρακτηριστικά του αποτελούν από τα σημαντικότερα κριτήρια προσέλκυσης επιχειρήσεων. Υπάρχουν επιχειρήσεις που χρειάζονται συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος για την εύρυθμη λειτουργία τους και άλλες που δεν ευνοούνται σε συγκεκριμένες θέσεις από τις επικρατούντες κλιματικές συνθήκες. Ακόμη το φυσικό περιβάλλον λόγω των χαρακτηριστικών του και ιδιαίτερα σε περιοχές με ευαίσθητα οικοσυστήματα και οικολογικό ενδιαφέρον μπορεί να γίνει απαγορευτικό ως προς την χωροθέτηση επιχειρήσεων. Τέτοια παραδείγματα υπάρχουν πολλά σε ολόκληρη την Ευρώπη ενώ ακόμα και σε περιπτώσεις που επιτρέπεται η χωροθέτηση βιομηχανιών σε τέτοιες περιοχές θεσπίζονται ειδικοί περιβαλλοντικοί παράμετροι και κανόνες τις οποίες οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να ακολουθούν καθώς επίσης να πληρώνουν ανταποδοτικά τέλη και περιβαλλοντικοί φόροι προς τις τοπικές κοινωνίες. Άλλωστε η προστασία και ο σεβασμός στο περιβάλλον σε συνδυασμό με την οικονομική ανάπτυξη είναι αντικείμενο πολλών χωρικών και κοινωνικών επιστημών και αποτελεί μείζον ζήτημα και πεδίο προβληματισμού σε παγκόσμιο επίπεδο.

1.4.3 ΔΙΚΤΥΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η παράμετρος αυτή είναι σημαντική στην χωροθέτηση επιχειρήσεων. Ειδικότερα συμβάλλουν ώστε η βιομηχανική επιχείρηση να μπορεί να φθάσει στις πηγές των πρώτων υλών, στα κέντρα αγοράς, τα κέντρα εργατικού δυναμικού και ταυτόχρονα συμβάλλουν ώστε να διαμορφωθεί το τελικό κόστος παραγωγής του παραγόμενου προϊόντος. Είναι γνωστό ότι όλες οι επιχειρήσεις δίνουν μεγάλη σημασία στο κόστος μεταφοράς και διανομής του προϊόντος ενώ περιοχές με υστέρηση κυρίως οδικών υποδομών και τηλεπικοινωνιών δεν αποτελούν πόλο έλξης για τις επιχειρήσεις. Επίσης

τα κομβικά σημεία όπου συνδυάζονται οδικές υποδομές, λιμάνια, αεροδρόμια και σιδηρόδρομοι αποτελούν ιδιαίτερα ελκυστικές θέσεις για τις επιχειρήσεις. Τέλος τα δίκτυα επικοινωνίας παίζουν σημαντικό ρόλο στην χωροθέτηση της βιομηχανίας καθώς απελευθερώνουν τα κέντρα παραγωγής από τα κέντρα διοίκησης και οργάνωσης των επιχειρήσεων συμβάλλοντας στην άρση εμποδίων οργάνωσης και την ευκολότερη χωροθέτηση των βιομηχανικών μονάδων.

1.4.4 ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Ο παράγων αυτόν αποτελεί για κάποιες επιχειρήσεις καθοριστικής σημασίας ενώ για άλλες έχει δευτερεύουσα σημασία. Υπάρχουν πλήθος βιομηχανικών μονάδων που έχουν χωροθετική εξάρτηση από τις πρώτες ύλες. Εγκαταστάσεις αυτού του είδους είναι μεταξύ άλλων εγκαταστάσεις επεξεργασίας λατομικών ορυκτών, μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με εξάρτηση από ορυκτές πρώτες ύλες αλλά και βιομηχανίες με εξάρτηση από αγροτικές πρώτες ύλες. Στις επιχειρήσεις αυτές όπου το κόστος μεταφοράς είναι αρκετά μεγάλο ο προσανατολισμός είναι προς τις τοποθεσίες παραγωγής των πρώτων υλών. Σε άλλες περιπτώσεις όπου οι πρώτες ύλες χρησιμοποιούνται ως δεύτερο στάδιο για την παραγωγή τελικού προϊόντος ο τύπος πρώτων υλών δεν έχει τόση μεγάλη σημασία. Γενικότερα η ανάπτυξη του δικτύου μεταφορών, η ευκολία στην ανταλλαγή εμπορευμάτων και η μείωση του μεταφορικού κόστους έχουν κάνει το παράγοντα γειννίασης βιομηχανικών μονάδων με περιοχές πρώτων υλών λιγότερο κρίσιμης σημασίας σε σχέση με τον έλεγχο του κόστους ενέργειας που χρησιμοποιείται στην παραγωγή.

1.4.5 ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η εξασφάλιση των απαιτούμενων κεφαλαίων για μια επιχείρηση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο όσον αφορά την οικονομική αποδοτικότητα της και την επιβίωση της. Η εξασφάλιση των κεφαλαίων αυτών και η χρηματοδότηση της επιχείρησης μπορεί να διαφέρει από περιοχή σε περιοχή ανάλογα πάντα με και με τον κλάδο, το είδος και το μέγεθος των βιομηχανικών μονάδων. Με τον τρόπο αυτό βιομηχανικές μονάδες που ασχολούνται με αναπτυσσόμενους κλάδους ή εμφανίζουν μια δυναμική εξασφαλίζουν πιο εύκολα κεφάλαια και χρηματοδότηση από πιστωτικά ιδρύματα. Το αντίθετο συμβαίνει με μικρομεσαίες επιχειρήσεις αλλά και με επιχειρήσεις που ασχολούνται με

άλλους φθίνοντες κλάδους. Επιπλέον επιχειρήσεις που θέλουν εγκατασταθούν σε απομονωμένες περιοχές αντιμετωπίζουν πρόβλημα είτε λόγω γεωγραφικής μειονεκτικής θέσης είτε λόγω δυσκολίας χρηματοδότησης. Συνεπώς τα δυνητικά κεφάλαια μπορούν να επιδράσουν στην θέση εγκατάστασης μιας βιομηχανικής επιχείρησης.

1.4.6 ΑΓΟΡΑ

Η δομή της αγοράς αποτελεί βασικό παράγοντα χωροθέτησης βιομηχανικών επιχειρήσεων καθώς η αγορά είναι ο τόπος ζήτησης και προσφοράς του προϊόντος. Η αγορά μπορεί να είναι είτε τα εμπορικά κέντρα είτε συγκέντρωσης καταναλωτών, είτε άλλες βιομηχανικές επιχειρήσεις που αγοράζουν και χρησιμοποιούν το παραγόμενο προϊόν. Ενδογενείς παράγοντες όπως το είδος και ο κλάδος της επιχείρησης σε συνδυασμό με εξωγενείς παράγοντες όπως το κόστος μεταφοράς και η μεγιστοποίηση της ζήτησης, προσδιορίζουν την ανάγκη της επιχείρησης για γειτνίαση ή όχι με την αγορά και παίζουν κυρίαρχο ρόλο στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης της βιομηχανίας.

1.4.7 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Η ύπαρξη οργανωμένων βιομηχανικών υποδομών σε μια περιοχή επηρεάζει και αυτή σε μεγάλο βαθμό την εγκατάσταση των επιχειρήσεων. Δημιουργεί όλες τις προϋποθέσεις ώστε οι επιχειρήσεις να μπορούν να εγκαθίστανται σε ένα περιβάλλον ασφάλειας ενώ πολλές φορές δίνονται και χρηματοοικονομικά κίνητρα για την εγκατάσταση εντός βιομηχανικών περιοχών. Επιπλέον πολλές επιχειρήσεις οι οποίες χρησιμοποιούν δίκτυα υποδομής με μεγάλα λειτουργικά έξοδα εγκαθίστανται μέσα σε οργανωμένους υποδοχείς ώστε να χρησιμοποιούν από κοινού και να μοιράζονται τα κόστη αυτά με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Προς τους οργανωμένους υποδοχείς στρέφονται κυρίως μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν ειδικευμένο προσωπικό και τεχνολογία στην παραγωγική διαδικασία. Γενικότερα η ύπαρξη μιας περιοχής με οργανωμένο υποδοχέα βιομηχανίας ο οποίος θα διευκολύνει μια επιχείρηση σε όλα τα στάδια της λειτουργίας της είναι λογικό να προσελκύει το ενδιαφέρον επιχειρήσεων.

1.4.8 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το λεγόμενο επιχειρηματικό περιβάλλον αποτελείται από πολλές συνιστώσες οι οποίες συνθέτουν το επιχειρηματικό περιβάλλον. Πολλές από αυτές αναλύθηκαν παραπάνω και είναι βέβαιο ότι όλες οι επιχειρήσεις βιομηχανικές και μη αποζητούν ένα ευνοϊκό και σταθερό επιχειρηματικό περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα το ευνοϊκό περιβάλλον δημιουργείται από τις κατάλληλες υποδομές όπως δίκτυα μεταφορών, ύδρευσης αποχέτευσης, επικοινωνίας, βιομηχανική υποδομή, από την ύπαρξη υπηρεσιών υποστηρικτικών προς την βιομηχανία, από τον καθορισμό θεσμικού πλαισίου ανάπτυξης και την θεσμοθέτηση χρήσεων γης. Στο κομμάτι αυτό σημαντικό ρόλο διαδραματίζει φυσικά ο χωροταξικός σχεδιασμός. Συνεπώς είναι εξαιρετικά σημαντικό για μια επιχείρηση να επιλέξει να εγκατασταθεί σε μια περιοχή οργανωμένη με υποδομές, υπηρεσίες κοινωνική και οικονομική σταθερότητα και ξεκάθαρες λειτουργίες χώρου. Με τον τρόπο αυτό όσο ελκυστικότερο είναι ένα επιχειρηματικό περιβάλλον τόσο περισσότερες επιχειρήσεις θα προσελκύσει.

1.5 ΔΙΕΘΝΗ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

1.5.1 ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Πρόκειται για την χώρα που ξεκίνησε να εφαρμόζει τον θεσμό των Βιομηχανικών περιοχών προσπαθώντας να αποφορτίσει το Λονδίνο από την τότε υπερβολικά μεγάλη συγκέντρωση βιομηχανιών αλλά και να ενδυναμώσει τις υπόλοιπες επαρχίες και περιφέρειες της χώρας. Κατά τα τελευταία χρόνια πριν από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο άρχισαν να εμφανίζονται προβλήματα με έντονη χωρική διάσταση όπως η γεωγραφικά διαφοροποιημένη ανεργία και βιομηχανική παρακμή αλλά και η επιτάχυνση της αστικοποίησης και μητροπολιτικοποίησης (Οικονόμου,2009: 29).

Προς αυτήν την προσπάθεια αποκέντρωσης λοιπόν έγινε στο Manchester μετά το πέρας το Δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου η πρώτη βιομηχανική περιοχή. Ξεκινάει έτσι ένα σχέδιο ανάπτυξης όχι μόνο ιδιωτικών αλλά και κρατικών Βιομηχανικών Περιοχών ή αλλιώς Industrial Parks, με κύριο στόχο τη διασπορά του πληθυσμού και της βιομηχανίας, μέσω της αποθάρρυνσης των επιχειρήσεων να εγκατασταθούν στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας. Οι βιομηχανικές περιοχές σε διάφορες περιοχές της χώρας έγιναν το οικονομικό επίκεντρο νέων πόλεων μικρού και μεσαίου μεγέθους που

ιδρυθήκαν με βάση αυτές και με τον τρόπο αυτό οι βιομηχανικές περιοχές εντάχθηκαν στον χωροταξικό σχεδιασμό. Το γεγονός αυτό, ότι δηλαδή συνυπήρχαν νέες βιομηχανικές περιοχές και νέες πόλεις άρα και κατοικίες συνέβαλλε στην αποκέντρωση του πληθυσμού από την ευρύτερη περιοχή του Λονδίνου και παρείχε στους εργαζόμενους στις Βιομηχανικές Περιοχές, φθηνή κατοικία σε υγιεινό και πολιτισμένο περιβάλλον. Αποτέλεσμα ήταν να προγραμματιστεί το 1946 η κατασκευή 32 τέτοιων πόλεων οι περισσότερες από τις οποίες ιδρύθηκαν σε ακτίνα 50 περίπου χιλιομέτρων από το Λονδίνο, επιδιώκοντας να δημιουργήσουν μια περισσότερο ισορροπημένη κατανομή του πληθυσμού στη νοτιοανατολική Αγγλία. (Κοντίδης,1978:63). Οι φορείς ανάπτυξης των πόλεων αυτών ήταν τοπικοί οργανισμοί, ελεγχόμενοι από το Κράτος. Οι συγκεκριμένοι φορείς μπορούν να αποκτούν εκτάσεις για την ανάπτυξη της περιοχής με τα αρχικά τους κεφάλαια να είναι κρατικά ενώ υπήρχε η πρόβλεψη δανειοδότησης από τράπεζες με ευνοϊκούς όρους. Μετά το τέλος των εργασιών δημιουργίας των νέων πόλεων, και του εξοπλισμού των Βιομηχανικών Περιοχών τους, οι φορείς ανάπτυξης των πόλεων διαλύονταν και το ενεργητικό τους μεταβιβάζεται στην τοπική αυτοδιοίκηση. Κύριοι των Βιομηχανικών Περιοχών όσον αφορά την έκταση και τις υποδομές τους ήταν το Υπουργείο Βιομηχανίας. Στα πλαίσια κινήτρων προσέλκυσης επιχειρήσεων και επενδύσεων στις Βιομηχανικές Περιοχές, κατασκευάζεται από το φορέα ανάπτυξης μεγάλος αριθμός τυποποιημένων κτηρίων τα οποία νοικιάζονται για 99 χρόνια σε επιχειρήσεις. Επίσης οι επιχειρήσεις οι οποίες αποφασίζουν να εγκατασταθούν σε περιοχές περιφερειακής ενίσχυσης, λαμβάνουν και τις προβλεπόμενες φορολογικές ελαφρύνσεις, και διοικητικές διευκολύνσεις.

1.5.2 ΓΑΛΛΙΑ

Στην περίπτωση της Γαλλίας αφετηρία για την δημιουργία του θεσμού των Βιομηχανικών Περιοχών έπαιξε η πόλη του Παρισιού που δημιουργούσε έντονες ανισοροπίες χωρικής οργάνωσης. Υπήρχε από παλαιότερα μια αντίθεση του κέντρου-περιφέρειας με αποτέλεσμα το Παρίσι να συγκεντρώνει πολύ μεγάλο αριθμό οικονομικών δραστηριοτήτων και να κυριαρχεί σε βάρος των υπόλοιπων περιοχών της περιφέρειας. Υιοθετήθηκε λοιπόν η δημιουργία ενός συνόλου οχτώ "μητροπόλεων ισοροπίας" στις ακραίες περιοχές της χώρας, αλλά και η δημιουργία μικρών και μεσαίων μεγέθους πόλεων σε ακτίνα 30-40 χιλιομέτρων από την Πρωτεύουσα. Το

συγκεκριμένο μοντέλο ανάπτυξης επρόκειτο για μια πολιτική αστικού δικτύου εμπνευσμένη από τη θεωρία των πόλων/κέντρων ανάπτυξης. Για την υλοποίηση της πολιτικής αυτής χρησιμοποιήθηκαν πολλά εργαλεία και τομεακές πολιτικές εκ των οποίων πολύ σημαντική είναι η βιομηχανική πολιτική. Οι βιομηχανικές περιοχές λοιπόν ήταν ένα τέτοιο εργαλείο και αποτέλεσαν σημαντικό οικονομικό πυρήνα αλλά και συνέβαλαν στην προσέλκυση των επιχειρήσεων στις πόλεις αυτές. Έτσι, και στην περίπτωση της Γαλλίας συνδυάστηκε η πληθυσμιακή διασπορά με την ενίσχυση της περιφερειακής βιομηχανίας. Άλλωστε κεντρική λογική που είχαν οι Βιομηχανικές Περιοχές της Γαλλίας είναι το γεγονός ότι επιτρεπόταν να μεταγκαθίστανται μέσα στις Βιομηχανικές Περιοχές στις πόλεις – δορυφόρους μόνο βιομηχανίες που προέρχονταν από το Παρίσι . Αναφορικά με τους φορείς ανάπτυξης των Βιομηχανικών Περιοχών και κατ'επέκταση των πόλεων αυτών ήταν το τότε Υπουργείο Ανοικοδόμησης καθώς και οι κοινότητες. Όπως προαναφέρθηκε στο αγγλικό μοντέλο οι βιομηχανικές περιοχές εντάχθηκαν στον χωροταξικό σχεδιασμό κάτι που συνέβη και στην περίπτωση αυτή. Κεντρικό ρόλο στην ίδρυση των περιοχών αυτών έπαιζε η ημικρατική εταιρεία Κεντρική Εταιρεία για τις Εγκαταστάσεις Σχεδιασμού καθώς και τοπικές εταιρείες. Ακόμη σε μια προσπάθεια πιο ενεργής συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών συμμετείχαν στην ορθή και ομαλή λειτουργία των βιομηχανικών περιοχών οι τοπικές συντεχνίες, τα επιμελητήρια καθώς και οι οργανισμοί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Επιπλέον μέσα στην δεκαετία του 1950 οι Δήμοι αποκτούν τη δυνατότητα να ιδρύουν βιομηχανικές ζώνες σε συνδυασμό με τις περιοχές κατοικίας ενώ μπορούν και να απαλλοτριώνουν εκτάσεις για λόγους δημόσιας ωφέλειας με στόχο την ανάπτυξη Βιομηχανικών Περιοχών.

1.5.3 ΙΤΑΛΙΑ

Στην Ιταλία μέχρι την δεκαετία του 1950 δεν υπήρχε η διαμόρφωση τέτοιων στόχων που θα οδηγούσαν στην οργανωμένη ανάπτυξη Βιομηχανικών Περιοχών. Με το πέρασμα όμως των χρόνων και με βάση την ευρωπαϊκή εμπειρία αλλά και την επιτυχημένη εφαρμογή του μέτρου των Βιομηχανικών Περιοχών θεσπίστηκε οργανωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης τους. Η πρώτη βέβαια βιομηχανική περιοχή είχε δημιουργηθεί πολύ νωρίτερα το 1904 στη Νάπολι υπό κρατικό έλεγχο και όμως που χαρακτηριζόταν από τοπική πρωτοβουλία και δεν εμπεριείχε κεντρικό σχεδιασμό. Στην Ιταλία, υπήρχαν

σημαντικές περιφερειακές ανισότητες, κυρίως ανάμεσα στον βιομηχανικά ανεπτυγμένο βορρά και στον αγροτικό νότο. Σε αντιδιαστολή με τα παραπάνω μοντέλα χωρικών ανισοτήτων εδώ δεν υπήρχε μια πόλη κυρίαρχη όπως το Λονδίνο και το Παρίσι αλλά υπάρχουν τεράστιες οικονομικές διαφορές μεταξύ Βορρά και Νότου. Έτσι μέσω των Βιομηχανικών Περιοχών έγιναν προσπάθειες για αναδιανομή του εισοδήματος και ανακατανομή της βιομηχανίας με έμφαση στις κεντρικές και νότιες περιφέρειες της χώρας χωρίς αυτό να σημαίνει βέβαια ότι δεν δημιουργήθηκαν βιομηχανικές περιοχές στον Βορρά. Το διαφορετικό σε αυτές ήταν ότι στο Βορρά οι βιομηχανικές περιοχές είχαν στην καλύτερη χωροθετική οργάνωση των κατά τόπους επιχειρήσεων και στον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων ενώ στο νότο είχαν σαν βασικό στόχο την ενίσχυση της οικονομίας της περιοχής καθώς και τη δημιουργία θέσεων εργασίας προκειμένου να περιοριστεί η μετανάστευση προς τον εκβιομηχανισμένο βορρά. Η δημιουργία των Βιομηχανικών περιοχών είναι ευθύνη του κράτους, των δήμων, των συνεταιρισμών και των επιμελητηρίων. Αναφορικά με την διαχείριση της κάθε Βιομηχανικής Περιοχής, αναλαμβάνει ένα Συμβούλιο με τη συμμετοχή του Δήμου, της Περιφέρειας και του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου. Οι κυριότεροι στόχοι των Βιομηχανικών Περιοχών ήταν η προσέλκυση επενδύσεων, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της περιφέρειας, καθώς και η ανάπτυξη των περιοχών με χαμηλό βαθμό εκβιομηχάνισης. (ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε.,2004:42). Οι στόχοι του προγράμματος των ιταλικών Βιομηχανικών Περιοχών μοιάζουν σε αρκετά σημεία με τους στόχους που τέθηκαν στο ελληνικό πρόγραμμα ΒΙ.ΠΕ., που θα αναλυθούν παρακάτω και είναι φανερό πως και στις δυο χώρες, οι ΒΙ.ΠΕ. λειτουργούν ως εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης με στόχο την βελτίωση της οικονομίας των βραδύρυθμα αναπτυσσόμενων περιοχών της περιφέρειας.

1.6 ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Η χωροθέτηση της βιομηχανίας διαχρονικά επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες μερικοί από τους οποίους προαναφέρθηκαν. Ωστόσο λόγω της πολλαπλότητας των επιπέδων ανάπτυξης και τις διαφορετικής βαρύτητας των παραγόντων που υπεισέρχονται στη διαμόρφωση του χωροθετικού προτύπου της βιομηχανίας σε κάθε χώρα, είναι σχεδόν αδύνατο να διατυπωθεί μια γενική θεωρία βιομηχανικής χωροθέτησης με παγκόσμια εφαρμογή. Όμως με βάση την διεθνή εμπειρία όπως

αναλύθηκε αλλά και των άλλων βιομηχανικά αναπτυγμένων χωρών προκύπτει ότι, υπάρχουν τρεις διαφορετικές φάσεις χωρικής ανάπτυξης της βιομηχανίας:

α) Η φάση της ανεξέλεγκτης χωροταξικής διασποράς.

β) Η φάση της χωρικής συγκέντρωσης.

γ) Η φάση της ελεγχόμενης χωροταξικής διασποράς. (Βλιάμος κ.α., 1991)

Στην περίπτωση της Ελλάδας παρατηρείται μια γενική υστέρηση στην βιομηχανική της ανάπτυξη συγκριτικά με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες με τις πιο σημαντικές προσπάθειες να ακολουθήσει η χώρα την ευρωπαϊκή βιομηχανική ανάπτυξη να γίνονται στην δεκαετία του '50 και του '60. Η Ελλάδα ωστόσο εμφανίζει την ειδοποιό διαφορά ότι η ανεξέλεγκτη χωροθέτηση κυριάρχησε σε όλα τα στάδια της χωροθετικής ανάπτυξης. Χρονολογικά σημαντικός σταθμός στην βιομηχανική ανάπτυξη αποτέλεσαν οι δεκαετίες '70 και '80. Με βάση το γεγονός ότι μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70 υπήρχε απουσία χωροταξικού σχεδιασμού άρα και κατά συνέπεια βιομηχανικής πολιτικής και χωρικών κατευθύνσεων για την ανάπτυξη της η χωρική οργάνωση της βιομηχανίας διαμορφώθηκε κυρίως ως αποτέλεσμα των περιφερειακών πολιτικών που ακολουθούνταν. Πιο συγκεκριμένα την δεκαετία του '50 υποστηρίζεται από την κεντρική διοίκηση η βιομηχανική διασπορά σε κάθε περιοχή που βρίσκεται σε υστέρηση, επιδιώκοντας ισόρροπη ανάπτυξη. Στην δεκαετία που ακολουθεί επικράτησε η άποψη της συγκεντρώσεως των αναπτυξιακών προσπαθειών και της προσέλκυσης συγκεκριμένων βιομηχανιών σε συγκεκριμένες περιοχές μιας περιφέρειας με σκοπό την σταδιακή διάχυση του εισοδήματος και στις άλλες λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της περιφέρειας. Συνεπώς ξεκινά ένα στάδιο “πολικής συγκέντρωσης” που στόχευε στην ενίσχυση της βιομηχανικής υποδομής των μεγάλων αστικών κέντρων, αποκεντρώνοντας τη βιομηχανική δραστηριότητα. Στο τέλος της δεκαετίας αυτής παρατηρείται μια τάση για διεύρυνση της αποκεντρωτικής διαδικασίας και αργότερα την δεκαετία του '80 γίνεται η μετάβαση προς μια “ελεγχόμενη χωροταξική διασπορά”. Ωστόσο, το στάδιο αυτό συμπίπτει με την κρίση που διέρχεται η ελληνική βιομηχανία την περίοδο αυτή. Ακολούθως η δεκαετία που ακολουθεί της κρίσης είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς υπάρχει μια ανάκαμψη ιδιαίτερα στους τομείς της μεταποίησης ενώ διαφαίνεται έντονα η κρατική πρωτοβουλία, ο χωροταξικός σχεδιασμός και οι προσπάθειες οργάνωσης και

ρύθμισης της βιομηχανικής δραστηριότητας. Στα μέσα της δεκαετίας αυτής εφαρμόζεται από το κράτος το πρόγραμμα “Ανασυγκρότηση Φθινουσών Περιοχών”, το οποίο ανήκει στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βιομηχανίας και το οποίο αφορούσε κυρίως στην ενίσχυση υφιστάμενων Μ.Μ.Ε. Στις επόμενες περιόδους νέες προκλήσεις, όπως το άνοιγμα των βορείων συνόρων της χώρας και η κατάργηση κάθε περιορισμού στις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελλών εμφανίζονται. Με τον τρόπο αυτό οι ελληνικές παρουσιάζονται ευκαιρίες για τις πιο εξωστρεφείς βιομηχανίες αλλά και πιέσεις λόγω του ανταγωνισμού της ελληνικής βιομηχανίας με τις πιο έμπειρες και τεχνολογικά πιο προηγμένες βιομηχανίες της Δυτικής Ευρώπης. Γίνεται αντιληπτό ότι το μοντέλο της απόλυτης ελευθερίας επιλογής που είχε κυριαρχήσει αλλά και η απουσία πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού άρχισαν να θέτουν εμπόδια στην προσέλκυση ξένων αλλά και εγχώριων κεφαλαίων και επενδύσεων και για τον λόγο αυτό θεσπίστηκαν ισχυρά θεσμικά πλαίσια πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού (Ν. 2742/99) ενώ την τρέχουσα περίοδο αναπτύσσεται ένα νέο πλαίσιο ρυθμίσεων χωροταξικού σχεδιασμού, που παρακολουθεί τις ευρωπαϊκές εξελίξεις για την χωρική ανάπτυξη και εδαφική συνοχή.

Επομένως, το βασικό χαρακτηριστικό της χωρικής οργάνωσης της βιομηχανίας είναι ότι σταδιακά περνάει από τη φάση της “πολικής συγκέντρωσης” στη φάση της “χωρικής διασποράς” με την Περιφέρεια Αττικής να παραμένει, ωστόσο, κύριος αποδέκτης της βιομηχανικής δραστηριότητας. Άλλωστε η Περιφέρεια της Πρωτεύουσας συγκεντρώνει την απαραίτητη υποδομή καθώς και την ύπαρξη ειδικευμένου και ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού παράλληλα με την απουσία αυτών στην περιφέρεια της χώρας. Επιπλέον η βιομηχανία κυριαρχείται από κλάδους για τους οποίους η αγορά της Πρωτεύουσας αποτελεί τον κύρια πηγή τροφοδοσίας. Εκτός όμως από την κυριαρχία της Πρωτεύουσας υπήρξαν και άλλοι παράγοντες που συντέλεσαν στην διαμόρφωση αυτής της χωρικής οργάνωσης. Έχει μεγάλη σημασία το γεγονός ότι η Ελλάδα βρέθηκε σε μια ιδιότυπη κατάσταση παραγωγικής, εμπορικής και οικονομικής απομόνωσης καθώς τα βόρεια σύνορα της αποτελούσαν το όριο μεταξύ των δύο πολιτικών και στρατιωτικών μπλοκ της Ευρώπης και στην ουσία ήταν γεωγραφικά απομονωμένη από τις ανεπτυγμένες αγορές της Δυτικής Ευρώπης. Άμεσο αποτέλεσμα αυτού ήταν η βιομηχανική δραστηριότητα να είναι συνολικά περιορισμένη ως μέγεθος και αφετέρου

τα μεγέθη των βιομηχανικών μονάδων να είναι σχετικά μικρά, βασιζόμενοι κυρίως σε παραδοσιακούς κλάδους μεταποίησης οι οποίοι αποδείχθηκαν και αργότερα πολύ ευάλωτοι στις τεχνολογικές μεταβολές. Σε όλα αυτά έρχονται να προστεθούν και οι ευθύνες της κεντρικής διοίκησης καθώς το συγκεντρωτικό μοντέλο διοίκησης ήταν από τη φύση του εμπόδιο στην προσπάθεια για μια αποκεντρωμένη χωροθετική ανάπτυξη της βιομηχανίας αλλά και στην χάραξη χωροταξικής πολιτικής και χωροταξικού σχεδιασμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Σε συνέχεια της προηγούμενης ανάλυσης του μοντέλου ανάπτυξης της βιομηχανίας στον ελλαδικό χώρο παρουσιάζονται οι βιομηχανικές χωροθετήσεις και ο τρόπος διαμόρφωσης τους βάσει του θεσμικού πλαισίου. Σύμφωνα με τον Μουρτσιάδη οι βιομηχανικές χωροθετήσεις θα μπορούσαν να διαιρεθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες

2.1 ΣΗΜΕΙΑΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει πολλές υποκατηγορίες με σημαντικότερη τις μεμονωμένες βιομηχανίες διάσπαρτες εκτός πολεοδομικού ιστού. Ουσιαστικά αυτή είναι η πιο διαδεδομένη περίπτωση στην Ελλάδα και αφορά βιομηχανικές μονάδες μικρού ή μεσαίου μεγέθους που εγκαθίστανται σε εκτός σχεδίου περιοχές κοντά ή όχι σε άλλες βιομηχανίες σε τυχαία σε κάθε περίπτωση θέση. Με βάση το θεσμικό πλαίσιο οι βιομηχανίες αυτές διακρίνονται σε βιομηχανίες χαμηλής όχλησης και η ίδρυση τους σε εκτός σχεδίου περιοχές είναι σχετικά ελεύθερη εφόσον δεν συμπίπτει με ειδικές κατηγορίες χώρου όπως δάση, αρχαιολογικοί χώροι κλπ, και σε βιομηχανίες μέσης και υψηλής όχλησης οι οποίες σύμφωνα με το 24/5/85 Π.Δ. οφείλουν να τηρούν αποστάσεις από τους οικισμούς. 500 μέτρα από οικισμούς < 2000 κατοίκων, 700 μέτρα από οικισμούς >2000 και < 10.000 κατοίκων και 1.000 μέτρων για οικισμούς > 10.000 κατοίκων.

Οι βιομηχανίες αυτές της κατηγορίας αποτελούν συνήθως παράγοντας περιβαλλοντικής υποβάθμισης καθώς αναπτύσσονται κατά κανόνα άναρχα, υποχρεώνονται να αναπτύξουν τις δικές τους υποδομές και γενικότερα δεν μπορούν να εκμεταλλευτούν τις οικονομίες κλίμακας που δημιουργούν οι οργανωμένοι υποδοχείς και ότι αυτό συνεπάγεται.

Δεύτερη κατηγορία αποτελούν οι μεμονωμένες βιομηχανίες που σε αντίθεση με τις παραπάνω βρίσκονται σε περιοχές εντός σχεδίου. Η πλειοψηφία των μονάδων αυτών βρίσκονται στις μεγάλες ελληνικές πόλεις (Αθήνα, Πάτρα, Θεσσαλονίκη, Πειραιάς, Βόλος) και πρόκειται για βιομηχανίες μικρού και μεσαίου μεγέθους που έχουν εγκατασταθεί εντός αστικού ιστού και είτε η μετέπειτα θεσμοθέτηση γενικών πολεοδομικών σχεδίων δεν προέβλεψε την απομάκρυνσή τους, είτε αδειοδοτήθηκαν προσωρινά με βάση το νόμο 3325/05, είτε λειτουργούν παράνομα σε περιοχή ασύμβατη

με βιομηχανική χρήση. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν και οι μικρές επιχειρήσεις χαμηλής όχλησης που βρίσκονται σε θεσμοθετημένες περιοχές Γενικής Κατοικίας και πρόκειται κυρίως για εργαστήρια τεχνιτών, ξυλουργεία, αποθήκες και μικρές βιοτεχνίες που συνήθως δεν προκαλούν προβλήματα όχλησης στις κατοικημένες περιοχές.

Επόμενη κατηγορία είναι οι μεγάλες ανεξάρτητες βιομηχανίες και πρόκειται κυρίως για μεταλλουργεία, σταθμούς παραγωγής ενέργειας, διυλιστήρια, ναυπηγεία, τσιμεντοβιομηχανίες και επιχειρήσεις επεξεργασίας πετρελαίου. Προκαλούν σημαντικές οχλήσεις και περιβαλλοντικές επιπτώσεις και οι περισσότερες συγκεντρώνονται στο νομό Αττικής και Βοιωτίας εκατέρωθεν των εθνικών οδικών αξόνων. Η εγκατάσταση τους ρυθμίζεται από το 24-5-85 ΠΔ. Πρόκειται για μεγάλες επιχειρήσεις από πλευράς μεγέθους, έκτασης, ισχύος και αριθμού απασχολούμενων. Αναγκάζονται και αυτές να δημιουργούν δικές τους υποδομές βρίσκονται μακριά από πόλεις και οικισμούς ωστόσο η σχέση τους με το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον παραμένει προβληματική.

Σε συσχέτιση με την παραπάνω κατηγορία έχει διαμορφωθεί και η άτυπη βιομηχανική συγκέντρωση με την έννοια ότι πολλές τέτοιες μεμονωμένες μεγάλες βιομηχανίες έχουν στραφεί σε περιοχές με άτυπη βιομηχανική συγκέντρωση. Πρόκειται για περιοχές εκτός σχεδίου περιοχές στις οποίες είτε δεν έχουν θεσμοθετηθεί χρήσεις γης είτε προβλέπονται βιομηχανικές χρήσεις. Στην πρώτη περίπτωση εντάσσεται και η αντιπροσωπευτικότερη αυτής της κατηγορίας βιομηχανική συγκέντρωση της περιοχής των Οиноφύτων Βοιωτίας στην οποία δεν έχουν θεσμοθετηθεί βιομηχανικές χρήσεις. Άλλες σημαντικές συγκεντρώσεις εντοπίζονται στην Αττική εκατέρωθεν του οδικού άξονα Αθηνών-Λαμίας και Αθηνών Κορίνθου (Ασπρόπυργος) και στη Θεσσαλονίκη με κυριότερες συγκεντρώσεις στην περιοχή της Σίνδου και της Θέρμης. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην περιοχή της Σίνδου υπάρχει οργανωμένη ΒΙ.ΠΕ ωστόσο λόγω αυξημένης ζήτησης και ανεπάρκειας χώρου βόρεια της βιομηχανικής περιοχής έχει συγκεντρωθεί μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων, ενώ σε εθνικό επίπεδο οι επιχειρήσεις αυτές ξεπερνούν τις 3.000. Οι επιχειρήσεις αυτές προκαλούν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθώς και εδώ αναγκάζονται να χρησιμοποιούν και να αναπτύσσουν τις δικές τους υποδομές χωρίς συνολικό σχεδιασμό.

Ακολουθούν οι βιομηχανίες επεξεργασίας λατομικών και μεταλλευτικών προϊόντων οι οποίες ιδρύονται κοντά σε κοιτάσματα μαρμάρων ,αδρανών υλικών, βιομηχανικών ορυκτών, μεταλλείων. Οι μονάδες αυτές εγκαθίστανται σε περιοχές εκμετάλλευσης που έχουν οριοθετηθεί με τις εκάστοτε ΚΥΑ επομένως δεν εμπίπτουν στους περιορισμούς χωροθέτησης του 24-5-85 Π.Δ.

Τέλος ιδιαίτερη κατηγορία αποτελούν οι βιομηχανίες επεξεργασίας γεωργικών προϊόντων οι οποίες όπως και οι παραπάνω έχουν και αυτές την τάση να συγκεντρώνονται κοντά σε περιοχές παραγωγής αγροτικών προϊόντων και χωροθετούνται εκτός σχεδίου σημειακά. Πρόκειται κυρίως για επιχειρήσεις μικρού δυναμικού και χαμηλής όχλησης όπως ελαιοτριβεία, τυροκομεία, οινοποιεία, κονσερβοποιεία, παρασκευαστήρια χυμών. Εντάσσονται εύκολα στο φυσικό τους περιβάλλον και λόγω της χαμηλής του όχλησης οι επιβαρύνσεις τους περιορίζονται σε διαρροές υγρών αποβλήτων.

2.2 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ

Το εργαλείο των χωροταξικών ζωνών επιχειρήθηκε να εφαρμοστεί για πρώτη φορά το 1980 με το Π.Δ 81/80 με το οποίο προβλεπόταν η ζώνη με την επωνυμία «ΕΜ» δηλαδή επαγγελματική εγκατάσταση χωρίς ιδιαίτερη όχληση και η ζώνη «ΟΜ » δηλαδή ζώνη με επαγγελματική εγκατάσταση οχλούσα ωστόσο σταθμός στην εξέλιξη των χωροταξικών ζωνών υπήρξε ο Ν.1337/83 και το 23/2/1987 Π.Δ που προέβλεπαν τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ) και τις Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) που αφορούσαν την προστασία ευαίσθητων περιοχών και την κατανομή χρήσεων γης εκτός περιοχών ΓΠΣ. Σε αντικατάσταση των δυο παραπάνω ζωνών θεσμοθετήθηκαν οι ζώνες με την χρήση μη οχλούσα βιομηχανία και οχλούσα βιομηχανία αντίστοιχα. Οι ζώνες που έχουν διαμορφωθεί μέχρι σήμερα είναι : α)ζώνες εντός πολεοδομικών σχεδίων β)ζώνες εντός ζωνών οικιστικού ελέγχου γ) ειδικές περιπτώσεις χωροταξικών και βιομηχανικών ζωνών δ)ζώνες με χρήση ΕΟ και ΕΜ αποκλειστικά για την Αττική. Μέχρι σήμερα στην Αττική έχουν θεσμοθετηθεί 50 τέτοιες ζώνες ωστόσο τα μειονεκτήματα που παρουσιάζουν είναι πολλά. Ειδικότερα παρ όλο που βρίσκονται εντός ορίων ΓΠΣ ακολουθούν τους όρους για την εκτός σχεδίου δόμηση με το ότι αυτό συνεπάγεται ενώ και η χωροθέτηση τους

στις παρυφές των μεγάλων πόλεων έχει αυξησει υπερβολικά το κόστος απόκτησης γης δημιουργώντας έτσι ένα ιδιότυπο μονοπώλιο.

2.3 ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΙ ΥΠΟΔΟΧΕΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Η οργανωμένη χωροθέτηση βιομηχανίας ταυτίστηκε σε πρωταρχικό στάδιο με τον όρο ΒΙ.ΠΕ.Η ΒΙ.ΠΕ δηλαδή αποτελεί τον πρώτο οργανωμένο χώρο υποδοχής της μεταποιητικής δραστηριότητας. Η ΒΙ.ΠΕ. αποτελεί μέσο εγκατάστασης, βάσει σχεδίου, ενός βιώσιμου συνόλου επιχειρήσεων. Διαμορφώνεται κατ' αρχήν με την απόκτηση, ρυμοτόμηση και ανάπτυξη μιας ορισμένης έκτασης γης και εφοδιασμό της με όλα τα βασικά έργα εσωτερικής υποδομής που απαιτούνται για την εγκατάσταση μεταποιητικών επιχειρήσεων. Τα έργα εσωτερικής υποδομής περιλαμβάνουν για τις ανάγκες των επιχειρήσεων που θα εγκατασταθούν και την παροχή συμπληρωματικών ή βοηθητικών υπηρεσιών, αποθηκευτικών εγκαταστάσεων, πυροσβεστικής υπηρεσίας κ.λπ. (Μαγγανά -Κακαουνάκη, 1991). Η πρώτη προσπάθεια οργάνωσης και χωρικής κατεύθυνσης της βιομηχανίας ξεκίνησε το 1955 με την θέσπιση της βιομηχανικής ζώνης. Οι ζώνες αυτές προέβλεπαν την χωροθέτηση μόνο βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων μέσα σ αυτές δίνοντας κίνητρα για την προσέλκυση τέτοιων επιχειρήσεων και παράλληλα απαγόρευαν την χωροθέτηση βιομηχανιών έξω απ αυτές στις περιοχές που είχαν θεσπιστεί βιομηχανικές ζώνες. Ακολουθεί ο πρώτος νόμος για την οργανωμένη χωροθέτηση υποδοχέων Ν 4458/1965. Ο νόμος προβλέπει για πρώτη φορά την ανάπτυξη Βιομηχανικών περιοχών υπό την ευθύνη της κεντρικής διοίκησης και δίνει ως θέσεις ανάπτυξης την Θεσσαλονίκη, τον Βόλο, το Ηράκλειο, την Πάτρα, την Καβάλα, την Κομοτηνή, τα Χανιά, τη Λάρισα, την Πρέβεζα και το πολεοδομικό συγκρότημα της Πρωτεύουσας. Ως ΒΙ.Π.Ε. νοείται ο χώρος οργανωμένης χωροθέτησης επιχειρήσεων βάσει σχεδίου. Η περιοχή αυτή ρυμοτομείται και αναπτύσσονται όλα τα βασικά έργα υποδομής που απαιτούνται για την εγκατάσταση των βιομηχανικών επιχειρήσεων όπως η κατασκευή οδών προσπέλασης, οι εγκαταστάσεις συστημάτων ύδρευσης, ηλεκτρικής ενέργειας, αποχέτευσης κ.λπ. αλλά και όλες οι βοηθητικές και συμπληρωματικές υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις αυτές. Επιπλέον ορίζεται ως υπεύθυνος φορέας για την οργάνωση και λειτουργία της Β.Ι.Π.Ε η ελληνική τράπεζα βιομηχανικής Αναπτύξεως (Ε.Τ.Β.Α) η οποία " δύναται να προβαίνει εις την οργάνωσιν και την εκμετάλλευσιν βιομηχανικών περιοχών συμπράττουσα μετά ΝΠΔΔ, Δήμων και Κοινοτήτων ή άλλων

νομικών προσώπων ή να παραχωρήσει το δικαίωμα τούτο εις έτερα νομικά πρόσωπα διαθέτοντας τας καταλλήλους τεχνικές και οικονομικές προϋποθέσεις" Ν.4458/65 *Περί Βιομηχανικών Περιοχών* (ΦΕΚ 33/Α/27-2-65). Σε αντίθεση με τις βιομηχανικές ζώνες στις ΒΙΠΕ δεν υπήρχε πρόβλεψη περί απαγόρευσης χωροθέτησης εκτός ΒΙΠΕ κάτι που σημαίνει ότι η οργανωμένη χωροθέτηση δεν σήμαινε και απαραίτητα αλλαγή του τρόπου περί εκτός σχεδίου δόμησης για τις βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις. Ο επόμενος σημαντικός νόμος για τις ΒΙΠΕ είναι ο νόμος 742/77. Με τον νόμο αυτό αυξάνεται ο αριθμός των ΒΙΠΕ και καταργούνται οι Βιομηχανικές Ζώνες. Οι νέες πόλεις έδρες των ΒΙΠΕ είναι: Καλαμάτα, Τρίπολη Σέρρες, Δράμα, Αλεξανδρούπολη, Λαμία, Ηγουμενίτσα, Αγρίνιο, Μεσολόγγι, Έδεσσα, Κόρινθος, Αίγιο, Πύργο, Σπάρτη, Φλώρινα, Ιωάννινα, Κιλκίς, Ξάνθη, Ρόδος και Άρτα. Με νόμο του 1982 (Ν.1262/1982) καθορίζεται το ύψος των ενισχύσεων προς τις επιχειρήσεις, ανάλογα από την περιφέρεια στην οποία εγκαθίστανται. Στη συνέχεια με το Π.Δ. 136/28.4.1986 νομοθετήθηκε η δυνατότητα ίδρυσης ΒΙ.ΠΕ. σε κάθε νομό της χώρας. Ωστόσο είναι άξιο αναφοράς ότι η πρόβλεψη για περιοχές ίδρυσης ΒΙ.ΠΕ από τα παραπάνω νομοθετήματα δεν σήμαινε αυτομάτως και την λειτουργία τους και την εφαρμογή του μέτρου. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980 λειτουργούσαν στην Ελλάδα 16 συνολικά ΒΙ.ΠΕ. Ανασταλτικός παράγοντας ήταν σίγουρα η κρίση που πλήττει την ελληνική βιομηχανία κυρίως την δεκαετία του 1980 όπως επίσης και λόγοι που αναλύθηκαν παραπάνω στο κεφάλαιο 1.4.

Ακολουθούν οι νόμοι 2547/1997 και ο 3982/2011. Με το νόμο 2545/1997 "περί Βιομηχανικών και Επιχειρηματικών Περιοχών και άλλων διατάξεων", εισάγεται για πρώτη φορά μια ευρύτερη έννοια η Β.Ε.ΠΕ. στις οποίες κατατάσσονται οι ΒΙ.ΠΕ., το ΒΙ.ΠΑ, οι Τεχνόπολεις και επιχειρηματικά πάρκα. Ο συγκεκριμένος νόμος θεωρήθηκε σταθμός στην ιστορία των ΒΙ.ΠΕ. καθώς έδωσε την δυνατότητα συμμετοχής ιδιωτικών κεφαλαίων στην ίδρυση και λειτουργία μιας ΒΙ.ΠΕ. καταργώντας ουσιαστικά το υπάρχον "μονοπώλιο" της ΕΤΒΑ. Ακόμη με τις διαφορετικές μορφές ΒΕΠΕ που εισήγαγε έκανε πιο ευέλικτη την χωροθέτηση των επιχειρήσεων μεσαίας και χαμηλής όχλησης καθώς επίσης και των τεχνολογικά εξελιγμένων επιχειρήσεων επιχειρώντας να δώσει μια κλαδική ειδίκευση στις οργανωμένες αυτές περιοχές. Επιπλέον προσπάθησε να κάνει πιο φιλικές τις ΒΕΠΕ προς το περιβάλλον και τους εργαζομένους που

απασχολούνταν εκεί καθώς προσδιορίστηκε το ελάχιστο ποσοστό κοινόχρηστου χώρου και χώρου πρασίνου σε μια ΒΕΠΕ. Σε συνέχεια προς την κατεύθυνση αυτή ο νόμος 3982/2011 βάσει του οποίου διευρύνονται οι τύποι πάρκων (μετονομάζονται από Βιομηχανικά και Επιχειρηματικά Πάρκα-ΒΕΠΕ σε Επιχειρηματικά Πάρκα και επιτρέπεται η εγκατάσταση επιχειρήσεων σχεδόν όλων των ειδών), εξειδικεύονται τα χαρακτηριστικά τους (θεματικά, περιβαλλοντικά κλπ), καθώς επίσης απλοποιούνται οι διαδικασίες έγκρισης, ίδρυσης και ελέγχου. Επιδιώκει ακόμη να εξυγιάνει τις άτυπες βιομηχανικές συγκεντρώσεις, ενώ ταυτόχρονα θεσπίζει νέα κίνητρα για την προσπάθεια προσέλκυσης επιχειρήσεων και αντικίνητρα για την εκτός σχεδίου εγκατάσταση τους.

Πέρα από τις ΒΕ.ΠΕ. και τα Επιχειρηματικά Πάρκα δυο ακόμη σχεδιαστικά εργαλεία η Π.Ο.Α.Π.Δ. και η Π.Ε.Ρ.Π.Ο. εισάγονται με τους νόμους 2508/97 και τον 2742/99. Η Π.Ο.Α.Π.Δ. που μπορεί να αφορά τη βιομηχανία ως αποκλειστική ή μεικτή χρήση, δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί κατ' αρχήν επειδή δεν έχει θεσμοθετηθεί η διαδικασία χαρακτηρισμού και οριοθέτησης εκτάσεων ως Π.Ο.Α.Π.Δ βιομηχανίας, όπως προβλέπει ο ίδιος νόμος. Τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης δίνουν κατεύθυνση για τις πιθανές περιοχές ανάπτυξης Π.Ο.Α.Π.Δ ωστόσο η ακριβής θέση τους προσδιορίζεται από κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού. Η πολεοδομική τους είναι προαιρετική άρα πρόκειται για έναν μελλοντικά δυναμικό οργανωμένο υποδοχέα. Σε ό,τι αφορά τη δημιουργία ΠΕΡΠΟ για βιομηχανία-βιοτεχνία μέσης και χαμηλής όχλησης, αυτή υπαγορεύεται από επίπεδα δίνεται η ευκαιρία σε ιδιωτικά κεφάλαια να οργανώσουν και να πολεοδομήσουν υπό συγκεκριμένους όρους μια περιοχή όμως οι όροι αυτοί ειδικότερα όσον αφορά την εισφορά σε χρήμα την κατοχή ενιαίας έκτασης αλλά και το μέγεθος της έκτασης αποδείχθηκαν δυσμενείς για αυτό και το μέτρο αυτό δεν έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα.

2.4 ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

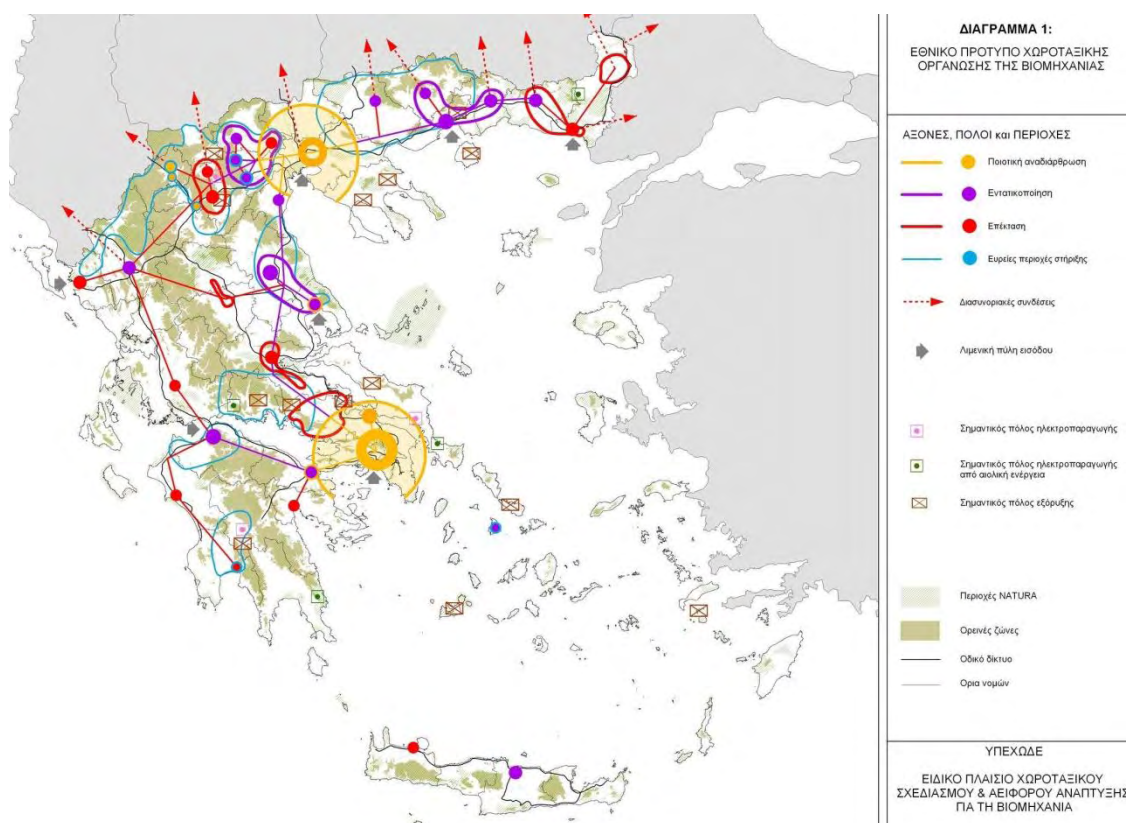
Σημαντική παρέμβαση στο θεσμικό καθεστώς για το καθεστώς των Οργανωμένων Υποδοχέων Βιομηχανίας αποτέλεσε το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία το 2009. Μέχρι τότε οι όποιες προσπάθειες άσκησης βιομηχανικής πολιτικής γινόταν διαμέσου του συντονισμού χωροταξικής, πολεοδομικής και περιφερειακής πολιτικής γεγονός αρκετά πολύπλοκο ορισμένες

φορές ενώ όπως προαναφέρθηκε η ορισμένοι μεμονωμένοι νόμοι περί βιομηχανικών επενδύσεων και βιομηχανικών χωροθετήσεων προσπαθούσαν να διαμορφώσουν ένα χωρικό πρότυπο. Ουσιαστικά πρόκειται για την πρώτη οργανωμένη προσπάθεια διαμόρφωσης βιομηχανικής πολιτικής δίνοντας συγκεκριμένες κατευθύνσεις αναφορικά με το εθνικό πρότυπο χωρικής οργάνωσης, τη χωρική οργάνωση των κλάδων και κατηγοριών της βιομηχανίας αλλά και το καθεστώς και τους όρους χωροθέτησης Οργανωμένων Υποδοχέων Βιομηχανίας.

Το κεντρικό χαρακτηριστικό του πλαισίου είναι ότι επιχειρεί την χωροθέτηση της βιομηχανίας εντός οργανωμένων υποδοχέων καθιστώντας τους ελκυστικότερους έναντι της διάσπαρτης σημειακής χωροθέτησης. Επίσης συμβάλλει στην αποκέντρωση της βιομηχανίας με στόχο την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης, με αποκέντρωση των δυο μεγάλων αστικών κέντρων Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

Ειδικότερα για την χωροθέτηση της βιομηχανίας δίνονται κατευθύνσεις σε εθνικό επίπεδο αναφορικά με : α) πόλοι και άξονες ανάπτυξης, β) περιοχές εντατικοποίησης γ) επέκτασης δ) ποιοτικής αναδιάρθρωσης, ε) ειδικές κατηγορίες χώρου με συγκεκριμένες προτεραιότητες για την ανάπτυξη της βιομηχανίας, στις οποίες ασκούνται και οι κατάλληλες πολιτικές και τέλος σε επίπεδο διοικητικών ενοτήτων (περιφέρειες, περιφερειακές ενότητες). Σε περιφερειακό επίπεδο δίνονται συγκεκριμένα για κάθε περιφέρεια προτεραιότητες σε επίπεδο κλάδων βιομηχανίας, κατευθύνσεις για την οργανωμένη χωροθέτηση βιομηχανιών και σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας με κριτήριο από το 1 έως το 3 το υψηλότερο διατυπώνονται οι προτεραιότητες άσκησης χωρικής πολιτικής για την μεταποίηση. Το πρότυπο αυτό απεικονίζεται χαρτογραφικά στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 2.4.1 : Εθνικό Πρότυπο Χωροταξικής Οργάνωσης Βιομηχανίας

Πηγή : ΦΕΚ 151 ΑΑΠ/13.04.2009

Αναφορικά με την χωρική οργάνωση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων ειδικότερα για το καθεστώς και τους όρους ίδρυσης οργανωμένων υποδοχέων προτείνεται η δημιουργία τεσσάρων νέων τύπων υποδοχέων. Ειδικότερα προβλέπεται η δημιουργία υποδοχέων γενικού χαρακτήρα που αντιστοιχούν στις σημερινές μορφές Β.Ε.Π.Ε, Π.Ο.Α.Π.Δ. , Π.Ε.Ρ.ΠΟ. , υποδοχέων εξυγίανσης με σκοπό την εξυγίανση σε περιοχές με άτυπες βιομηχανικές συγκεντρώσεις, υποδοχέων χωροθέτησης μεμονωμένων μεγάλων μονάδων για την φιλοξενία μονάδων με μέγεθος ίδιο με έναν αυτοτελή οργανωμένο υποδοχέα και υποδοχέων με ενδιάμεσο βαθμό οργάνωσης με σκοπό την αντικατάσταση προβλεπόμενων εκτός σχεδίου ζωνών για την εγκατάσταση της βιομηχανίας. Μέσω των υποδοχέων αυτών επιχειρείται να αντιμετωπιστεί κυρίως το πρόβλημα της διάσπαρτης χωροθέτησης που έχει επικρατήσει αλλά και της εξυγίανσης άτυπων βιομηχανικών συγκεντρώσεων. Ειδικότερα το πλαίσιο προτείνει μέχρι το 2013 όλες οι περιφερειακές ενότητες της χώρας να διαθέτουν έναν

οργανωμένο υποδοχέα. Επιπλέον όσοι απ αυτοί πραγματοποιηθούν σε εντός σχεδίου περιοχές να είναι αποκλειστικά χαμηλής όχλησης και για αυτούς που πολεοδομούνται να υπάρχει εισφορά σε γη. Προτείνονται ακόμη η αλλαγή των ορίων αρτιότητας και των Σ.Δ 1,6 για τους υποδοχείς γενικού χαρακτήρα και εξυγίανσης, σε 1,4 για τους υποδοχείς μεμονωμένων μονάδων και σε 0,9 για τους υποδοχείς ενδιάμεσου βαθμού οργάνωσης με μέγιστο ποσοστό κάλυψης για όλους αυτούς το 70%.

Με βάση την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και των τάσεων που επικρατούν στην επικράτεια επιχειρείται με τα παραπάνω μέτρα η αντιμετώπιση όλων των ιδιαιτεροτήτων των βιομηχανικών χωροθετήσεων και ο περιορισμός των εκτός σχεδίου εγκαταστάσεων μέσω της κατάργησης των εκτός σχεδίου παρεκκλίσεων που διευκολύνουν και ανοίγουν παράθυρα για προβληματικές περιπτώσεις. Ακόμη επιλέγεται η διεύρυνση του φάσματος των διαφόρων κατηγοριών δραστηριοτήτων που επιτρέπεται να εγκατασταθούν εντός των οργανωμένων υποδοχέων. Συνεπώς διαφαίνεται σαν βασική τάση του Πλαισίου η σταδιακή κατάργηση της σημειακής χωροθέτησης της βιομηχανίας και η στροφή σε οργανωμένους χώρους υποδοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΚΙΝΗΤΡΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΒΙ.ΠΕ.

Η εξέταση των κινήτρων για την προσέλκυση μονάδων στις ΒΠΕ αρχίζει με τον αναπτυξιακό νόμο 849/1978 καθώς είναι ο πρώτος που παρέχει αυξημένα κίνητρα για την προσέλκυση επιχειρήσεων μέσα στις ΒΙ.ΠΕ. Ο νόμος αυτός χωρίζει την ελληνική επικράτεια σε πέντε περιοχές με κύριους αποδέκτες την βιομηχανία και την βιοτεχνία. Οι επιχειρήσεις που θα επιλέξουν ως τόπο εγκατάστασης τις ΒΙ.ΠΕ. θα έχουν αυξημένες φορολογικές απαλλαγές και δανειακές ενισχύσεις καθώς επίσης θα μπορούν να λάβουν επιδότηση επιτοκίου σε περίπτωση κεφαλαιακού δανείου. Έτσι για πρώτη φορά εισάγονται τα κίνητρα στον θεσμό των ΒΙ.ΠΕ. Αργότερα ακολουθεί ο νόμος 1116/81 ο οποίος προβλέπει πρόσθετα κίνητρα για την εγκατάσταση μεταποιητικών μονάδων μέσα σ αυτές.

3.1 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1116/81

Με στόχο την περιφερειακή ανάπτυξη ο νόμος αυτός οριοθετεί τρεις περιοχές κινήτρων (Α, Β και Γ). Επιδιώκει να κατευθύνει την χωροθέτηση επιχειρήσεων εκτός της περιοχής Α (Αθήνα και Θεσσαλονίκη) προς τις περιοχές Β και Γ. Η περιοχή Γ είναι ουσιαστικά η λιγότερο ανεπτυγμένη περιοχή και αντιμετωπίζει τα περισσότερα προβλήματα υστέρησης. Δίνονται έτσι κίνητρα όπως επιχορήγηση κεφαλαίου, επιδότηση επιτοκίου, αφορολόγητες εκπτώσεις και αυξημένες αποσβέσεις. Τα κίνητρα αυτά ταξινομούνται σε πίνακα στο κείμενο του νόμου όπως φαίνεται παρακάτω.

Πίνακας 3.1.1 :Κίνητρα για ίδρυση, επέκταση και εκσυγχρονισμό μεταποιητικών επιχειρήσεων έξω και μέσα σε ΒΙΠΕ βάσει Ν.1116/81

	Εκτός ΒΙΠΕ (%)	Εντός ΒΙΠΕ (%)	Διαφορά (%)
	Α Περιοχή		
Επιχορήγηση	0	0-40	0-40
Επιδότηση Επιτοκίου	0	0-30	0-30
Αφορολόγητες εκπτώσεις	20	50	30
Αυξημένες Αποσβέσεις	0	25	25
	Β Περιοχή		
Επιχορήγηση	0-40	0-60	0-20
Επιδότηση Επιτοκίου	0-30	0-50	0-20
Αφορολόγητες εκπτώσεις	50	80	30
Αυξημένες Αποσβέσεις	25	50	25
	Γ Περιοχή		
Επιχορήγηση	0-60	0-60	0
Επιδότηση Επιτοκίου	0-50	0-50	0
Αφορολόγητες εκπτώσεις	80	80	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	50	50	0

Πηγή : ΦΕΚ 8 Α/14.1.81,Ιδία επεξεργασία

Με βάση αυτά για την περιοχή Α αν εξαιρέσουμε τις αφορολόγητες εκπτώσεις δεν δίνονται κίνητρα για χωροθέτηση των επιχειρήσεων εκτός ΒΙΠΕ. Ενισχύσεις λοιπόν

μπορούν να λάβουν για την περιοχή αυτή μόνο όσες επιχειρήσεις χωροθετηθούν εντός ΒΠΠΕ. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι επενδύσεις μέσα στις ΒΠΠΕ της περιοχής Α λαμβάνουν τα κίνητρα της αμέσως επόμενης περιοχής δηλαδή της Β εκτός όμως ΒΠΠΕ. Το ίδιο συμβαίνει και ακολούθως με τις εντός και εκτός ΒΠΠΕ των περιοχών Β και Γ αντιστοίχως, ενώ στην περιοχή Γ τα κίνητρα εγκατάστασης εντός και εκτός ΒΠΠΕ είναι ίδια. Με βάση όμως το γεγονός ότι μέχρι τότε η βιομηχανική υποδομή στην περιοχή Γ αντιμετωπίζει πολλές ελλείψεις το γεγονός ότι τα κίνητρα για εκτός και εντός ΒΠΠΕ είναι ίδια ουσιαστικά αποθαρρύνεται η ενίσχυση των ΒΠΠΕ και η εγκατάσταση επιχειρήσεων μέσα σ αυτές.

Αναφορικά με την μετεγκατάσταση των επιχειρήσεων από μια περιοχή σε μια άλλη προβλέφθηκαν οι ακόλουθες ενισχύσεις σύμφωνα με τον πίνακα 3.1.2. Διαπιστώνεται κι εδώ μια αδυναμία προσέλκυσης επιχειρήσεων ιδιαίτερα μέσα σε ΒΠΠΕ στις περιοχές Β και Γ. Ειδικότερα οι επιχειρήσεις που θα επιλέξουν να μετακινηθούν μέσα σε οργανωμένο υποδοχέα της περιοχής Α θα λάβουν την ίδια ενίσχυση με αυτές που θα μετακινηθούν στην περιοχή Β αλλά εκτός ΒΠΠΕ γεγονός που καθιστά την περιοχή Α περισσότερο ελκυστική σε σχέση με την Β κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τους αρχικούς στόχους του νομοθετήματος. Ακολούθως η ενίσχυση μετεγκατάστασης στην περιοχή Β εντός ΒΠΠΕ είναι ίδια με αυτήν της μετεγκατάστασης εκτός ΒΠΠΕ στην περιοχή Γ. Εξακολουθεί δηλαδή μια περισσότερο ανεπτυγμένη περιοχή να είναι ελκυστικότερη από μια περιοχή με αναπτυξιακά προβλήματα. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και με την εξέταση συνδυαστικά των δυο πινάκων όπου οι επιχειρήσεις για να μετακινηθούν από την περιοχή Β στην περιοχή Γ λαμβάνουν ένα μικρό ποσοστό ενίσχυσης (0-30 %). Αν οι επιχειρήσεις όμως επιλέξουν να μετακινηθούν μέσα στην ίδια περιοχή Β και επιλέξουν οργανωμένο υποδοχέα οι ενισχύσεις είναι αρκετά σημαντικές με αποτέλεσμα η περιοχή Β να έχει προβάδισμα έναντι της περιοχής Γ. Συμπερασματικά λοιπόν παρ όλο που πρόκειται για την πρώτη συντονισμένη και συστηματική προσπάθεια για την ενίσχυση και την μετεγκατάσταση των επιχειρήσεων αποτελεί μειονέκτημα το γεγονός ότι οι περιοχές που βρίσκονται σε χαμηλότερη κλίμακα γίνονται λιγότερο ελκυστικές ενώ και η χωροθέτηση εντός ΒΠΠΕ όσο απομακρύνεται κανείς την περιοχή Α γίνεται λιγότερο ελκυστική. Εξετάζοντας και τις περιοχές που απέκτησαν ΒΠΠΕ μέχρι το 1985 φαίνεται μια δυσκολία συντονισμού

χρηματοοικονομικών κινήτρων και βιομηχανικής υποδομής άρα και μια διαφοροποίηση περιφερειακής και αναπτυξιακής πολιτικής καθώς η απουσία οργανωμένων υποδοχέων βιομηχανίας σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές καθιστά, παρά τα κίνητρα, δύσκολη τη μετακίνηση επιχειρήσεων προς αυτές.

Πίνακας 3.1.2 : Κίνητρα μετεγκατάστασης μεταποιητικών μονάδων από τις περιοχές Α σε Α,Β και Γ και από Β σε Γ

Από Α σε Α,Β και Γ			
	Εκτός ΒΠΠΕ (%)	Εντός ΒΠΠΕ (%)	Διαφορά (%)
Α Περιοχή			
Επιχορήγηση	0	0-30	0-30
Β Περιοχή			
Επιχορήγηση	0-30	0-50	0-20
Γ Περιοχή			
Επιχορήγηση	0-50	0-50	0-50
Από Β σε Γ			
Επιχορήγηση	0-30	0-30	0

Πηγή : ΦΕΚ 8 Α/14.1.81,Ιδία επεξεργασία

3.2 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1262/82

Σε συνέχεια του νόμου 1116/81 θεσμοθετείται ο αναπτυξιακός νόμος 1262/82 ο οποίος χωρίζει την επικράτεια σε τέσσερις περιοχές σε σχέση με το αναπτυξιακό τους επίπεδο δηλαδή προσθέτει ακόμα μια σε σχέση με τον προηγούμενο νόμο. Δημιουργείται έτσι η περιοχή Δ η οποία περιλαμβάνει τα νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου, την Θράκη, τα Δωδεκάνησα εκτός της πόλης της Ρόδου και της Κέρκυρας. Ακόμη στην περιοχή Α προστίθεται ο τότε νομός Θεσσαλονίκης εκτός Λαγκαδά και του τμήματος δυτικά του Αξιού αλλά και το τμήμα του νομού Κορινθίας που βρίσκεται στην Στερεά

Ελλάδα. Στην περιοχή Β προστίθενται οι νομοί Αχαΐας, Λαρίσης, Μαγνησίας και Ηρακλείου. Με βάση αυτή την γεωγραφική ταξινόμηση ο νόμος προτείνει δυο εναλλακτικά πακέτα ενισχύσεων. Το πρώτο περιλαμβάνει επιχορηγήσεις κεφαλαίου, επιδότηση επιτοκίου και αυξημένες αποσβέσεις ενώ το δεύτερο πακέτο αναφέρεται στις αυξημένες αποσβέσεις και τις αφορολόγητες εκπτώσεις. Συγκρίνοντας τους δυο νόμους φαίνεται ότι ο νόμος 1282/82 μειώνει τις ενισχύσεις για την χωροθέτηση επιχειρήσεων μέσα στις ΒΠΠΕ και τα ποσοστά ενίσχυσης είναι αρκετά μικρότερα κάτι που μειώνει την ελκυστικότητά τους. Όπως και στον προηγούμενο νόμο έτσι κι εδώ προσφέρονται στις επιχειρήσεις που χωροθετούνται εκτός ΒΠΠΕ τα κίνητρα της παραπάνω περισσότερο ανεπτυγμένης περιοχής για χωροθέτηση εντός ΒΠΠΕ. Επακόλουθο η περιοχή Δ και ειδικότερα οι εντός ΒΠΠΕ χωροθετήσεις να βρίσκονται πάλι σε μειονεκτική θέση όπως γινόταν και στην προηγούμενη έκθεση του νόμου 1116/81 αντίστοιχα με την περιοχή Γ. Επιπλέον ο νόμος 1282/82 προβλέπει την δημιουργία ειδικών ζωνών σε διάφορους νομούς της χώρας οι οποίες εξειδικεύονται με την έκδοση υπουργικών αποφάσεων. Ωστόσο οι ζώνες αυτές δρουν ανταγωνιστικά προς τις ΒΠΠΕ καθώς παρέχονται και σε αυτές χρηματοοικονομικά κίνητρα με σκοπό την προσέλκυση επιχειρήσεων. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι ζώνες εξασφαλίζουν ακόμα και ευνοϊκότερους όρους όπως για παράδειγμα το ελάχιστο ποσοστό επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου που είναι 35 % αντί για 20 % αλλά και η χρονική διάρκεια επιδότησης επιτοκίου που είναι έξι αντί για τρία χρόνια.

Πίνακας 3.2.1: Κίνητρα για ίδρυση, επέκταση και εκσυγχρονισμό μεταποιητικών επιχειρήσεων έξω και μέσα σε ΒΙΠΕ (Ν.1282/82)

	Εκτός ΒΙΠΕ	Εντός ΒΙΠΕ	Διαφορά
	(%)	(%)	(%)
Α Περιοχή			
Επιχορήγηση	0	10-25	10-25
Επιδότηση Επιτοκίου	0	10-25	10-25
Αφορολόγητες εκπτώσεις	0	40	40
Αυξημένες Αποσβέσεις	0	20	20
Β Περιοχή			
Επιχορήγηση	10-25	15-40	5-15
Επιδότηση Επιτοκίου	10-25	15-40	5-15
Αφορολόγητες εκπτώσεις	40	40	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	20	20	0
Γ Περιοχή			
Επιχορήγηση	15-40	20-50	5-10
Επιδότηση Επιτοκίου	15-40	20-50	5-10
Αφορολόγητες εκπτώσεις	55	55	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	35	35	0
Δ Περιοχή			
Επιχορήγηση	20-50	20-50	0
Επιδότηση Επιτοκίου	20-50	20-50	0
Αφορολόγητες εκπτώσεις	70	70	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	50	50	0

Πηγή : ΦΕΚ 70-Α/16.6.82, Ιδία επεξεργασία

Στον ακόλουθο πίνακα 3.2.2 του νόμου προβλέπονται και οι ενισχύσεις για ενδεχόμενη επέκταση και μετεγκατάσταση επιχειρήσεων εντός ΒΙ.ΠΕ. και είναι αρκετά διαφοροποιημένη η κατάσταση σε σχέση με τις προηγούμενες ρυθμίσεις όσον αφορά

την περιοχή Β και Γ .Πιο συγκεκριμένα ο νόμος προβλέπει αύξηση των αφορολόγητων εκπτώσεων και των αυξημένων αποσβέσεων στις περιοχές Β και Γ από 20-40 σε 35-55 και από 35-55 σε 50-70 αντίστοιχα, Με τον τρόπο αυτό υποδηλώνεται και ο κεντρικός στόχος του νόμου που είναι η μετεγκατάσταση και μετακίνηση επιχειρήσεων και η προσπάθεια οργάνωσης τους εντός ΒΙΠΕ. Μπορεί τα ποσοστά χρηματοδότησης για προσέλκυση νέων επιχειρήσεων να μειώθηκαν το γεγονός όμως ότι αυξήθηκαν τα ποσοστά χρηματοδότησης μετεγκατάστασης τους μαρτυρά μια στροφή στην αλλαγή της υφιστάμενης βιομηχανικής χωροθέτησης. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και από τα κίνητρα μετεγκατάστασης από την περιοχή Α στις υπόλοιπες περιοχές. Για πρώτη φορά δεν δίνονται κίνητρα για μετεγκατάσταση μέσα σε ΒΙΠΕ εντός της περιοχής Α ενώ τα κίνητρα μετεγκατάστασης είναι τώρα μεγαλύτερα για τις περιοχές Β και Γ σε απόλυτο ποσοστό ενώ και για την περιοχή Δ προβλέπονται μεγαλύτερα ποσοστά μετεγκατάστασης (πίνακας 3.2.3) . Συνεπώς σε μια γενικότερη θεώρηση του νόμου μπορεί να ειπωθεί ότι ακολουθείται μια εντονότερη πολιτική για την περιφερειακή ανάπτυξη και την μεταφορά επιχειρήσεων από το κέντρο στην περιφέρεια.

Πίνακας 3.2.2 : Κίνητρα για επέκταση και μετεγκατάσταση επιχειρήσεων εντός και εκτός ΒΠΠΕ βάσει Ν.1282/82

	Εκτός ΒΠΠΕ (%)	Εντός ΒΠΠΕ (%)	Διαφορά (%)
Α Περιοχή			
Επιχορήγηση	0	10-25	10-25
Επιδότηση Επιτοκίου	0	10-25	10-25
Αφορολόγητες εκπτώσεις	0	40	40
Αυξημένες Αποσβέσεις	0	20	20
Β Περιοχή			
Επιχορήγηση	10-25	15-40	5-15
Επιδότηση Επιτοκίου	10-25	15-40	5-15
Αφορολόγητες εκπτώσεις	40	55	15
Αυξημένες Αποσβέσεις	20	35	15
Γ Περιοχή			
Επιχορήγηση	15-40	20-50	5-10
Επιδότηση Επιτοκίου	15-40	20-50	5-10
Αφορολόγητες εκπτώσεις	55	70	15
Αυξημένες Αποσβέσεις	35	50	15
Δ Περιοχή			
Επιχορήγηση	20-50	20-50	0
Επιδότηση Επιτοκίου	20-50	20-50	0
Αφορολόγητες εκπτώσεις	70	70	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	50	50	0

Πηγή : ΦΕΚ 70-Α/16.6.82, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 3.2.3 : Κίνητρα μετεγκατάστασης μεταποιητικών μονάδων από την περιοχή Α εντός και εκτός των ΒΠΠΕ των περιοχών Α,Β,Γ και Δ βάσει Ν.1282/82

Από Α σε Α,Β και Γ			
	Εκτός ΒΠΠΕ (%)	Εντός ΒΠΠΕ (%)	Διαφορά (%)
Α Περιοχή			
Επιχορήγηση	0	0	0
Β Περιοχή			
Επιχορήγηση	40	55	15
Γ Περιοχή			
Επιχορήγηση	55	65	10
Δ περιοχή			
Επιχορήγηση	65	65	0

Πηγή : ΦΕΚ 70-Α/16.6.82, Ιδία επεξεργασία

3.3 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1892/90

Η επόμενη προσπάθεια ενίσχυσης των επενδύσεων και αποκέντρωσης ειδικότερα από τις περιοχές Α και Β σηματοδοτείται με το νόμο 1892/90. Οι χωρικές κατευθύνσεις του νόμου διατηρούν τις περιοχές Α,Β και Γ ενώ αλλάζουν την περιοχή Δ καθώς η Θράκη αυτονομείται και δημιουργείται ουσιαστικά μια πέμπτη περιοχή. Αναφορικά με τα κίνητρα εγκατάστασης επιχειρήσεων εντός και εκτός ΒΠΠΕ φαίνεται ότι ο νόμος αυτός δίνει ιδιαίτερη σημασία στην παροχή αφορολόγητων εκπτώσεων και στη μείωση των επιχορηγήσεων κεφαλαίου και των επιδοτήσεων επιτοκίου. Εξαίρεση αποτελεί η Θράκη η οποία λαμβάνει αυξημένα ποσοστά ενίσχυσης σε όλους τους τομείς και αποτελεί περιοχή στήριξης. Σημαντικό αποτελεί το γεγονός ότι ο νόμος αυτός για πρώτη φορά όσον αφορά την ίδρυση νέων επιχειρήσεων δεν υιοθετεί την πρακτική των δυο προηγούμενων νόμων όσον αφορά την παροχή ίδιων κινήτρων στις περιοχές εντός

ΒΠΠΕ με αυτές που βρίσκονται εκτός ΒΠΠΕ σε ευνοϊκότερη περιοχή. Επομένως οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές στην φάση αυτή δεν αντιμετωπίζουν ανταγωνισμό αναφορικά με τα κίνητρα από τις πιο ανεπτυγμένες περιοχές όπως συνέβαινε στους προηγούμενους νόμους. Επιπλέον η περιοχή Δ λαμβάνει και αυτή αυξημένα κίνητρα σε σχέση με αυτά του προηγούμενου νόμου. Ωστόσο αυτό που αποτελεί μειονέκτημα του νόμου είναι ότι οι απόλυτες διαφορές των ποσοστών για εντός και εκτός ΒΠΠΕ χωροθετήσεις είναι αρκετά μικρές με αποτέλεσμα μέσα στην ίδια περιοχή να λειτουργούν ανταγωνιστικά προς τους οργανωμένους υποδοχείς οι μεμονωμένες χωροθετήσεις. Είναι φανερό ότι και αυτός ο νόμος δηλαδή δίνει μεγαλύτερη σημασία στην περιφερειακή ανάπτυξη και την αποκέντρωση παρά στην προσπάθεια χωρικής οργάνωσης της βιομηχανίας.

Πίνακας 3.3.1 : Κίνητρα για ίδρυση, επέκταση και εκσυγχρονισμό μεταποιητικών επιχειρήσεων έξω και μέσα σε ΒΙΠΕ βάσει Ν.1892/90

	Εκτός ΒΙΠΕ (%)	Εντός ΒΙΠΕ (%)	Διαφορά (%)
Α Περιοχή			
Επιχορήγηση	0	10-25	10-25
Επιδότηση Επιτοκίου	0	10-25	10-25
Αφορολόγητες εκπτώσεις	0	60	60
Αυξημένες Αποσβέσεις	0	20	20
Β Περιοχή			
Επιχορήγηση	15	25	10
Επιδότηση Επιτοκίου	15	25	10
Αφορολόγητες εκπτώσεις	60	60	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	20	20	0
Γ Περιοχή			
Επιχορήγηση	25	35	10
Επιδότηση Επιτοκίου	25	35	10
Αφορολόγητες εκπτώσεις	75	75	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	35	35	0
Δ Περιοχή			
Επιχορήγηση	35	40	5
Επιδότηση Επιτοκίου	35	40	5
Αφορολόγητες εκπτώσεις	90	90	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	50	50	0
Θράκη			
Επιχορήγηση	45	52	7
Επιδότηση Επιτοκίου	45	52	7
Αφορολόγητες εκπτώσεις	100	100	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	100	100	0

Προς την κατεύθυνση αυτή οδηγεί και η πρόβλεψη για την μετεγκατάσταση επιχειρήσεων από τις περιοχές Α εντός και εκτός των ΒΠΠΕ των περιοχών Α,Β,Γ,Δ και προς την Θράκη φαίνεται να ισχύουν τα ίδια δεδομένα με τον νόμο 1282/82 ενώ παρατηρείται μια μείωση των απόλυτων ποσοστών ενίσχυσης με εξαίρεση την περιοχή Δ όπου εκεί παρατηρείται μια τάση στήριξης με αύξηση των απόλυτων ποσοστών. Σε αντιστάθμισμα αυτής της μείωσης επιλέχθηκε το επιχορηγούμενο κόστος μετεγκατάστασης να είναι πληρέστερο καθώς εκτός από αυτά που προβλέπει ο νόμος 1282/82 προσφέρει και κάλυψη για ανέργεση νέων μονάδων, επέκταση και εκσυγχρονισμό δραστηριοτήτων τους, που μπορεί να φθάσει το 30% της δυναμικότητάς τους, αντιμετωπίζοντας ουσιαστικά μια αδυναμία των προηγούμενων νόμων. Τέλος το ποσοστό επιχορήγησης των δαπανών μετεγκατάστασης από τις περιοχές Β,Γ,Δ και Θράκη σε ΒΠΠΕ των περιοχών αυτών είναι ίσο με το ποσοστό που ισχύει στις ΒΠΠΕ που μετεγκαθίσταται η μονάδα.

Πίνακας 3.3.2: Κίνητρα για επέκταση και μετεγκατάσταση επιχειρήσεων εντός και εκτός ΒΙΠΕ βάσει Ν.1892/90

	Εκτός ΒΙΠΕ	Εντός ΒΙΠΕ	Διαφορά
	(%)	(%)	(%)
Α Περιοχή			
Επιχορήγηση	0	15	15
Επιδότηση Επιτοκίου	0	15	15
Αφορολόγητες εκπτώσεις	0	60	60
Αυξημένες Αποσβέσεις	0	20	20
Β Περιοχή			
Επιχορήγηση	15	25	10
Επιδότηση Επιτοκίου	15	25	10
Αφορολόγητες εκπτώσεις	60	75	15
Αυξημένες Αποσβέσεις	20	35	15
Γ Περιοχή			
Επιχορήγηση	25	35	10
Επιδότηση Επιτοκίου	25	35	10
Αφορολόγητες εκπτώσεις	75	90	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	35	35	0
Δ Περιοχή			
Επιχορήγηση	35	40	5
Επιδότηση Επιτοκίου	35	40	5
Αφορολόγητες εκπτώσεις	90	100	10
Αυξημένες Αποσβέσεις	50	50	0
Θράκη			
Επιχορήγηση	45	52	7
Επιδότηση Επιτοκίου	45	52	7
Αφορολόγητες εκπτώσεις	100	100	0
Αυξημένες Αποσβέσεις	50	50	0

Πηγή : ΦΕΚ 101-Α/31.7.90, Ιδία επεξεργασία

3.4 ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΦΘΙΝΟΥΣΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Σε συνέχεια του νόμου βρίσκεται η ΚΥΑ 29773/95 για τις περιοχές που χαρακτηρίζονται ως Φθίνουσες Βιομηχανικές Περιοχές. Εντάχθηκαν στην απόφαση αυτή ολόκληρες Περιφερειακές Ενότητες ή τμήματα αυτών όπως της Βοιωτίας, Μαγνησίας, Χαλκιδικής, Πέλλας, Λάρισας, Αττικής, Αχαΐας, Κοζάνης, Μεσσηνίας, Καστοριάς και Δράμας. Στις περιοχές αυτές ουσιαστικά αυξήθηκε το ποσοστό ενίσχυσης κάνοντας την επιλογή εγκατάστασης σε αυτές τους ιδιαίτερα ελκυστική. Η χωρική κατανομή των περιοχών αυτών απεικονίζεται στην εικόνα 3.4.1. Πιο συγκεκριμένα το ποσοστό επιχορήγησης επενδύσεων αλλά και της επιδότησης του επιτοκίου δανείου θεσπίστηκε από 30%-45%. Η Υπουργική αυτή Απόφαση αμφισβητήθηκε αρκετά καθώς στις παραπάνω περιοχές περιλαμβάνονταν και κάποιες οι οποίες δεν είχαν αξιόλογη βιομηχανική βάση και εμφάνιζαν πολύ χαμηλό ποσοστό βιομηχανικού Α.Ε.Π. με αποτέλεσμα να χρησιμοποιείται η συγκεκριμένη απόφαση ως μέσο ενίσχυσης περιοχών ανεξάρτητα από το αν παρουσίαζαν ή όχι δυναμική στο βιομηχανικό τομέα.(Πετράκος και Ψυχάρης,2004)

Εικόνα 3.4.1: Φθίνουσες Βιομηχανικές Περιοχές βάσει της Υ.Α 29773/95

Πηγή : ΦΕΚ 1074B/95, Ιδία επεξεργασία

3.5 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 2601/98

Τελευταίος νόμος της περιόδου αυτής αποτελεί ο νόμος 2601/1998 . Ο νέος αυτός νόμος ανάλογα με την παλαιότητα των επιχειρήσεων τις διαχωρίζει σε δυο ομάδες θέτοντας ως όριο στην λειτουργία των επιχειρήσεων την πενταετία. Έτσι οι επιχειρήσεις χωρίζονται σε δυο ομάδες με διαφορετικές ενισχύσεις για κάθε ομάδα. Η επικράτεια χωρίζεται σε τέσσερις χωρικές ενότητες Α, Β, Γ και Δ με την ομάδα Α όμως να αφορούν

ειδικές επενδύσεις προστασίας περιβάλλοντος, εξοικονόμησης ενέργειας, παραγωγής προϊόντων και παροχής υπηρεσιών υψηλής τεχνολογίας.

Πίνακας 3.5.1 : Κίνητρα ενισχύσεων στη μεταποίηση βάσει Ν.2601/98

Περιοχή Κινήτρων	Νέες επιχειρήσεις		Παλαιές επιχειρήσεις	
A	Επιχορήγηση	25-40%	Επιδότηση Επιτοκίου	25-40%
	Επιδότηση Επιτοκίου	25-40%	Αφορολόγητες εκπτώσεις	60-100%
B	Επιχορήγηση	15%	Επιδότηση Επιτοκίου	15%
	Επιδότηση Επιτοκίου	15%	Αφορολόγητες εκπτώσεις	40%
	Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης	15%		
	Αφορολόγητες εκπτώσεις	15%		
Γ	Επιχορήγηση	30%	Επιδότηση Επιτοκίου	30%
	Επιδότηση Επιτοκίου	30%	Αφορολόγητες εκπτώσεις	70%
	Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης	30%		
	Αφορολόγητες εκπτώσεις	70%		
Δ	Επιχορήγηση	40%	Επιδότηση Επιτοκίου	40%
	Επιδότηση Επιτοκίου	40%	Αφορολόγητες εκπτώσεις	100%
	Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης	40%		
	Αφορολόγητες εκπτώσεις	100%		

Πηγή: ΦΕΚ-81 Α/15.4.1998, Ιδία επεξεργασία

Ο νόμος αυτός θεωρείται εξαιρετικά καινοτόμος καθώς αλλάζει την υφιστάμενη διαδικασία ενισχύσεων που είχαν διαμορφώσει οι προηγούμενοι αναπτυξιακοί νόμοι και ενθαρρύνει την δικτύωση και συνεργασία επιχειρήσεων. Επιδοτούνται τα συνεργατικά σχήματα και οι κοινές δράσεις των επιχειρήσεων προσπαθώντας να συμβάλει στην δημιουργία εξωτερικών οικονομιών. (Πετράκος και Ψυχάρης, 2004)

Η συγκεκριμένη ανάλυση ουσιαστικά αποτελεί τον πρώτο ολοκληρωμένο κύκλο αναπτυξιακών κινήτρων που ολοκληρώνεται την δεκαετία του 1990 και επιχειρείται μια προσπάθεια προσέλκυσης επιχειρήσεων μέσα στις ΒΠΠΕ στα πλαίσια μιας οργανωμένης περιφερειακής βιομηχανικής ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος. Πρέπει να επισημανθεί όμως ότι σχετικά με τα χρηματοοικονομικά κίνητρα η παραπάνω ανάλυση έδειξε ότι αυτά υστερούν όσον αφορά την προσέλκυση επιχειρήσεων μέσα στις ΒΠΠΕ ιδιαίτερα στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της χώρας κάτι μπορεί να μειώνει δυνητικά την ζήτηση για εγκατάσταση των επιχειρήσεων μέσα στις ΒΠΠΕ, γεγονός που με τη σειρά του μπορεί να λειτουργήσει ανασταλτικά στην δημιουργία βιομηχανικών υποδομών στις περιοχές αυτές.

3.6 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/04

Η επόμενη σημαντική προσπάθεια επενδυτικών κινήτρων γίνεται με τον επενδυτικό νόμο 3299/2004. Ο επενδυτικός νόμος ψηφίστηκε με σκοπό την παροχή κινήτρων ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση. Αποτελεί μια προσπάθεια στρατηγικού σχεδιασμού των επενδύσεων σε επίπεδο χώρας προσπαθώντας να ενισχύσει το σύνολο των ιδιωτικών επενδύσεων και όχι μόνο τις επιχειρήσεις σχετικές με την μεταποίηση και βιομηχανία όπως οι προηγούμενοι νόμοι. Ο νόμος αυτός στην αρχική του μορφή χωρίζει την επικράτεια σε τέσσερις περιοχές με την περιοχή Δ να υποδιαιρείται στις περιοχές Δ1, Δ2 και Δ3 ενώ στις αναθεωρήσεις του όπως ισχύει σήμερα η επικράτεια χωρίζεται σε τρεις περιοχές. Επιπλέον επιχειρεί οι προβλεπόμενες ενισχύσεις από τον νόμο να είναι διαφόρων ειδών φοροαπαλλαγές, χρηματική επιχορήγηση της ενισχυόμενης δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου, επιδότηση του κόστους απασχόλησης από την δημιουργούμενη επένδυση καθώς και επιδοτήσεις για την απόκτηση καινούριου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού. Οι ενισχύσεις αυτές παρέχονται τόσο σε νέες όσο και στις υφιστάμενες επιχειρήσεις κάνοντας περισσότερο ελκυστική όχι μόνο την δημιουργία αλλά και την μετεγκατάσταση επιχειρήσεων και την ανανέωση του μηχανολογικού τους εξοπλισμού. Οι ενισχύσεις αυτές παρέχονται εναλλακτικά και ως εξής :

(α) Επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης

(β) Φορολογική απαλλαγή

(γ) Επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης.

Ανάλογα με την περιοχή όπου πραγματοποιείται μια επένδυση και την κατηγορία στην οποία ανήκει με βάση των πίνακα 3.5.1, παρέχονται οι ακόλουθες ενισχύσεις:

α) Επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης (Leasing) ή επιδότηση κόστους δημιουργουμένων θέσεων εργασίας:

Πίνακας 3.6.1. :Επιχορηγήσεις βάσει Ν.3299/04

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2
ΠΕΡΙΟΧΗ Α	20%	15%
ΠΕΡΙΟΧΗ Β	30%	25%
ΠΕΡΙΟΧΗ Γ	40%	35%

Πηγή: ΦΕΚ

Καθορίζονται επιπλέον ποσοστά ενίσχυσης έως 10% στις μεσαίες επιχειρήσεις και έως 20% στις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, ανάλογα με το είδος του επενδυτικού σχεδίου και την περιοχή υλοποίησης της επένδυσης.

β) φορολογική απαλλαγή:

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2
ΠΕΡΙΟΧΗ Α	60%	50%
ΠΕΡΙΟΧΗ Β	100%	100%
ΠΕΡΙΟΧΗ Γ	100%	100%

Πηγή: ΦΕΚ-261 Α/23.12.2014

Ουσιαστικά ο νόμος αυτός ουσιαστικά ξεκίνησε να εφαρμόζεται το Μάρτιο του 2005 και μέχρι τον Μάρτιο του 2006, είχαν υποβληθεί στη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης 27 ειδικά επενδυτικά σχέδια με ύψος αιτούμενης επένδυσης €53,3 εκ. και ύψος αιτούμενης επιχορήγησης €20,2 εκ., καθώς και 35 πολυετή ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια με ύψος αιτούμενης επένδυσης €390,7 εκ. και ύψος αιτούμενης επιχορήγησης €142,6 εκ. (Υπουργείο Ανάπτυξης, 2006).

Ο νόμος αυτός ωφέλησε και συνεχίζει να ωφελεί σε τελικό στάδιο όχι μόνο βιομηχανικές και βιοτεχνικών μονάδες αλλά επιχειρήσεις από όλους τους παραγωγικούς κλάδους και εισήγαγε ένα άνοιγμα προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενοποίησε τις πέντε κατηγορίες επενδυτικών σχεδίων σε δύο και προέβλεψε για επιπλέον ποσοστά ενίσχυσης για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, ενώ προέβλεψε και επιπλέον κίνητρα για την ίδρυση νέων μικρών επιχειρήσεων με κάλυψη του λειτουργικού τους κόστους για πέντε χρόνια από την ίδρυση τους. Μέσω των πρωτοβουλιών αυτών έχουν ενισχυθεί και έχουν στηριχθεί πολλές μεταποιητικές επιχειρήσεις και βιοτεχνίες παραδοσιακών κλάδων ,που παρουσίαζαν κυρίως διαρθρωτικά προβλήματα, οι οποίες αποτελούν σημαντικό κομμάτι των βιομηχανικών περιοχών και του συνόλου της εθνικής οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΟΙ ΒΙ.ΠΕ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

4.1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΒΙ.ΠΕ.

Μέχρι το 1997 αποκλειστική αρμοδιότητα για την δημιουργία, οργάνωση και διαχείριση των ΒΙ.ΠΕ είχε η ΕΤΒΑ. Αυτές αναπτύσσονται σε συγκεκριμένες περιοχές βάση ειδικών κριτηρίων συναρτήσει των νομικών κειμένων που αναπτύχθηκαν στο κεφάλαιο 2.3. Για να λειτουργήσει μια ΒΙ.ΠΕ. υπάρχουν 3 βασικές διαδικασίες. Αυτή της ίδρυσης, της δημιουργίας και της λειτουργίας (Βλιάμος,1988)

4.1.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΙΔΡΥΣΗΣ ΒΙ.ΠΕ.

Αρχικά πραγματοποιείται η μελέτη σκοπιμότητας στην οποία καθορίζονται τα κριτήρια επιλογής του τόπου εγκατάστασης, το μέγεθος της ΒΙ.ΠΕ., οι ειδικές προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούνται οι κρίσιμοι περιβαλλοντικοί παράμετροι καθώς και το πλάνο οικονομικής αποδοτικότητας της επένδυσης. Ύστερα ο καθορισμός της έδρας ΒΙ.ΠΕ. γίνεται με Προεδρικό Διάταγμα με πρόταση των υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Ανάπτυξης. Κύριος στόχος των ΒΙ.ΠΕ. είναι η υποβοήθηση της βιομηχανικής, βιοτεχνικής και γενικότερα της περιφερειακής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Η νομοθέτηση της ΒΙ.ΠΕ. και ο προσδιορισμός της ακριβούς έκτασης και της θέσης της δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η έκταση που δεσμεύεται για τη δημιουργία Βιομηχανικής Περιοχής, πρέπει να είναι έκταση άγονη, με μικρές κλίσεις εδάφους και σε ικανοποιητική όχι όμως πολύ μακρινή απόσταση από την γειτονική πόλη. Σε περίπτωση που τμήμα της ΒΙ.ΠΕ. βρίσκεται μέσα στα όρια σχεδίου πόλης, αποσπάται από αυτό, και το σχετικό Διάταγμα ανακαλείται. Σημειώνεται πως δεν υπάρχει περιορισμός στον τύπο Βιομηχανικών Περιοχών και την εξυπηρέτηση των εκάστοτε αναγκών μπορούν να ιδρύονται κάθε είδους βιομηχανικά και επιχειρηματικά πάρκα.

4.1.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΒΙ.ΠΕ.

Στην φάση αυτή πραγματοποιούνται όλες οι απαραίτητες εργασίες για την απόκτηση της απαραίτητης έκτασης. Η ΕΤΒΑ αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου όλες τις διαδικασίες συνεννόησης και διαπραγμάτευσης με τους ιδιώτες κατόχους των οικοπέδων σε περίπτωση φυσικά που η έκταση δεν είναι ενιαία, κάτι πρακτικά αδύνατο λόγω του έντονου φαινομένου της μικροϊδιοκτησίας στην Ελλάδα. Στο ενδεχόμενο μιας πιθανής

διαφωνίας με τους ιδιώτες πραγματοποιείται αναγκαστική απαλλοτρίωση της έκτασης υπέρ της ΕΤΒΑ ενώ αν οι εκτάσεις ανήκουν στο δημόσιο τότε με ενέργειες των Υπουργών Οικονομικών και Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας η έκταση περιέρχεται στην κυριότητα του φορέα ανάπτυξης. Σημειώνεται ότι μέχρι και το 1997 και το νομοθέτημα 2545/97 η ΕΤΒΑ ήταν ο μόνος φορέας υλοποίησης και οργάνωσης του επενδυτικού πλάνου των ΒΙ.ΠΕ. Από την ισχύ αυτού του νόμου και ύστερα ήταν δυνατή και η ιδιωτική πρωτοβουλία σε όλες τις διαδικασίες. Με την παραπάνω απόφαση των αρμοδίων Υπουργών ο φορέας απαλλάσσεται από κάθε είδους φόρο προς το Δημόσιο και την Τοπική Αυτοδιοίκηση σχετικό με την απόκτηση κοινόχρηστης γης, τα μελλοντικά τέλη μειώνονται στο ένα πέμπτο και απαλλάσσονται από φόρο ακίνητης περιουσίας τα κτίρια και τα γήπεδα της ΕΤΒΑ (Κόνσολας, 1985). Στη συνέχεια ξεκινούν οι διαδικασίες ρυμοτόμησης και εξοπλισμού της ΒΙ.ΠΕ με όλα τα βασικά δίκτυα υποδομής, δίκτυο ηλεκτροφωτισμού, ύδρευσης, αποχέτευσης, Μονάδα Καθαρισμού Αποβλήτων αλλά και υποστηρικτικές εγκαταστάσεις διοίκησης. Ορισμένες από τις τελευταίες χρονολογικά ΒΙ.ΠΕ. διαθέτουν και δίκτυο Φυσικού Αερίου ενώ υπάρχουν και αρκετές στις οποίες προβλέπεται η κατασκευή του. Πολλές φορές κατασκευάζεται και Πυροσβεστικός Σταθμός ενώ και διάφορες άλλες υποστηρικτικές υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις και τράπεζες. Εξαιρουμένων των υποδομών που εντάσσονται στα συστήματα αρμοδίων Οργανισμών η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία των δικτύων αυτών υπεύθυνος είναι ο φορέας ενώ τα κόστη χρήσης τους επιβαρύνουν της επιχειρήσεις της ΒΙ.ΠΕ.

4.1.3 ΣΤΑΔΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΒΙ.ΠΕ.

Στο στάδιο αυτό και αφού έχουν ολοκληρωθεί οι παραπάνω διαδικασίες εξοπλισμού αρχίζει η διάθεση των οικοπέδων στους ενδιαφερόμενους επενδυτές. Εάν οι παραπάνω υποδομές δεν έχουν ολοκληρωθεί κατασκευάζονται κάποια προκαταρκτικά έργα για την προσωρινή εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων. Η τιμή διάθεσης της γης μπορεί να είναι υψηλότερη, χαμηλότερη ή και ίση με το συνολικό κόστος κτήσης και οργάνωσης της, ανάλογα με τις εκάστοτε πολιτικές που ακολουθούνται. Η οργάνωση των επιχειρήσεων γίνεται στο πλαίσιο του κανονισμού λειτουργίας της ΒΙ.ΠΕ. Από τον πίνακα 1 του παρατήματος φαίνεται ότι το διάστημα που μεσολαβεί από το στάδιο χωροθέτησης μέχρι και την επίσημη έναρξη της λειτουργίας της ΒΙ.ΠΕ ανέρχεται σε 5-

6 χρόνια. Υπάρχουν βέβαια και φαινόμενα καθυστέρησης για ποικίλους λόγους όπως της ΒΙ.ΠΕ Αλεξανδρούπολης και του ΒΙΟ.ΠΑ Χανίων με την προαναφερθείσα διάρκεια να διαρκεί 15 χρόνια και στην ΒΙ.ΠΕ Ξάνθης 10 χρόνια.

4.1.4. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΒΙ.ΠΕ.

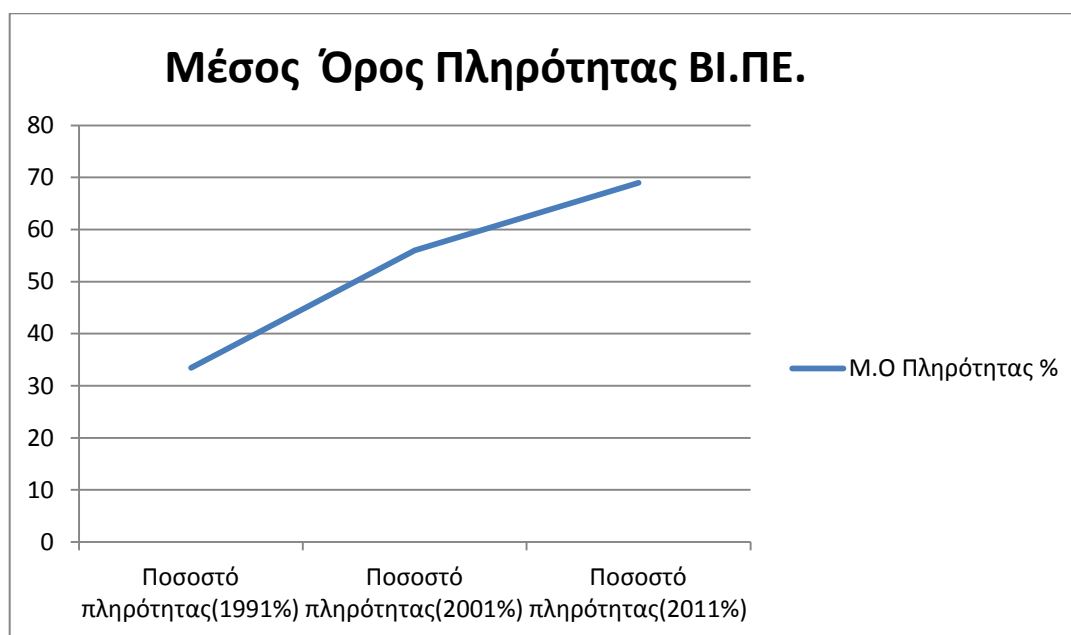
Ο Κανονισμός Λειτουργίας δημιουργήθηκε ώστε να ρυθμίζει την λειτουργία και την συνύπαρξη των επιχειρήσεων μέσα στην ΒΙ.ΠΕ. Για την εγκατάσταση μιας επιχείρησης μέσα στην ΒΙ.ΠΕ. Στην ΒΙ.ΠΕ. μπορούν να εγκαθίστανται επιχειρήσεις βιομηχανικές, βιοτεχνικές αποθήκευσης αγροτικών προϊόντων απαγορεύεται όμως η χωροθέτηση καταστημάτων λιανικού εμπορίου. Σύμφωνα με τον Κανονισμό είναι δυνατόν να εγκαθίστανται μέσα σε ΒΙ.ΠΕ. επιχειρήσεις βιομηχανικές, βιοτεχνικές και αποθήκευσης και εμπορίας αγροτικών προϊόντων όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ενώ γίνεται να εγκαθίστανται και μονάδες υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Για να εγκατασταθεί μια επιχείρηση εντός ΒΙ.ΠΕ καταθέτει στην ΕΤΒΑ αίτηση αγοράς οικοπέδου, πληρώνει τα απαραίτητα έξοδα και καταρτίζει πλάνο οικονομικής αποδοτικότητας. Σε ενδεχόμενο έγκρισης της αίτησης γίνεται η χωροθέτηση του γηπέδου και υπογράφονται τα συμβόλαια απόκτησης βιομηχανικής γης με την ΕΤΤΒΑ μέσα σε διάστημα τριών μηνών. Εκτός από την αγορά υπάρχει και η δυνατότητα εκμίσθωσης Στην συμφωνία αυτή είτε σε αγοραπωλησία προβλέπεται η χρήση του βιομηχανικού γηπέδου ενώ προσδιορίζεται και η μετέπειτα χρήση των εγκαταστάσεων της επιχείρησης σε περίπτωση που αυτή σταματήσει την λειτουργία της. Ειδικότερα στις ΒΙ.ΠΕ ορίζεται ως ελάχιστο εμβαδόν γηπέδου τα δυο στρέμματα ενώ το ποσοστό κάλυψης είναι της τάξεως του 40%(ειδικά 60% σε οικόπεδα μέχρι 3 στρέμματα, και 50% σε οικόπεδα μεγαλύτερα των τριών στρεμμάτων). Η ελάχιστη απόσταση μεταξύ ρυμοτομικής γραμμής και οικοδομικής γραμμής είναι 10 μέτρα, ενώ οι ελεύθεροι χώροι που περιβάλλουν τις κτιριακές εγκαταστάσεις πρέπει να έχουν τουλάχιστον 7 μέτρα πλάτος. Οι επιχειρήσεις έχουν την υποχρέωση να μεριμνούν για την καλή κατάσταση των κτιρίων τους και του περιβάλλοντος χώρου τους. Η ΕΤΒΑ, παρέχει προς τις επιχειρήσεις υποδομές καθαρισμού αποβλήτων, καθώς και περισυλλογής απορριμμάτων σε συνεργασία με τους εκάστοτε Δήμους και Κοινότητες. Διαφορές μεταξύ των επιχειρήσεων που βρίσκονται μέσα στις ΒΙ.ΠΕ. επιλύονται με διαιτησία. Τέλος για την

ορθή διαχείριση μιας Βιομηχανικής Περιοχής ευθύνη έχει το Γραφείο Διοίκησης που υπάγεται στην ΕΤΒΑ, ενώ μια φορά το χρόνο οι επιχειρήσεις υπάγονται σε έλεγχο προκειμένου να βεβαιωθεί ότι τηρείται ο Κανονισμός Λειτουργίας και λειτουργούν αρμονικά.

4.2 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Σε σύνολο χώρας όπως προαναφέρθηκε λειτουργούν 26 βιομηχανικές περιοχές και απασχολούν γύρω στους 40.000 εργαζομένους. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ σε όλη την επικράτεια λειτουργούν 48 οργανωμένοι χώροι υποδοχής δραστηριοτήτων εκ των οποίων οι 26 είναι βιομηχανικές περιοχές. Στο σύνολο τους οι ΒΙ.ΠΕ. έχουν αυξήσει την ελκτικότητα τους την τελευταία εικοσαετία ωστόσο υπάρχουν αρκετοί διαθέσιμοι κενοί χώροι όπως φαίνεται από την εικόνα 4.2.1. Σύμφωνα και με το προεδρικό διάταγμα σε εφαρμογή του νόμου των κινήτρων που αναλύθηκε η πρόβλεψη ήταν ήδη από την δεκαετία του '80 κάθε περιφερειακή ενότητα να διαθέτει την δική της οργανωμένη βιομηχανική περιοχή κάτι που δεν έχει επιτευχθεί μέχρι και σήμερα. Από πλευράς βιομηχανικής παραγωγής και απασχόλησης κυρίαρχο ρόλο παίζει η περιφέρεια Αττικής και στην συνέχεια η περιφέρεια Θεσσαλονίκης με τις υπόλοιπες να βρίσκονται αρκετά πίσω σε επιδόσεις. Ακολουθεί η ανάλυση των οργανωμένων χώρων υποδοχής ανά περιφέρεια και η εκτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης των βιομηχανικών περιοχών.

Εικόνα 4.2.1 : Διαχρονική εξέλιξη ποσοστών πληρότητας ΒΙ.ΠΕ.

Πηγή: *ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. 2014, Ιδία επεξεργασία*

4.2.1.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ

Στην περιφέρεια αυτή αρκετά σημαντικός παράγοντας της οργάνωσης της βιομηχανίας αποτελεί η συμβολή της πολιτικής κινήτρων διαχρονικά στον ελλαδικό χώρο. Ειδικότερα τις τελευταίες τρεις δεκαετίες οι νομοί της Θράκης βρίσκονται στην υψηλότερη κατηγορία κινήτρων γεγονός που αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην επιλογή για χωροθέτηση βιομηχανικών μονάδων. Οι ρυθμίσεις αυτές όμως δεν ισχύουν και για τις όμορες Π.Ε. Καβάλας και Δράμας με αποτέλεσμα πολύ μεγάλο ποσοστό των επιχειρήσεων να συγκεντρώνεται στον εθνικό οδικό άξονα Καβάλας Ξάνθης προς την πόλη της Ξάνθης. Με δεδομένο ότι η περιοχή αντιμετώπισε σημαντικά προβλήματα υστερήσεων και απώλειας εργατικού δυναμικού λόγω μετανάστευσης έγιναν προσπάθειες μέσω περιφερειακών πολιτικών και συγκρατήθηκε ένα μέρος του πληθυσμού. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια και ειδικότερα την τελευταία τριετία με δεδομένη και την οικονομική κατάσταση της χώρας παρατηρείται έντονη αποβιομηχάνιση της περιοχής ειδικότερα στις περιφερειακές ενότητες Καβάλας, Ξάνθης και Ροδόπης. Η ανταγωνιστική ικανότητα της περιοχής παραμένει χαμηλή και ήδη σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων έχει σταματήσει την λειτουργία του ή έχει μεταφέρει την έδρα του σε γειτονικές χώρες των Βαλκανίων(Βουλγαρία, Σκόπια, Αλβανία,

Ρουμανία). Κυρίαρχοι είναι οι κλάδοι των ενδυμάτων, των ειδών διατροφής, του καπνού, του ξύλου-φελλού και των επίπλων.

Οι οργανωμένοι υποδοχείς βιομηχανικών δραστηριοτήτων ΒΙ.ΠΕ., βρίσκονται και στους πέντε νομούς ενώ λειτουργεί και ΒΙΟ.ΠΑ Σαπών καθώς και το ΒΙΟ.ΠΑ Ορεστιάδας τα οποία όμως εμφανίζουν μικρή πληρότητα καθώς ξεκίνησαν την λειτουργία τους το 2003. Από τις Βιομηχανικές Περιοχές της περιφέρειας δυναμικότερη θεωρείται αυτή της Κομοτηνής. Διαχρονικά το ποσοστό πληρότητας της αυξάνεται και σήμερα κυμαίνεται στο 80%. Διαθέτει όλα τα βασικά δίκτυα υποδομής, μονάδα καθαρισμού αποβλήτων, κτίριο διοίκησης και δίκτυο Φυσικού Αερίου. Στην περιοχή δραστηριοποιούνται 95 επιχειρήσεις σύμφωνα με στοιχεία 2012, που απασχολούν περίπου 250 εργαζόμενους με τον αριθμό των εργαζομένων να μειώνεται ραγδαία τα τελευταία δυο χρόνια λόγω της συρρίκνωσης του κύκλου εργασιών και το κλείσιμο αρκετών επιχειρήσεων κυρίως του κλάδου της κλωστοϋφαντουργίας. Οι κλάδοι που συναντώνται μέσα στην ΒΙ.ΠΕ είναι ο κλάδος της παραγωγής προϊόντων καπνού (κλάδος 15) με συμμετοχή 15% ο κλάδος κατασκευής προϊόντων από ελαστικό και πλαστικές ύλες (κλάδος 25) με συμμετοχή 10% της κλωστοϋφαντουργίας (κλάδος 17) σε ποσοστό 5,9%, ο κλάδος της παραγωγής χημικών ουσιών (κλάδος 24) σε ποσοστό 6,8%, ο κλάδος παρασκευής μεταλλικών προϊόντων σε ποσοστό 6,8% καθώς και ο κλάδος παραγωγής ξύλου και φελλού (κλάδος 20) με ποσοστό 5,1%. Ακολουθεί ο κλάδος παραγωγής χαρτιού και προϊόντων χαρτιού (κλάδος 21). Στην δεύτερη βιομηχανική περιοχή της περιφέρειας στην Ξάνθη παρατηρείται μια αδυναμία προσέλκυσης των επιχειρήσεων καθώς το ποσοστό πληρότητας κυμαίνεται στο 51% παρόλο που ξεκίνησε την λειτουργία της από το 1985. Όπως προαναφέρθηκε σημαντικό ρόλο σ αυτό παίζει το γεγονός της αποβιομηχάνισης της περιφερειακής ενότητας αλλά και της παρόδιας ανάπτυξης βιομηχανικών επιχειρήσεων στον άξονα Καβάλας-Ξάνθης. Στην ΒΙ.ΠΕ Ξάνθης λειτουργούν 35 επιχειρήσεις και απασχολούν 600 εργαζόμενους με κυρίαρχους τους κλάδους παραγωγής προϊόντων καπνού με ποσοστό 28% (κλάδος 15) τον κλάδο κατασκευή ειδών ένδυσης (κλάδος 18) με συμμετοχή 13% και τον κλάδο κλωστοϋφαντουργίας (κλάδος 17) με ποσοστό 10%. Ακολουθούν οι κλάδοι κατασκευής επίπλων (κλάδος 36) και ο κλάδος κατασκευής προϊόντων από ελαστικό και πλαστικές ύλες (κλάδος 25). Αναφορικά με την οργάνωση της ΒΙ.ΠΕ σε υποδομές διαθέτει τα

βασικά δίκτυα αποχέτευσης, ηλεκτροδότησης, οδικό και ύδρευσης ωστόσο στερείται μονάδας καθαρισμού αποβλήτων. Την ίδια ακριβώς εικόνα στις βασικές υποδομές έχει και η ΒΙ.ΠΕ Καβάλας η οποία αδυνατεί και αυτή να διαθέσει τα βιομηχανικά της οικόπεδα με μόλις 42% πληρότητα και με τάσεις μείωσης των επιχειρήσεων και του αριθμού των εργαζομένων την τελευταία δεκαετία, ενώ αντιμετωπίζει και αυτή τα ίδια ζητήματα με την ΒΙ.ΠΕ Ξάνθης όσον αφορά την παρόδια χωροθέτηση επιχειρήσεων που λειτουργεί ανταγωνιστικά προς την ΒΙ.ΠΕ. Αναφορικά με τους κλάδους παραγωγής κυρίαρχος είναι ο κλάδος της κατασκευής άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (κλάδος 26) με ποσοστό 21 % και πρόκειται κυρίως για προϊόντα μαρμάρου λόγω των κοιτασμάτων που υπάρχουν στην περιοχή ενώ σημαντικό ποσοστό έχει και ο κλάδος παραγωγής προϊόντων καπνού με ποσοστό 19%. Σημαντικός κλάδος για την ΒΙ.ΠΕ είναι και ο κλάδος κατασκευής μεταλλικών προϊόντων (κλάδος 28). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι από το 2009 λειτουργεί και το ΒΙΟ.ΠΑ Καβάλας το οποίο δεν έχει καταφέρει ακόμα να προσελκύσει το ενδιαφέρον επενδυτών και επιχειρήσεων. Μια ακόμη ΒΙ.ΠΕ της περιφέρειας είναι αυτή της Δράμας στην οποία συγκεντρώνονται 75 επιχειρήσεις και απασχολούνται 490 εργαζόμενοι. Παρόλο που η ΒΙ.ΠΕ είναι εξοπλισμένη με όλα τα βασικά δίκτυα υποδομής σε αντίθεση με την αντίστοιχη της Καβάλας και της Ξάνθης έχει και αυτή μεγάλο ποσοστό κενών χώρων 49 %. Με διαφορά κυρίαρχος κλάδος στην ΒΙ.ΠΕ είναι ο κλάδος παραγωγής προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά με ποσοστό 37% ενώ ακολουθούν οι κλάδοι κλωστοϋφαντουργίας, ειδών ένδυσης, και παραγωγής ξύλου με ίδιο ποσοστό 7,5 % για τον καθένα. Τέλος η ΒΙ.ΠΕ Αλεξανδρούπολης ξεκίνησε την λειτουργία της το 1995 και την τελευταία δεκαετία εμφανίζει σημάδια ανάκαμψης και προσέλκυσης επιχειρήσεων, ωστόσο υπάρχουν ακόμη ελλείψεις σε βασικές υποδομές όπως η μονάδα καθαρισμού αποβλήτων η οποία όμως προγραμματίζεται να κατασκευαστεί. Στα όρια της χωροθετούνται 20 επιχειρήσεις μικρού όμως δυναμικού απασχολώντας 450 άτομα. Πρώτος σε συμμετοχή κλάδος είναι και εδώ ο κλάδος παραγωγής προϊόντων καπνού (κλάδος 15) με ποσοστό 17% και ακολουθεί ο κλάδος κατασκευής εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών (κλάδος 32) με συμμετοχή 8,6%.

Πίνακας 4.2.1.1 : Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης.

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Δράμας	ΒΙ.ΠΕ.	1975	1982	2155	51	ΔΒΚ
Ξάνθης	ΒΙ.ΠΕ.	1975	1985	1542	51	ΔΚ
Κομοτηνής	ΒΙ.ΠΕ.	1976	1978	4342	82	ΔΒΚ
Καβάλας	ΒΙ.ΠΕ.	1977	1979	2080	42	ΔΚ
Αλεξ/πολης	ΒΙ.ΠΕ.	1980	1995	1072	76	ΔΚ
Ορεστιάδας	ΒΙΟ.ΠΑ	1997	2003	470	6	Δ
Σαπών	ΒΙΟ.ΠΑ	1998	2003	435	23	Δ
Καβάλας	ΒΙΟ.ΠΑ	2005	2009	130	0	ΔΚ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4.2.1.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης.

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας (2001%)	Ποσοστό πληρότητας (2011%)	Αριθμός επιχειρήσεων στις ΒΙ.ΠΕ.	Αριθμός εργαζομένων στις ΒΙ.ΠΕ(2011)
Ξάνθης	47,8	42,67	51	35	820
Δράμας	27,3	44,39	51	76	490
Αλεξ/πολης		51,73	76	20	450
Κομοτηνής	24,1	72,12	82	95	1400

Πηγή :ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ 2012, Ιδία επεξεργασία

Από την ανάλυση του χωρικού προτύπου της βιομηχανίας και των οργανωμένων υποδοχέων της περιφέρειας συμπεραίνεται ότι τα οικονομικά κίνητρα ενισχύσεων και η δημιουργία βιομηχανικών υποδομών δεν είναι ικανά από μόνα τους να τονώσουν την τοπική οικονομία και απαιτούνται κι άλλες αναπτυξιακές παρεμβάσεις.

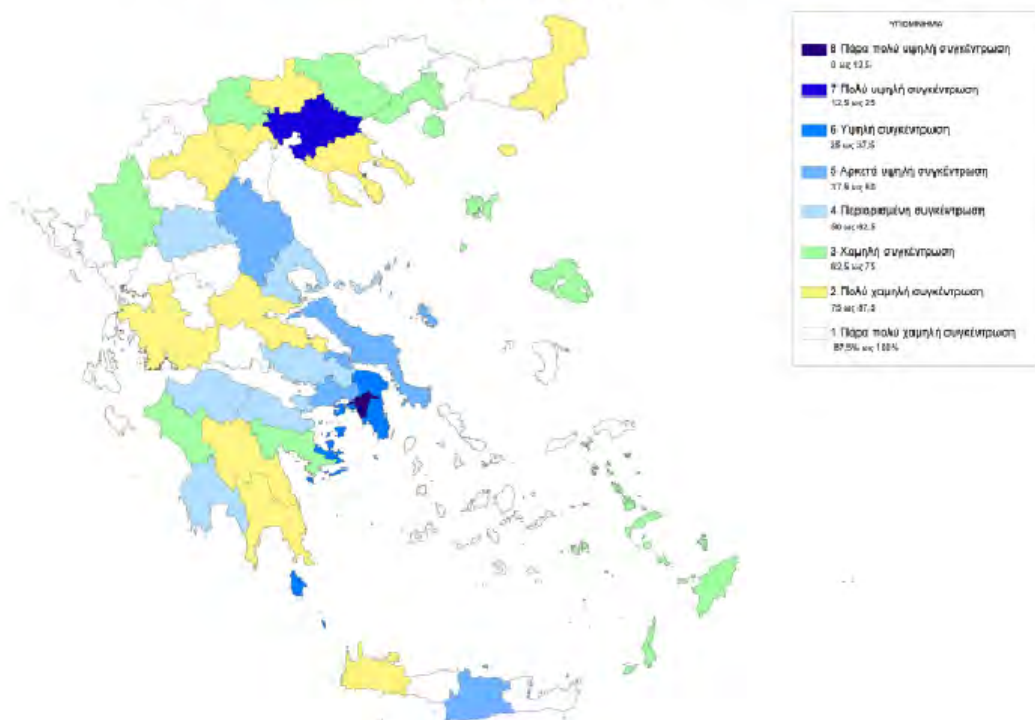
4.2.2.ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Αποτελεί την δεύτερη πιο δυναμική και ανεπτυγμένη περιφέρεια της χώρας μετά την Αττική. Η πόλη της Θεσσαλονίκης είναι το δεύτερο μετά την Αττική βιομηχανικό κέντρο της χώρας ενώ η περιφερειακή ενότητα Θεσσαλονίκης συγκεντρώνει το 70% των μεταποιητικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων. Υπάρχει πολύ μεγάλη

συγκέντρωση εργατικού δυναμικού στην μεταποίηση και παράγεται το 72 % του ΑΕΠ. Παρατηρείται ακόμη μεγάλη συγκέντρωση βιομηχανικών υποδομών και κτιρίων.

Εικόνα 4.2.2.1 : Συγκέντρωση βιομηχανικών κτιρίων ανά Π.Ε.

Σχήμα 4: Συγκέντρωση των βιομηχανικών κτιρίων σε επίπεδο νομών (Ελλάδα 2005)

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2006, Ιδία επεξεργασία

Υπάρχει επίσης υψηλή κλαδική ειδίκευση στις επιχειρήσεις της μεταποίησης με κύριο πόλο την Θεσσαλονίκη ωστόσο μεταποιητικές δραστηριότητες μεγάλης ειδίκευσης έχουν αναπτυχθεί και σε άλλους νομούς όπως Κιλκίς, Ημαθίας και Χαλκιδικής. Αξιοσημείωτη παρουσία στην περιφέρεια έχουν και εξόρυξης μαρμάρων, μεταλλευμάτων και αδρανών υλικών με επίκεντρο την περιφερειακή ενότητα Χαλκιδικής. Στην περιφέρεια έχουν θεσμοθετηθεί βιομηχανικές περιοχές στους νομούς : Θεσσαλονίκης, Σερρών, Χαλκιδικής, Πέλλας, Πέλλας-Ημαθίας και Πιερίας. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η ΒΙ.ΠΕ Θεσσαλονίκης είναι μια από τις πρώτες περιοχές που οργανώθηκαν σε εθνικό επίπεδο βάση του νόμου 4458/65. Πρόκειται για την μεγαλύτερη ΒΙ.ΠΕ της χώρας με έκταση 9.600 στρέμματα. Έχει ξεκινήσει η διάθεση των οικοπέδων από το 1970, έχει εξοπλιστεί από όλες τις απαραίτητες υποδομές

και το ποσοστό πληρότητας αγγίζει το 100 % και τα διαθέσιμα προς πώληση στρέμματα είναι 870 κάτι που δεν μπορεί να καλύψει την υπάρχουσα ζήτηση. Για την κάλυψη της ζήτησης αυτής και λειτουργώντας συμπληρωματικά ιδρύθηκαν η ΒΙ.ΠΑ Θεσσαλονίκης και η Τεχνόπολις που οργανώθηκαν με βάση τον νόμο 2545/97. Η πλειονότητα των επιχειρήσεων δραστηριοποιούνται στον κλάδο της κατασκευής μεταλλικών προϊόντων με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού (κλάδος 28), σε ποσοστό 15.4 %. Ακολουθεί ο κλάδος των τροφίμων (κλάδος 15), και με μικρότερο ποσοστό 10.4% οι κλάδοι κατασκευής μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (κλάδος 29). Σημαντικό ποσοστό έχει ακόμη ο κλάδος παραγωγής χημικών προϊόντων, καθώς και οι κλάδοι κατασκευής επίπλων (κλάδος 36) και παραγωγής ελαστικού και πλαστικών υλών (κλάδος 25). Στις υπόλοιπες βιομηχανικές περιοχές οι ΒΙ.ΠΕ Σερρών και Κιλκίς που συστάθηκαν με βάση τον νόμο 4458/65 με ποσοστά πληρότητας 77% και 82% αντίστοιχα. Οι ΒΙ.ΠΕ αυτές βρίσκονται σε όμορους νομούς της Θεσσαλονίκης και εμφανίζουν μεγαλύτερο βαθμό πλήρωσης απ' ό,τι οι ΒΙΠΕ στις περισσότερες απομακρυσμένες περιοχές εξ αιτίας της επιρροής του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης αυτές.

Ιδιαίτερη ανάπτυξη γνωρίζει η ΒΙ.ΠΕ Κιλκίς της οποίας το ποσοστό πληρότητας από το 1991 στο 32 % σήμερα κυμαίνεται στο 77 %. Στην ΒΙ.ΠΕ αυτοί δραστηριοποιούνται κυρίως επιχειρήσεις του κλάδου βιομηχανίας ποτών και τροφίμων με ποσοστό 19 % (κλάδος 15), επιχειρήσεις του κλάδου παραγωγής κλωστοϋφαντουργικών υλών (κλάδος 17), επιχειρήσεις του κλάδου παραγωγής πλαστικών προϊόντων (κλάδος 25) με ποσοστό 10% αλλά και επιχειρήσεις του κλάδου μετάλλου (κλάδος 27) με ποσοστό 8,9 %

Πίνακας 4.2.2.1 : Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Θεσ/νίκης	ΒΙ.ΠΕ.	1965	1970	9400	96	ΔΒΚ
Κιλκίς	ΒΙ.ΠΕ.	1979	1983	1612	82	ΔΒΚ
Σερρών	ΒΙ.ΠΕ.	1978	1981	1239	77	ΔΚ
Έδεσσας	ΒΙ.ΠΕ.	1984	1987	572	13	ΔΒ
Θεσ/νίκης	ΒΙ.ΠΑ.	2000	2009	1022	15	ΔΒΚ
Κουφαλίων	ΒΙ.ΠΑ.	2003	2009	113	12	ΔΒΚ
Θεσ/νίκης	ΤΕΧΝ.	2004	2009	94	7	Δ
Σερρών	ΒΙΟ.ΠΑ	2005	2009	122	0	Δ
Ζερβοχωρίων	ΒΙΟ.ΠΑ	2000	2009	106	15	ΔΒΚ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4.2.2.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Κεντρικής Μακεδονίας

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας (2001%)	Ποσοστό πληρότητας (2011%)	Αριθμός επιχειρήσεων στις ΒΙ.ΠΕ.	Αριθμός εργαζομένων στις ΒΙ.ΠΕ(2011)
Θεσ/νίκης	54,1	86,24	96	569	9100
Κιλκίς	32	76,09	82	39	2100
Σερρών	13,3	46,88	77	52	1900
Έδεσσας		19,22	13	4	50

Πηγή :ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ 2012, Ιδία επεξεργασία

Αναφορικά με την ΒΙ.ΠΕ Σερρών οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται είναι επιχειρήσεις του κλάδου επίπλων (κλάδος 36) με ποσοστό 25% καθώς και αξιόλογη συμμετοχή έχουν οι επιχειρήσεις του κλάδου τροφίμων (κλάδος 15) με ποσοστό 19%. Ακολουθούν οι επιχειρήσεις του κλάδου μεταφορών και του αλλά και του κλάδου μετάλλων και πλαστικών με συμμετοχή 5,7 %. Αρνητικές επιδόσεις καταγράφει η ΒΙ.ΠΕ Έδεσσας η οποία και λόγω της χωροθέτησης της μακριά από αναπτυξιακά κέντρα και εξωτερικές υποδομές εμφανίζει πολύ μικρό ποσοστό πληρότητας 13 % παρά και το γεγονός ότι η διάθεση γηπέδων ξεκίνησε το 1987.

4.2.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Στην περιφέρεια αυτή είναι φανερό ότι κυριαρχούν στην παραγωγική δομή της η παραγωγή και μεταποίηση προϊόντων γούνας καθώς και η παραγωγή ενέργειας. Η οικονομία της περιοχής εξαρτάται αποκλειστικά από αυτούς του δυο τομείς με την γούνα να κυριαρχεί στην περιφερειακή ενότητα Καστοριάς και την παραγωγή ενέργειας να συγκεντρώνεται εξ ολοκλήρου στις περιφερειακές ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας. Στις περιοχές αυτές παράγεται σχεδόν το 75 % της ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας λειτουργούν αρκετοί Ατμοηλεκτρικά εργοστάσια παραγωγής ενέργειας. Η παραγωγή αυτή τροφοδοτείται από την εξόρυξη λιγνίτη στα ορυχεία της περιοχής και πραγματοποιείται στους ΑΗΣ που λειτουργούν. Ειδικότερα στην περιοχή σημείο αναφοράς αποτελούν οι περιοχές - λεκάνες κατά μήκος του άξονα Φλώρινα - Αμύνταιο - Πτολεμαΐδα - Κοζάνη - Σέρβια στις οποίες συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο λιγνιτικό δυναμικό της χώρας. Σταδιακά στην περιοχή Πτολεμαΐδας - Αμυνταίου δημιουργήθηκε ένα από τα μεγαλύτερα Λιγνιτικά Κέντρα στον κόσμο. Στο Λιγνιτικό Κέντρο Πτολεμαΐδας - Αμυνταίου λειτουργούν σήμερα τέσσερα λιγνιτωρυχεία: Το Ορυχείο Νοτίου Πεδίου, το Ορυχείο Καρδιάς, το Ορυχείο Κυρίου Πεδίου και το Ορυχείο Αμυνταίου. Ακόμη λειτουργούν οι ΑΗΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑΣ, ΑΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ, ΑΗΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΑΗΣ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ, ΑΗΣ ΜΕΛΙΤΗΣ. Η συνολική παραγωγή όλων αυτών των σταθμών υπολογίζεται περίπου στα 4.400 MWV. Αναφορικά με τον κλάδο της γουνοποιίας εμφανίζεται συγκεντρωμένος πάνω στον άξονα Καστοριά-Άργος-Ορεστικό-Σιάτιστα με πολλές μικρές επιχειρήσεις να βρίσκονται διάσπαρτα χωροθετημένες και στην Π.Ε. Κοζάνης. Αναφορικά με τους οργανωμένους χώρους υποδοχής βιομηχανιών υπάρχουν η ΒΙ.ΠΕ. Κοζάνης, το ΒΙΟ.ΠΑ Κοζάνης, η ΒΙ.ΠΕ Φλώρινας και το ΒΙ.ΠΑ Καστοριάς. Βιομηχανικά πάρκα κατασκευάζονται και στις περιοχές Εράτυρα και Σιάτιστα τα οποία θα φιλοξενήσουν επιχειρήσεις επεξεργασίας γαλακτοκομικών προϊόντων, γούνας και ξύλου. Ειδικότερα στην χωρική αυτή ενότητα είναι φανερό ότι οι οργανωμένοι χώροι υποδοχής βιομηχανίας βρίσκονται σε αρκετά πρώιμο στάδιο καθώς οι περισσότερες βιομηχανικές μονάδες έχουν έντονη χωροθετική εξάρτηση από φυσικούς και ορυκτούς πόρους με αποτέλεσμα η διαμόρφωση ενός χωρικού προτύπου βιομηχανίας να καθίσταται ακόμα πιο δύσκολη. Από τις παραπάνω οργανωμένους υποδοχείς η ΒΙ.ΠΕ Φλώρινας λειτουργεί από το 1983 με έκταση 1105

στρέμματα και βαθμό πλήρωσης χώρων 53 %. Στην ΒΙ.ΠΕ λειτουργούν 15 επιχειρήσεις και απασχολούν 300 εργαζόμενους με δυναμικότερο τον κλάδο βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (κλάδος 15) με συμμετοχή 48 %. Αξιόλογη παρουσία έχει και ο κλάδος κατασκευής άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (κλάδος 26) με συνεισφορά της τάξης του 12 %. Δεδομένου ότι πρόκειται για μια από τις πρώτες ΒΙ.ΠΕ της χώρας και έχει πληρωθεί μόνο κατά ήμισυ κρίνεται σκόπιμο να διερευνηθεί η δυνατότητα χωροθέτησης εναλλακτικών επιχειρήσεων εντός της ΒΙ.ΠΕ. Ανάλογη μειωμένη ζήτηση παρουσιάζει και η ΒΙ.ΠΕ Κοζάνης η οποία δεν έχει καταφέρει να συγκεντρώσει και παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις στις βοηθητικές υποδομές υδροδότησης και προστασίας του περιβάλλοντος (ΜΚΑ και αγωγός) παρά το γεγονός ότι επίσημα ενεργοποιήθηκε το 2003. Τέλος το ΒΙ.ΠΑ Καστοριάς ξεκίνησε πολύ πρόσφατα την λειτουργία του, υπάρχει μια σχετική συγκέντρωση επιχειρήσεων με αντικείμενο την επεξεργασία δερμάτων και γουναρικών ωστόσο δεν μπορεί να γίνει ασφαλής εκτίμηση τάξης μεγέθους λόγω έλλειψης δεδομένων και στατιστικών στοιχείων. Γενικότερα σε όλη την Περιφέρεια διαφαίνεται μια καθυστέρηση στην ενεργοποίηση και λειτουργία των οργανωμένων χώρων υποδοχής δραστηριοτήτων δευτερογενούς τομέα γεγονός που οφείλεται μεταξύ άλλων και στην σημαντική έλλειψη βασικών αλλά και συμπληρωματικών υποδομών.

Πίνακας 4.2.3.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Φλώρινας	ΒΙ.ΠΕ.	1975	1983	1105	53	ΔΒ
Κοζάνης	ΒΙ.ΠΕ.	1997	2003	709	0	Δ
Κοζάνης	ΒΙΟ.ΠΑ.	1999	2007	55	0	ΔΚ
Καστοριάς	ΒΙ.ΠΑ.	2005	2009	302	17	ΔΚ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4.2.3.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας (2001%)	Ποσοστό πληρότητας (2011%)	Αριθμός επιχειρήσεων στις ΒΙ.ΠΕ.	Αριθμός εργαζομένων στις ΒΙ.ΠΕ(2011)
Φλώρινας	13	35,49	53	15	300

Πηγή :ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ 2012, Ιδία επεξεργασία

4.2.4 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η Περιφέρεια αυτή αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση καθώς αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα υστέρησης και βρίσκεται στην χαμηλότερη θέση της Ελλάδας και της Ε.Ε στο κκ ΑΕΠ ως κύριο μέτρο ανάπτυξης. Στην Περιφέρεια κυρίαρχος είναι ο πρωτογενής τομέας και ειδικότερα ο τομέας της κτηνοτροφίας. Αναφορικά με τον δευτερογενή τομέα ο τομέας της μεταποίησης παρουσιάζει σημαντική υστέρηση και ο δείκτης βιομηχανικής ανάπτυξης είναι πολύ χαμηλός. Οι περισσότερες επιχειρήσεις μεταποίησης ασχολούνται κυρίως με την επεξεργασία των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα και των πρώτων υλών(διατροφή, κλωστουφαντουργία, ξύλο).Επιπλέον σημαντική δραστηριότητα παρατηρείται στους κλάδους που κατευθύνονται προς την τοπική αγορά(ξύλο, μη μεταλλικά ορυκτά, τελικά προϊόντα από μέταλλο).Και σε αυτήν την περιφέρεια οι επιχειρήσεις έχουν μικρό μέγεθος είναι παραδοσιακού οικογενειακού χαρακτήρα.

Πίνακας 4.2.4.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Ηπείρου

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Ιωαννίνων	ΒΙ.ΠΕ.	1976	1981	2058	82	ΔΚ
Πρέβεζας	ΒΙ.ΠΕ.	1978	1981	2012	53	Δ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012,Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4.2.4.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Ηπείρου

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας (2001%)	Ποσοστό πληρότητας (2011%)	Αριθμός επιχειρήσεων στις ΒΙ.ΠΕ.	Αριθμός εργαζομένων στις ΒΙ.ΠΕ(2011)
Ιωαννίνων	23,9	52,02	82	150	2500
Πρέβεζας	34,1	45,13	53	62	1100

Πηγή :ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ 2012, Ιδία επεξεργασία

Στην ανάλυση των οργανωμένων υποδοχέων της βιομηχανίας κυρίαρχο ρόλο έχει η ΒΙ.ΠΕ Ιωαννίνων. Οργανώθηκε και αυτή βάσει του νόμου 4458/65 και ξεκίνησε την λειτουργία της το 1981. Σήμερα τα ποσοστά πληρότητας αγγίζουν το 85 % και έχει έκταση 2058 στρέμματα. Διαθέτει όλα τα βασικά τεχνικά δίκτυα υποδομών ωστόσο δεν διαθέτει Μονάδα Καθορισμού Αποβλήτων με αποτέλεσμα τοπικά να υφίστανται περιβαλλοντικές πιέσεις κυρίως από τις μονάδες επεξεργασίας γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Στην ΒΙ.ΠΕ υπάρχουν 150 επιχειρήσεις και απασχολούνται 2500 άτομα. Οι επιχειρήσεις αυτές δραστηριοποιούνται κατά μεγάλο ποσοστό στον κλάδο βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (κλάδος 15) με συμμετοχή 17 % ενώ σημαντική παρουσία έχουν και οι επιχειρήσεις του κλάδου κατασκευής μεταλλικών προϊόντων με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού (κλάδος 28) αλλά και του κλάδου βιομηχανίας ξύλου (κλάδος 20) με συμμετοχή 11 %. Εκτός από την ΒΙ.ΠΕ Ιωαννίνων στην περιφέρεια υφίσταται και η ΒΙ.ΠΕ Πρέβεζας η οποία βέβαια δεν έχει την ίδια δυναμική με αυτή των Ιωαννίνων. Ιδρύθηκε και αυτή με το νόμο 4458/65 έχει την ίδια σχεδόν έκταση 2012 στρέμματα ωστόσο υπολείπεται αρκετά σε επιχειρήσεις και βαθμό πλήρωσης ο οποίος είναι ακριβώς στο μισό 53 %. Στην ΒΙ.ΠΕ συγκεντρώνονται 62 επιχειρήσεις που απασχολούν 1100 εργαζομένους. Κυρίαρχος κλάδος είναι και εδώ ο κλάδος της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (κλάδος 15) με συμμετοχή 32 %. Έπονται οι κλάδοι κατασκευής άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (κλάδος 26) με συμμετοχή 14 % και ο κλάδος γεωργίας κτηνοτροφίας, θήρας και συναφών βοηθητικών δραστηριοτήτων (κλάδος 1) με ποσοστό 8.8 %.

4.2.5 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Στην περιφέρεια αυτή ο δευτερογενής τομέας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση του ΑΕΠ.Η Θεσσαλία δεν παρουσιάζει εξειδίκευση σε εθνικό επίπεδο σε καμία ομάδα κλάδων του δευτερογενούς. Παρατηρούνται ωστόσο εξειδικεύσεις σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας. Κυρίαρχη είναι η περιφερειακή ενότητα Μαγνησίας όπου παρουσιάζεται σχετική ειδίκευση στην μεταποίηση και την εξόρυξη. Οι κλάδοι που κυριαρχούν κυρίως είναι αυτοί της παραγωγής βασικών μετάλλων, των προϊόντων από με μεταλλικά ορυκτά αλλά και ο κλάδος της βιομηχανίας τροφίμων, της βιομηχανίας ξύλου και της κλωστοϋφαντουργίας. Οι ειδικεύσεις αυτές φαίνεται ότι συγκεντρώνονται γύρω από δυο πυρήνες. Ο πρώτος αφορά την καθετοποίηση προϊόντων πρωτογενούς τομέα ο οποίος βρίσκεται χωρικά διάσπαρτος σε όλη την περιφέρεια και ο δεύτερος γύρω από τα προϊόντα μετάλλου με επίκεντρο την Π.Ε. Μαγνησίας και λιγότερο την Π.Ε Λάρισας. Ο κυριότερος όγκος των βιομηχανικών-βιοτεχνικών καταστημάτων χωροθετείται εκατέρωθεν του οδικού άξονα Βόλου-Λάρισα στον οποίο βρίσκονται και οι δυο ΒΙ.ΠΕ της Μαγνησίας αλλά και στον παραλιακό οδικό άξονα Βόλου-Πηλίου. Επιπλέον σημαντική χωροθέτηση επιχειρήσεων παρατηρείται κατά μήκος των οδικών αξόνων Τρικάλων-Λάρισας, Τρικάλων-Καρδίτσας και λιγότερο έντονα στο τμήμα Λάρισας-Καρδίτσας. Αξιοσημείωτη συγκέντρωση παρατηρείται και στον εθνικό οδικό άξονα Λάρισα-Τέμπη εκεί όπου χωροθετείται και η έτερη ΒΙ.ΠΕ της περιφέρειας η ΒΙ.ΠΕ Λάρισα.

Πίνακας 4.2.5.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Θεσσαλίας

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Βόλου-Κ	ΒΙ.ΠΕ.	1966	1970	2759	98	ΔΚ
Βόλου-Παρ.	ΒΙ.ΠΕ.	1972	1973	1734	83	Δ
Λάρισας	ΒΙ.ΠΕ.	1979	1981	2415	61	ΔΒΚ
Καρδίτσας	ΒΙ.ΠΕ.	1990	1998	660	47	ΔΚ
Βόλου	ΒΙΟ.ΠΑ	1997	2003	587	51	Δ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4.2.5.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Θεσσαλίας

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας (2001%)	Ποσοστό πληρότητας (2011%)	Αριθμός επιχειρήσεων στις ΒΙ.ΠΕ.	Αριθμός εργαζομένων στις ΒΙ.ΠΕ(2011)
Βόλου-Κ	86,7	84,42	98	131	3000
Λάρισα	8,4	28,09	61	70	1500

Πηγή :ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ 2012, Ιδία επεξεργασία

Ξεκινώντας την ανάλυση από τις ΒΙ.ΠΕ Βόλου αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η κύρια ΒΙ.ΠΕ Βόλου ήταν ουσιαστικά ο δεύτερος οργανωμένος υποδοχέας βιομηχανίας στην χώρα μετά την ΒΙ.ΠΕ Θεσσαλονίκης και αποτελεί και αυτός ένα επιτυχημένο παράδειγμα εφαρμογής των ΒΙ.ΠΕ. Οργανώθηκε βάσει του νόμου 4458/65 και ξεκίνησε τις εργασίες της το 1970. Το ποσοστό πληρότητας σήμερα είναι στο 100 % και ήδη από το 1991 είχε φτάσει σε πολύ υψηλά επίπεδα της τάξης του 85 % περίπου. Στην ΒΙ.ΠΕ συγκεντρώνονται 131 επιχειρήσεις και απασχολούνται 3000 εργαζόμενοι. (Πίνακας 4.2.5.2). Αναλυτικότερα, στη ΒΙ.ΠΕ Βόλου, οι περισσότερες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στον κλάδο της κατασκευής μεταλλικών προϊόντων με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού (κλάδος 28) με ποσοστό συμμετοχής 17%. Ακολουθεί ο κλάδος της κατασκευής μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (κλάδος 29) με ποσοστό 15%, ενώ σημαντικό ποσοστό έχει και ο κλάδος των τροφίμων (κλάδος 15) με συμμετοχή 13%. Στο σύνολο της ΒΙ.ΠΕ. βέβαια δραστηριοποιούνται πολλοί άλλοι κλάδοι. Λόγω της σταδιακά αυξανόμενης ζήτησης σε αρχικό στάδιο έγινε η πρόβλεψη να δημιουργηθεί και δεύτερος βοηθητικός χώρος με μικρότερη βέβαια έκταση. Έτσι δημιουργήθηκε το 1973 το παράρτημα της ΒΙ.ΠΕ Βόλου με έκταση 1734 στρέμματα. Σήμερα φιλοξενεί 30 επιχειρήσεις που απασχολούν 900 εργαζόμενους και το ποσοστό πληρότητας είναι 83 % . Αναφορικά με το είδος των επιχειρήσεων που υπάρχουν μέσα στο παράρτημα πρόκειται για επιχειρήσεις των παραπάνω κλάδων με μικρότερο όμως μέγεθος απασχόλησης και κύκλο εργασιών. Πρόσφατα το έτος 2003 ξεκίνησε την λειτουργία του και το ΒΙΟ.ΠΑ Βόλου με έκταση 581 στρέμματα και 20 μεταποιητικές επιχειρήσεις χαμηλής και μέσης όχλησης να έχουν εγκατασταθεί. Επιπλέον βρίσκεται

σε εξέλιξη η συνεργασία με το επιμελητήριο Μαγνησίας για την συγκέντρωση και αξιολόγηση 51 βιοτεχνικών επιχειρήσεων για μετεγκατάσταση στο βιοτεχνικό πάρκο. Μειονέκτημα αποτελεί το γεγονός ότι δεν διαθέτει μονάδα καθαρισμού αποβλήτων καθώς και διοικητικές εγκαταστάσεις. Εκτός όμως από τους υποδοχείς βιομηχανίας-μεταποίησης στην περιοχή της Μαγνησίας υπάρχει και η ΒΙ.ΠΕ Λάρισας στην ομώνυμη Π.Ε. Πρόκειται για μια αρκετά παλιά βιομηχανική περιοχή η οποία ξεκίνησε την λειτουργία της το 1981. Παρά το γεγονός ότι είναι εξοπλισμένη με όλα τα απαραίτητα τεχνικά δίκτυα υποδομής ακόμη και με δίκτυο φυσικού αερίου δεν έχει καταφέρει να δείξει τα ανάλογα αποτελέσματα με αυτά των οργανωμένων υποδοχέων της Μαγνησίας. Ουσιαστικά όμως αυτή η άρτια οργάνωση υποδομών συνέβαλλε στην χωροθέτηση επιχειρήσεων σε κοντινές περιοχές εκτός ορίων της ΒΙ.ΠΕ εκμεταλλευόμενες πολλές φορές και τις διατάξεις για την εκτός σχεδίου χωροθέτηση βιομηχανικών επιχειρήσεων. Επιπλέον η χαμηλή ανταγωνιστικότητα της ΒΙ.ΠΕ εξηγείται σε ένα βαθμό και από την παραγωγική δομή των Π.Ε ενοτήτων με την Λάρισα να εστιάζει στον πρωτογενή τομέα και την μεταποίηση των παραγώγων του ενώ την Μαγνησία να επιδεικνύει αξιόλογες επιδόσεις στον τουρισμό και να αποτελεί παραδοσιακό βιομηχανικό κέντρο. Η ΒΙ.ΠΕ Λάρισας εμφανίζει το ποσοστό πληρότητας 61 % με εμφανή τα σημάδια βελτίωσης την δεκαετία 1991-2001 και 2001-2011 καθώς μέχρι και το 1991 η πληρότητα της ήταν πολύ χαμηλή και κάτω του 10 %. Μέσα στα όρια της υπάρχουν 70 επιχειρήσεις που απασχολούν 1500 εργαζομένους. Το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων αυτών ανήκουν στον κλάδο βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (κλάδος 15) δεχόμενοι εισροές από την αξιόλογη τοπική αγροτική παραγωγή με συμμετοχή 19 %. Ακολουθεί ο κλάδος των βοηθητικών προς τις μεταφορές δραστηριοτήτων (κλάδος 63) με ποσοστό 13% , ο κλάδος κατασκευής προϊόντων από ελαστικό και πλαστικές ύλες (κλάδος 25) με ποσοστό 11 % αλλά και ο κλάδος κατασκευής επίπλου (κλάδος 36) με ποσοστό Τελευταίος οργανωμένος υποδοχέας αποτελεί η ΒΙ.ΠΕ Καρδίτσας η οργανώθηκε βάση του νόμου 4458/65 ωστόσο λόγω ανεπαρκούς ζήτησης ξεκίνησε την λειτουργία της μόλις το 1998 και έχει έκταση 660 στρέμματα. Το ποσοστό πληρότητας της παραμένει χαμηλό 47 % και φιλοξενεί μικρές μεταποιητικές μονάδες με παραδοσιακή δομή το μεγαλύτερο ποσοστό του να δραστηριοποιείται στους κλάδους επεξεργασίας τροφίμων, ξύλου και μεταλλικών κατασκευών. Τέλος υπάρχει και το ΒΙΟ.ΠΑ Φαρκαδόνας στην

Π.Ε Τρικάλων έχει θεσμοθετηθεί ωστόσο δεν έχει ξεκινήσει την λειτουργία του και δεν έχει εκδηλωθεί επενδυτικό ενδιαφέρον.

4.2.6 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Τα Ιόνια Νησιά λόγω και του νησιωτικού της χαρακτήρα δεν είχε ποτέ δυναμικές προοπτικές ανάπτυξης στο δευτερογενή τομέα και τα τελευταία χρόνια ο τομέας αυτός παρουσιάζει σημάδια συρρίκνωσης. Είναι φανερό ότι κυρίαρχος τομέας είναι ο τριτογενής με επίκεντρο τον τουρισμό και την αναψυχή. Ειδικότερα ο τριτογενής τομέας συγκεντρώνει το 66,90% των απασχολουμένων της περιφέρειας, έναντι 16,60 % και 16,50 % που συγκεντρώνουν ο δευτερογενής και ο πρωτογενής αντίστοιχα. Αναφορικά με το είδος των επιχειρήσεων που υπάρχουν στον δευτερογενή τομέα αυτές είναι είτε μικρές βιοτεχνίες είτε μικρές μεταποιητικές επιχειρήσεις τοπικών γεωργικών και τουριστικών προϊόντων. Επίσης ο τομέας της μεταποίησης είναι προσανατολισμένος και στην παραγωγή οικοδομικών υλικών και επίπλων. Σχετικά με τους οργανωμένους υποδοχείς βιοτεχνίας υπάρχει μόνο η ΒΙ.ΠΕ Αργοστολίου στην περιφερειακή ενότητα Κεφαλονιάς. Πρόκειται για μια ΒΙ.ΠΕ που οργανώθηκε με βάση το νόμο 4458/65 ωστόσο άρχισε πολύ αργότερα την λειτουργία της το 1992. Πρόκειται για έναν μικρό υποδοχέα μόλις 120 στρεμμάτων. Το γεγονός αυτό οδήγησε και σε αδυναμία κάλυψης της ζήτησης για βιομηχανικά γήπεδα καθώς η ΒΙ.ΠΕ πολύ γρήγορα έφτασε στο 100 της πληρότητάς της. Στην ΒΙ.ΠΕ χωροθετούνται 80 μικρομεσαίες επιχειρήσεις και απασχολούν περίπου 740 εργαζόμενους. Το είδος των επιχειρήσεων που υπάρχουν στην ΒΙ.ΠΕ ανήκουν σε δυο μόνο κλάδους και συγκεκριμένα στον κλάδο κατασκευής προϊόντων από ελαστικό και πλαστικές ύλες (κλάδος 25) και στον κλάδο, επισκευής αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών, λιανικού εμπόριο καυσίμων οχημάτων (κλάδος 50).

Πίνακας 4.2.6.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Κεφαλονιάς	ΒΙ.ΠΕ.	1986	1992	120	100	ΔΒΚ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4.2.6.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας (2001%)	Ποσοστό πληρότητας (2011%)	Αριθμός επιχειρήσεων στις ΒΙ.ΠΕ.	Αριθμός εργαζομένων στις ΒΙ.ΠΕ(2011)
Κεφαλονιάς		100	100	80	740

Πηγή :ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ 2012, Ιδία επεξεργασία

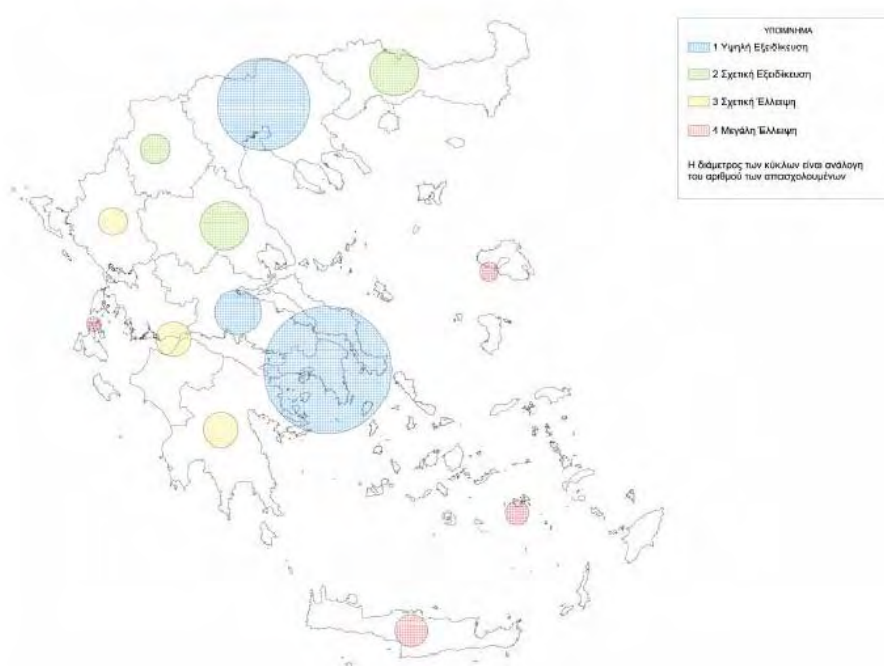
4.2.7 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Στην περιφέρεια αυτή κυρίαρχο ρόλο κατέχει η περιφερειακή ενότητα Αχαΐας με επίκεντρο φυσικό την πόλη της Πάτρας που αποτελεί και την Τρίτη μεγαλύτερη σε πληθυσμό πόλη της Ελλάδος. Στην περιφέρεια αυτή σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση του ΑΕΠ διαδραματίζει ο πρωτογενής τομέας και η γεωργία με αρκετά μεγάλο αριθμό απασχολούμενων ωστόσο στον μεταποιητικό τομέα η περιφέρεια συγκεντρώνει ορισμένα χωροταξικά και άλλα πλεονεκτήματα, τα οποία κατάλληλα αξιοποιούμενα μπορεί να στηρίξουν την ανάπτυξή της. Η σημαντική αυτή παραγωγή του πρωτογενούς τομέα η οποία έχει τη δυνατότητα στήριξης μεταποιητικών δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα την παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων (Π.Ο.Π, ΠΓΕ) και την ανάπτυξη της τυποποίησης και συσκευασίας αγροτικών προϊόντων για εξαγωγή. Επίκεντρο του δευτερογενούς τομέα στην περιφέρεια αποτελούν είναι οι κλάδοι τροφίμων και ποτών, ένδυσης, εκτυπώσεων, εξοπλισμού τηλεπικοινωνιών - πληροφορικής, χαρτιού, πλαστικών, βιομηχανίες επεξεργασίας ξύλου, μη μεταλλικών ορυκτών. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση βιομηχανικών και μεταποιητικών επιχειρήσεων αναπτύσσεται στην περιφερειακή ενότητα Αχαΐας με επίκεντρο την πόλη της Πάτρας αλλά και την παρόδια χωροθέτηση στον άξονα Αίγιο-Πάτρα. Στην περιφερειακή ενότητα Αχαΐας το σύνολο των εργαζομένων στον δευτερογενή τομέα ήταν 15363 άτομα για το 1991 και 11234 για το 2001. Είναι γεγονός ότι μέχρι περίπου τα μέσα της δεκαετίας του 90 η περιοχή ήρθε αντιμέτωπη με μια μεγάλη βιομηχανική αναδιάρθρωση και την αποβιομηχάνιση που υπέστησαν και άλλες περιοχές της χώρας. Επίσης όπως φαίνεται και από την εικόνα 4.2.7.1 παρατηρείται μια σχετική έλλειψη όσον αφορά την ειδίκευση του εργατικού δυναμικού κυρίως στις βορειοανατολικές περιοχές της περιφερειακής ενότητας Αχαΐας και το νότιο τμήμα της περιφερειακής ενότητας Αιτωλοακαρνανίας ως

αποτέλεσμα των χαμηλών επιδόσεων που παρουσιάζονται στην τεχνολογία, την επιχειρηματική συνεργασία και την έλλειψη επαρκών αγροτικών και βιομηχανικών υποδομών.

Εικόνα 4.2.7.1 : Μέγεθος ειδικεύσης στην μεταποίηση

Σχήμα 1: Η απασχόληση στη μεταποίηση και το μέγεθος της εξειδίκευσης ανά διοικητική περιφέρεια στην Ελλάδα (2005)

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης, *Ιδία επεξεργασία*

Οι μόνοι οργανωμένοι χώροι παραγωγής στην περιοχή είναι η ΒΙ.ΠΕ Πατρών, το νεοσύστατο ΒΙΟ.ΠΑ Πατρών και η ΝΑ.ΒΙ.ΠΕ Αστακού η οποία αποτελεί περιοχή ειδικού σκοπού ιδιωτικοποιήθηκε πλήρως το 1997 από την ΕΤΒΑ και χρησιμοποιείται ως εμπορικό και διαμετακομιστικό κέντρο λόγω και της φυσικής θέσης του λιμανιού του Αστακού. Η ΒΙ.ΠΕ Πατρών ιδρύθηκε με βάση το νόμο 4458/65 και ξεκίνησε επισήμως την λειτουργία της το 1979. Απασχολεί περίπου 4000 εργαζομένους και φιλοξενεί 100 επιχειρήσεις με το ποσοστό πληρότητας να αγγίζει το 90 %. Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι και το έτος 1991 τα ποσοστά πληρότητας ήταν πολύ χαμηλά με 29 % ωστόσο κατάφεραν να ξεπεραστούν οι συνέπειες της προαναφερθείσας κρίσης και η πληρότητα ανά δεκαετία ανέβαινε με υψηλούς ρυθμούς. Διαθέτει δίκτυα αποχέτευσης, ύδρευσης, ηλεκτροδότησης και Μονάδα Καθαρισμού Αποβλήτων ενώ στα πολύ θετικά

συγκαταλέγεται η ύπαρξη του λιμανιού της Πάτρας στην ευρύτερη περιοχή. Αναφορικά με το είδος των επιχειρήσεων που φιλοξενεί κυρίαρχος σε σχέση με τους υπόλοιπους είναι ο κλάδος της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (κλάδος 15) με ποσοστό συμμετοχής 19 % ενώ τα ποσοστά των επιχειρήσεων των υπόλοιπων κλάδων εμφανίζονται μοιρασμένα. Αξιόλογη συμμετοχή έχει και ο κλάδος παραγωγής χημικών προϊόντων (κλάδος 24) με συμμετοχή 8,5 %. Στη συνέχεια ακολουθούν οι κλάδοι παραγωγής βασικών μετάλλων και κατασκευής προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (κλάδοι 26 και 27) συμμετέχοντας και οι δυο με ποσοστό 7,5 %. Αναφορικά με τον δεύτερο χώρο βιομηχανικής υποδομής το ΒΙΟ.ΠΑ. Πατρών αυτό ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2009 παρ'όλο που οι πολεοδομικός σχεδιασμός της περιοχής από το 1985 είχε θέσει ζήτημα λειτουργίας βιομηχανικού πάρκου στην περιοχή. Τα αποτελέσματα της λειτουργίας του είναι αξιοσημείωτα μέσα σε διάστημα 4 χρόνων έχει καταφέρει να διαθέσει το 40% των βιομηχανικών οικοπέδων του ενώ έχει εξοπλιστεί και με τα βασικά τεχνικά δίκτυα υποδομής. Η υποδομή αυτή έχει ήδη δώσει λύσεις στην εγκατάσταση μεταποιητικών επιχειρήσεων, πολλές από τις οποίες αντιμετωπίζουν προβλήματα από την παρουσία τους εντός του αστικού ιστού. Παράλληλα, αντιμετωπίζονται τα προβλήματα σχετικά με την ύπαρξη κατοικιών εντός των ορίων του ΒΙΟΠΑ, ενώ συμπληρώνονται και ενισχύονται οι υφιστάμενες υποδομές με τη δημιουργία οδικού δικτύου, δικτύου ηλεκτροδότησης, δικτύων αποβλήτων & ομβρίων υδάτων και κτιρίου διοίκησης.

Πίνακας 4.2.7.2: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Πατρών	ΒΙ.ΠΕ.	1972	1979	4104	89	ΔΒΚ
Αστακού	ΒΙ.ΠΕ.	1984	2008	1722	0	ΔΒΚ
Πατρών	ΒΙΟ.ΠΑ.	2005	2009	596	40	ΔΚ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4.2.7.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας (2001%)	Ποσοστό πληρότητας (2011%)	Αριθμός επιχειρήσεων στις ΒΙ.ΠΕ.	Αριθμός εργαζομένων στις ΒΙ.ΠΕ(2011)
Πατρών	28,6	53,36	89	100	4000

Πηγή :ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ 2012, Ιδία επεξεργασία

Εντός του βιοτεχνικού πάρκου χωροθετούνται βιοτεχνίες επίπλων, μεταποιητικές επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών, συσκευαστήρια, αποθήκες προϊόντων ξυλείας και συνεργεία. Σε γενικές γραμμές αν εξαιρεθεί η ΝΑ.ΒΙ.ΠΕ Αστακού που είναι ειδικού σκοπού από τις τρεις περιφερειακές ενότητες της περιοχής μόνο αυτή της Αχαΐας διαθέτει βιομηχανική υποδομή με αποτέλεσμα οι άλλες δυο περιοχές της Δυτικής Ελλάδος να εστιάζουν στις δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα.

4.2.8 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πρόκειται για μια περιφέρεια η οποία έχει πολύ σημαντική θέση στην εθνική οικονομία λόγω της βιομηχανικής της παραγωγής και των ορυκτών της πόρων τα οποία έχουν εξαγωγική εμβέλεια και στις χώρες της Ευρώπης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι μέχρι και το 2005 το κκ ΑΕΠ της Περιφέρειας βρίσκεται πάνω από τον εθνικό μέσο όρο ενώ και το έτος 2011 βρίσκεται πολύ κοντά στον εθνικό μέσο όρο. Την μεγαλύτερη δυναμική παρουσιάζει η Π.Ε Βοιωτίας η οποία ακόμα και σήμερα εμφανίζει το υψηλότερο κκ ΑΕΠ υψηλότερο και από αυτό της Αττικής αλλά και του εθνικού μέσου όρου. Ο ρόλος της Βοιωτίας και της Εύβοιας στη διαμόρφωση του περιφερειακού ΑΕΠ είναι καθοριστικός και αναδεικνύονται ως οι κρισιμότεροι παράγοντες της οικονομίας της Στερεάς Ελλάδας. Ωστόσο το γεγονός ότι, τόσο στην Π.Ε. Βοιωτίας όσο και στην Π.Ε Εύβοιας, βρίσκεται συγκεντρωμένο σημαντικό τμήμα της βιομηχανικής ζώνης της Αττικής αλλοιώνει την εικόνα του πραγματικού επιπέδου ανάπτυξης ή ευημερίας της Περιφέρειας. Η περιφέρεια διαθέτει μεγάλες βιομηχανικές μονάδες επεξεργασίας ορυκτών πόρων και μεγάλο αριθμό μεταποιητικών επιχειρήσεων εγκατεστημένων κυρίως στον άξονα Χαλκίδας – Θήβας. Από το σύνολο των κλάδων της βιομηχανίας, οι κλάδοι των ειδών διατροφής, κατασκευής μεταλλικών και μη μεταλλικών προϊόντων

και μηχανημάτων, της βιομηχανίας ξύλου και κατασκευής επίπλων αντιπροσωπεύουν περίπου το 80% των βιομηχανικών επιχειρήσεων της Περιφέρειας. Οι περισσότερες μεταποιητικές επιχειρήσεις της Στερεάς είναι εγκατεστημένες στην περιφερειακή ενότητα Ευβοίας και στις περιφερειακές ενότητες Βοιωτίας και Φθιώτιδας, ενώ οι επιχειρήσεις των περιφερειακών ενοτήτων Φωκίδας και Ευρυτανίας αντιπροσωπεύουν ποσοστά χαμηλότερα του 10%. Στον τομέα των οργανωμένων υποδοχέων της βιομηχανίας στην περιφέρεια υπάρχουν οι ΒΙ.ΠΕ. Θίσβης, η ΒΙ.ΠΕ Λαμίας, το ΒΙΟ.ΠΑ Άμφισσας και το ΒΙΟ.ΠΑ Χαλκίδας. Ωστόσο το κύριο χαρακτηριστικό της περιφέρειας είναι το γεγονός υφίστανται πλήθος άτυπων βιομηχανικών συγκεντρώσεων σε πολλές ενότητες της περιφέρειας με επίκεντρο τον άξονα ΠΑΘΕ στην περιοχή του Σχηματαρίου και των Οиноφύτων όπου παρατηρείται μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανικές συγκεντρώσεις σε εθνικό επίπεδο. Στην ΒΙ.ΠΕ Θίσβης υπάρχουν σύνολο 5 επιχειρήσεις που απασχολούν 320 εργαζόμενους οι οποίες ανήκουν στους ομίλους των εταιρειών Σωληνουργεία Κορίνθου Α.Ε και ΒΙΟΧΑΛΚΟ Α.Ε. Ουσιαστικά πρόκειται για μια ιδιόζουσα περίπτωση ΒΕΠΕ καθώς έχει ιδιωτικοποιηθεί αλλά ουσιαστικά λειτουργεί υπό τις διατάξεις του νόμου 2545/97. Πρόκειται για μια ΒΙ.ΠΕ στην οποία δραστηριοποιούνται επιχειρήσεις που απαιτούν αρκετά μεγάλες εκτάσεις βιομηχανικών γηπέδων. Ο κυρίαρχος κλάδος στην ΒΙ.ΠΕ είναι αυτός της παραγωγής μεταλλικών προϊόντων (κλάδος 27) με ποσοστό 71 %. Ύστερα βρίσκεται ο κλάδος του χονδρικού εμπορίου (κλάδος 51) με συμμετοχή 14%. Στην άλλη οργανωμένη βιομηχανική περιοχή της περιφέρειας την ΒΙ.ΠΕ Λαμίας ο βαθμός πλήρωσης φτάνει το 67 % παρά το γεγονός ότι άρχισε την λειτουργία της το 1981. Η έκταση της κρίνεται ικανοποιητική με 1625 στρέμματα και παρά το γεγονός ότι είναι εξοπλισμένη με όλα τα δίκτυα υποδομών, διαθέτει δίκτυο φυσικού αερίου και βρίσκεται παραπλεύρως του αυτοκινητόδρομου ΠΑΘΕ εμφανίζει ακόμα και σήμερα μεγάλο αριθμό κενών χώρων και δεν έχει καταφέρει να προσελκύσει το ανάλογο επενδυτικό ενδιαφέρον. Στα όρια της λειτουργούν 55 επιχειρήσεις με 650 απασχολούμενους. Κυρίαρχος κλάδος είναι και εδώ ο κλάδος βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (κλάδος 15) με συμμετοχή 31% . Σημαντική είναι και η συμβολή του κλάδου κατασκευής άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (κλάδος 26) και του κλάδου κατασκευής μεταλλικών προϊόντων με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού (κλάδος 28) με ποσοστό 12 % αμφοτέρω.

Επιπλέον υπάρχει και ένας μικρός αριθμός επιχειρήσεων με βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες. Εκτός όμως από τις ΒΙ.ΠΕ υπάρχουν και τα ΒΙΟ.ΠΑ της περιφέρειας τα οποία όμως έχουν ξεκινήσει πρόσφατα την λειτουργία τους με συνέπεια να μην εκδηλωθεί ακόμα το κατάλληλο ενδιαφέρον από πλευράς βιομηχανικών επιχειρήσεων. Το ΒΙΟ.ΠΑ Χαλκίδας που είναι και μεγαλύτερο σε έκταση από αυτό της Άμφισσας με 1260 στρέμματα βρίσκεται σε μηδενικό στάδιο πλήρωσης, με σημαντικά προβλήματα και καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση του δικτύου υποδομών. Παρόμοια προβλήματα αντιμετωπίζει και το ΒΙΟ.ΠΑ Άμφισσας με εμφανή την έλλειψη κυρίως συμπληρωματικών υποδομών ωστόσο έχει γίνει η αφετηρία πωλήσεων βιομηχανικών γηπέδων με το ποσοστό πληρότητας να κυμαίνεται στο 21 %. Οι περισσότερες επιχειρήσεις και σε αυτό το ΒΙΟ.ΠΑ όπως και στην ΒΙ.ΠΕ Λαμίας ασχολούνται με την βιομηχανία και ποτών με έμφαση στην μεταποίηση των τοπικών αγροτικών προϊόντων.

Πίνακας 4.2.8.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Λαμίας	ΒΙ.ΠΕ.	1979	1981	1625	67	ΔΒΚ
Θίεβης	ΒΙ.ΠΕ.	1987	1998	3987	49	ΔΒΚ
Άμφισσας	ΒΙΟ.ΠΑ.	1998	2006	356	21	ΔΚ
Χαλκίδα	ΒΙΟ.ΠΑ.	1998	2009	1260	0	Δ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4.2.8.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας (2001%)	Ποσοστό πληρότητας (2011%)	Αριθμός επιχειρήσεων στις ΒΙ.ΠΕ.	Αριθμός εργαζομένων στις ΒΙ.ΠΕ(2011)
Θίεβης		72,48	49	5	320

Πηγή :ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ 2012, Ιδία επεξεργασία

Συνοψίζοντας σημειώνεται ότι η αναπτυξιακή υπεροχή της Στερεάς Ελλάδας είναι πλασματική και ίσως να μην ανταποκρίνεται στην πραγματική εικόνα της περιφέρειας,

καθώς μεγάλο μέρος του παραγόμενου περιφερειακού προϊόντος προέρχεται από επιχειρήσεις που έχουν έδρα την Π.Ε. Αττικής και από εργαζόμενους που κατά μεγάλο ποσοστό διαμένουν εκτός Περιφέρειας. Είναι ήδη γνωστή η «δορυφορική λειτουργία» των περιφερειακών ενοτήτων Βοιωτίας και Εύβοιας ως προς την περιφέρεια Αττικής. Ως εκ τούτου, το συνολικό επίπεδο ευημερίας του πληθυσμού απέχει σημαντικά από τις προσδοκίες που δημιουργούν οι αριθμοί, ενώ η διάχυση της οικονομικής ανάπτυξης σε όλη την έκταση της περιφέρειας παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

4.2.9 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Η Περιφέρεια αυτή αποτελεί τον πρώτο πόλο συγκέντρωσης με απόλυτους όρους στην συνολική απασχόληση και μεταποίηση με 44 % με μια έντονη χωρική συγκέντρωση στα όρια των δήμων Ελευσίνας, Μάνδρας, Ασπροπύργου. Εκεί συγκεντρώνονται οι περισσότερες βιομηχανικές επιχειρήσεις που έχουν να κάνουν κυρίως με τσιμεντοβιομηχανίες, διυλιστήρια, πετρελαιοβιομηχανίες, χημικές βιομηχανίες, βιομηχανίες ελαστικών και πλαστικών. Αξιοσημείωτη χωρική συγκέντρωση υπάρχει και εκατέρωθεν του εθνικού οδικού άξονα Αθηνών-Θεσσαλονίκης στην περιοχή της Κηφισίας, Μεταμόρφωσης και Αγίου Στεφάνου. Ωστόσο πρόκειται για άτυπες βιομηχανικές συγκεντρώσεις και οι μόνοι οργανωμένοι χώροι υποδοχής βιομηχανιών είναι το ΒΙΠΑ Σχιστού και τα ΒΙΟΠΑ Κερατέας και Άνω Λιοσίων. Το ΒΙΠΑ Σχιστού παρά το γεγονός της έλλειψης υποδομών και του άνισου ανταγωνισμού από τις χωροθετήσεις άλλων επιχειρήσεων στην ευρύτερη περιοχή σήμερα εμφανίζει μεγάλη πληρότητα της τάξης του 90 % ενώ χαμηλή πληρότητα έχουν οι άλλοι δυο χώροι με 25% και 40 % αντίστοιχα. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της περιφέρειας αυτής είναι ότι ουσιαστικά δεν διαθέτει οργανωμένη βιομηχανική περιοχή παρά το μέγεθος της βιομηχανικής παραγωγής και τον μεγάλο αριθμό απασχολούμενων σε επιχειρήσεις του δευτερογενή τομέα της περιφέρειας. Το γεγονός αυτό δημιουργεί εύλογα έντονα προβλήματα συγκρούσεων γης οχλήσεων και περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Επιπλέον με βάση τις διεθνείς εξελίξεις και την μείωση της συμμετοχής του δευτερογενή τομέα στο ΑΕΠ είναι εύλογο και η Αττική που συγκεντρώνει και πλήθος βιομηχανικών δραστηριοτήτων να δέχεται πιέσεις. Η διάσπαρτη και άναρχη χωροθέτηση που επικρατεί έκανε και τις επιχειρήσεις αυτές περισσότερο ευάλωτες στις συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Η απουσία μέχρι πρόσφατα χωροταξικού σχεδιασμού που να δίνει

κατευθύνσεις για την οργάνωση της βιομηχανίας στο χώρο, η κυριαρχία αναπτυξιακών πολιτικών που συνοδεύονταν από έλλειψη σαφούς γεωγραφικού προσανατολισμού αλλά και το γεγονός ότι η πρωτεύουσα συγκεντρώνει υποδομές, ειδικευμένο και ανειδίκευτο προσωπικό ταυτόχρονα με την απουσία αυτών στις άλλες περιφέρειες είναι μερικές από τις αιτίες που οδήγησαν σε αυτό το άναρχο μοντέλο χωροθέτησης στο πολεοδομικό συγκρότημα της πρωτεύουσας. Το πρόβλημα αυτό επιχειρήθηκε να αντιμετωπιστεί αποσπασματικά με την θέσπιση χωροταξικών βιομηχανικών ζωνών τα εσωτερικά προβλήματα τα οποίων δεν έδωσαν λύση στο θέμα.

Πίνακας 4.2.9.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Αττικής

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Σχιστού	ΒΙ.ΠΑ	1988	2005	188	90	Δ
Άνω Λιοσίων	ΒΙ.ΠΑ	1997	1998	492	40	ΔΒ
Κερατέας	ΒΙΟ.ΠΑ	2003	2009	1100	25	ΔΒ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012, Ιδία επεξεργασία

4.2.10 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΣΟΥ

Η περιφέρεια αυτή εμφανίζει συγκριτικά πλεονεκτήματα στους τομείς φυσικό, πολιτιστικό περιβάλλον και τουρισμός όπως η και περιφέρεια Κρήτης ωστόσο εδώ ο δευτερογενής τομέας έχει περισσότερο ενεργό ρόλο στην διαμόρφωση του περιφερειακού ΑΕΠ. Συνολικά ο δευτερογενής τομέας της περιφέρειας χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μεγάλων χωρικών συγκεντρώσεων δραστηριοτήτων στη Βιομηχανική ζώνη Κορίνθου – Αττικής (επιχειρήσεις εθνικής σημασίας και εμβέλειας) οι οποίες προκαλούν και έντονα φαινόμενα συγκρούσεων χρήσεων γης με επίκεντρο τον εθνικό οδικό άξονα Αθηνών-Κορίνθου, από το ενεργειακό κέντρο της Μεγαλόπολης και από την χαμηλή διασπορά δραστηριοτήτων στις υπόλοιπες περιοχές της Περιφέρειας. Φαίνεται ότι στην περιφέρεια οι κλάδοι που κυριαρχούν είναι αυτοί της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, ξύλου και μη μεταλλικών ορυκτών .Ωστόσο οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται κυρίως στους κλάδους τροφίμων, ποτών και ξύλου χαρακτηρίζονται από το χαμηλό μέγεθος απασχόλησης και κύκλου εργασιών.

Αναφορικά με τον τομέα ενέργειας εκτός από το ενεργειακό κέντρο Μεγαλόπολης στην περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας όπου έχουν αναπτυχθεί 3 μεγάλα ορυχεία που υπολογίζεται ότι απασχολούν 1.000 εργαζόμενους (ΔΕΗ:2010) διαφαίνονται μεγάλες δυνατότητες παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (αιολική ενέργεια και φωτοβολείται πάρκα). Ήδη έχουν οροθετηθεί φωτοβολείται πάρκα στην περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας ενώ έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον για αιολικά πάρκα παρουσιάζεται στο νοτιοανατολικό τμήμα της περιφερειακής ενότητας Λακωνίας. Στον τομέα των οργανωμένων υποδοχέων βιομηχανίας στην περιφέρεια υπάρχουν τρεις βιομηχανικές περιοχές, ΒΙ.ΠΕ Τρίπολης, ΒΙ.ΠΕ Καλαμάτας (Μελιγαλάς) και ΒΙ.ΠΕ Καλαμάτας(Σπερχογεία) με αυτήν της Τρίπολης να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων και να είναι η εγγύτερη στο μητροπολιτικό κέντρο της Αττικής. Η ΒΙ.ΠΕ Τρίπολης χωροθετήθηκε στην περιοχή το 1981 και ξεκίνησε τις εργασίες της το 1983. Υπάρχουν 90 μικρές επιχειρήσεις κατά κύριο λόγο που απασχολούν 1050 εργαζόμενους. Με βάση και την διαχρονική εξέλιξη της πληρότητας της ΒΙ.ΠΕ Φαίνεται ότι την τελευταία δεκαετία παρουσιάζεται έντονη ζήτηση για χωροθέτηση επιχειρήσεων μέσα στα όρια της σε αντίθεση με την πρώτη δεκαετία όπου η πληρότητα της κινούνταν σε χαμηλά επίπεδα. Η ΒΙ.ΠΕ διαθέτει δίκτυο αποχέτευσης, ύδρευσης, ηλεκτροδότησης και οδικό στερείται όμως Μονάδας Καθαρισμού Αποβλήτων γεγονός που καθιστά δύσκολη την ένταξη της στο φυσικό περιβάλλον. Αναφορικά με το είδος των επιχειρήσεων που χωροθετούνται εντός της ΒΙ.ΠΕ. οι περισσότερες ανήκουν στον κλάδο κατασκευής μεταλλικών προϊόντων (κλάδος 28) και στον κλάδο βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (κλάδος 15) με ποσοστό 16% και 13 % αντίστοιχα. Ενεργή συμμετοχή έχει και ο κλάδος κατασκευής μηχανημάτων και εξοπλισμού (κλάδος 29) με ποσοστό 12% ενώ ακολουθούν ο κλάδος βιομηχανίας ξύλου (κλάδος 20) και ο κλάδος κατασκευής προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (κλάδος 26) με αντίστοιχη συμμετοχή 10 % και για τους δυο κλάδους. Στις υπόλοιπες ΒΙ.ΠΕ της περιφέρειας τόσο στην περιοχή Σπερχογεία όσο και στην περιοχή του Μελιγαλά παρατηρούνται τα ίδια προβλήματα και μεγάλες δυσκολίες. Ειδικότερα παρατηρούνται έντονα φαινόμενα ατμοσφαιρικής ρύπανσης σε τοπικό επίπεδο από την επεξεργασία καταλοίπων παραγωγής ελαιολάδου και αγροτικών προϊόντων. Το πρόβλημα είναι μεγαλύτερο στο Μελιγαλά που έχει έκταση 1061 στρέμματα σχεδόν τετραπλάσια από

αυτή της ΒΙ.ΠΕ Σπερχόγειας. Στην ΒΙ.ΠΕ Σπερχόγειας υπάρχουν 12 επιχειρήσεις που απασχολούν 150 εργαζόμενους ενώ σε αυτή του Μελιγαλά συγκεντρώνονται 17 επιχειρήσεις που απασχολούν 210 εργαζόμενους. Και οι δυο ΒΙ.ΠΕ παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα πληρότητας με την ΒΙ.ΠΕ Μελιγαλά να βρίσκεται στο 61 % και την έτερη ΒΙ.ΠΕ στο 41 % παρά το ότι η λειτουργία τους ξεκίνησε το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '80. Και οι δυο αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα έλλειψης υποδομών διαθέτουν ελλείψεις ακόμη και σε βασικά δίκτυα όπως το οδικό δίκτυο και το δίκτυο ηλεκτροδότησης. Σχετικά με τις επιχειρήσεις που χωροθετούνται εντός των ορίων τους λόγω και της δυναμικής του αγροτικού τομέα στην περιοχή ξεκάθαρο ρόλο διαδραματίζει η μεταποίηση αγροτικών προϊόντων με τον κλάδο βιομηχανίας τροφίμων και ποτών (κλάδος 15) να κατέχει ποσοστό 30 % . Ακολουθεί ο κλάδος κατασκευής μεταλλικών προϊόντων (κλάδος 28) με ποσοστό 12 % και ο κλάδος βιομηχανίας ξύλου (κλάδος 20) με συμμετοχή 9.1%. Σε μια τελική θεώρηση το επιχειρησιακό πρόγραμμα 2012-2014 της περιφέρειας το οποίο στη φάση του στρατηγικού σχεδιασμού, χαρακτηρίζει τις βιομηχανικές υποδομές της περιφέρειας ανεπαρκείς στο να καλύψουν τις ανάγκες του κλάδου, κάτι είναι φανερό καθώς στερούνται ικανοποιητικού μεγέθους και υποδομών.

Πίνακας 4.2.10.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Πελοποννήσου

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Τρίπολης	ΒΙ.ΠΕ.	1981	1983	1600	85	ΔΚ
Καλαμάτας-Σ	ΒΙ.ΠΕ.	1983	1985	251	41	Δ
Καλαμάτας-Μ	ΒΙ.ΠΕ.	1983	1991	1061	61	Δ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012, Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4.2.10.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Πελοποννήσου

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας (2001%)	Ποσοστό πληρότητας (2011%)	Αριθμός επιχειρήσεων στις ΒΙ.ΠΕ.	Αριθμός εργαζομένων στις ΒΙ.ΠΕ(2011)
Τρίπολης	29,5	51,55	85	90	1050
Καλαμάτας-Σ		15,65	41	12	150

Πηγή :ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ 2012, Ιδία επεξεργασία

4.2.11 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Στην περιφέρεια αυτή δεδομένων των χαρακτηριστικών της και των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων δηλαδή φυσικό, πολιτισμικό περιβάλλον και τουρισμός ο δευτερογενής τομέας περνά σε δεύτερη μέρα. Έτσι ακόμη και οι κατευθύνσεις που δόθηκαν για την χωρική οργάνωση της βιομηχανίας στο νησί έγιναν με βάση την εξυπηρέτηση των αρχών και των στόχων που οδηγούν στην βελτίωση και ανάπτυξη των παραπάνω πλεονεκτημάτων. Κυρίαρχος είναι ο τριτογενής τομέας και η παροχή υπηρεσιών που απασχολεί το 68 % των εργαζομένων της περιφέρειας ενώ ακολουθούν οι δευτερογενής και πρωτογενής τομέας με ποσοστά συμμετοχής 17 % και 15 % αντίστοιχα. Μέχρι και σήμερα η ανάπτυξη της περιφέρειας αλλά και του δευτερογενή τομέα στηρίχθηκε στο βόρειο λειτουργικό άξονα του νησιού όπου βρίσκονται και τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα. Στον τομέα παρατηρούνται διαρθρωτικά προβλήματα που αφορούν το μικρό κατά κανόνα μέγεθος και την οικογενειακή μορφή των επιχειρήσεων. Το μικρό μέγεθος και ο οικογενειακός χαρακτήρας των περισσότερων επιχειρήσεων λειτουργεί σε αρκετές περιπτώσεις ανασταλτικά στην εν γένει πρόοδο τους. Αναφορικά με την μεταποίηση αυτή συνδέεται κυρίως με την επεξεργασία των προϊόντων του πρωτογενή τομέα (τρόφιμα και ποτά), με τον κατασκευαστικό και τον τομέα των πλαστικών. Πρόκειται και εδώ για επιχειρήσεις είναι σχετικά μικρού μεγέθους.

Η μεγαλύτερη βιομηχανική δραστηριότητα συγκεντρώνεται κυρίως γύρω από την πόλη του Ηρακλείου με την αντίστοιχη ΒΙ.ΠΕ Ηρακλείου να αποτελούν ένα από τα πιο επιτυχημένα παραδείγματα χωροθέτησης επιχειρήσεων σε οργανωμένο υποδοχέα. Πιο συγκεκριμένα η συνεισφορά της περιφερειακής ενότητας Ηρακλείου στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Βιομηχανίας είναι 487 εκατομμύρια ευρώ με δεύτερη την

περιφερειακή ενότητα Χανίων με 176 εκατομμύρια ευρώ και τις περιφερειακές ενότητες Ρεθύμνου και Λασιθίου να ακολουθούν με 106 και 81 εκατομμύρια ευρώ αντίστοιχα.(ΕΣΥΕ,2008).

Πίνακας 4.2.11.1: Οργανωμένοι Υποδοχείς Βιομηχανίας Περιφέρειας Κρήτης

ΟΥΒ	Είδος	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση _στρ	Πληρότητα (2011%)	Υποδομές
Ηρακλείου	ΒΙ.ΠΕ.	1969	1972	1723	100	ΔΒΚ
Χανίων	ΒΙΟ.ΠΑ	1980	1995	120	100	ΔΒΚ
Ρεθύμνου	ΒΙΟ.ΠΑ	1999	2009	285	0	ΔΚ
Αγ.Νικολάου	ΒΙΟ.ΠΑ	1999	2009	250	0	ΔΚ
Ανώπολης	ΒΙΟ.ΠΑ	1999	2007	71	30	ΔΒΚ

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012,Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 4.2.11.2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας οργανωμένων υποδοχέων Περιφέρειας Κρήτης

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας (2001%)	Ποσοστό πληρότητας (2011%)	Αριθμός επιχειρήσεων στις ΒΙ.ΠΕ.	Αριθμός εργαζομένων στις ΒΙ.ΠΕ(2011)
Ηρακλείου	62,8	98,96	100	284	3250

Πηγή :ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ 2012, Ιδία επεξεργασία

Αναφορικά με τους οργανωμένους χώρους υποδοχής βιομηχανικών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων αναφέρεται ότι ο βαθμός αλλά και ο ρυθμός εγκατάστασης της μεταποίησης σε οργανωμένους χώρους δεν είναι ικανοποιητικός, γεγονός που δημιουργεί επιπρόσθετα περιβαλλοντικά προβλήματα και πιέσεις από την επέκταση της δόμησης και την ανάπτυξη άλλων τομέων στην τοπική οικονομία. Ως αποτέλεσμα των συνθηκών αυτών οι έτεροι οργανωμένοι υποδοχείς βιομηχανίας να εμφανίζουν πολύ χαμηλά ποσοστά πληρότητας και αδυναμία προσέλκυσης επιχειρήσεων και επενδυτικού ενδιαφέροντος. Ειδικότερα με την στήριξη του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων αλλά και του Γ ΚΠΣ και του ΕΣΠΑ 2007-2013 δημιουργήθηκαν τέσσερις νέοι χώροι ΒΙΟ.ΠΑ Ρεθύμνου, Αγίου Νικολάου, Χανίων και Ανώπολης. Αποτέλεσμα οι δυο πρώτοι να ξεκίνησαν την λειτουργία τους το 2009 αλλά το ποσοστό πληρότητας τους να

είναι στο 0 % με την έλλειψη υποδομών να δυσκολεύουν περισσότερο το έργο τους. Από την άλλη το ΒΙΟ.ΠΑ Χανίων έχει καταφέρει να προσελκύσει 85 μικρές επί το πλείστον επιχειρήσεις που απασχολούν με την σειρά τους 357 εργαζόμενους. Με την σειρά του το ΒΙΟ.ΠΑ Ανώπολης εμφανίζει ποσοστό πληρότητας 30 % παρά το ότι ξεκίνησε την λειτουργία του το 2007 και έχει σχετικά μικρή έκταση μόλις 71 στρέμματα και με ελλείψεις στα βασικά δίκτυα ηλεκτροδότησης. Αναφορικά με το πιο σημαντικό οργανωμένο υποδοχέα της περιφέρειας η ΒΙ.ΠΕ Ηρακλείου αυτή βρίσκεται πολύ κοντά στο αστικό κέντρο του Ηρακλείου και σε πολύ κοντινή απόσταση από το αεροδρόμιο και το λιμάνι της πόλης. Πρόκειται για μια εκ των πρώτων ΒΙ.ΠΕ που ιδρύθηκαν στην Ελλάδα οργανώθηκε βάση του ν.4458/65 και ξεκίνησε την λειτουργία της το 1972. Έχει έκταση 1723 στρέμματα και ήδη από το 2001 τα ποσοστά πληρότητας άγγιζαν το 100% ενώ την τελευταία δεκαετία έχει συμβάλει καθοριστικά στην μετεγκατάσταση πολλών επιχειρήσεων από το κέντρο της πόλης του Ηρακλείου προς αυτήν. Στο χώρο της σήμερα υπάρχουν 284 επιχειρήσεις που απασχολούν 3250 εργαζομένους. Η ΒΙ.ΠΕ είναι εξοπλισμένη με όλα τα τεχνικά δίκτυα υποδομής διαθέτει ακόμη Μονάδα Καθαρισμού Αποβλήτων και Κτήριο Διοίκησης. Στην ΒΙ.ΠΕ ο κλάδος κατασκευής προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (κλάδος 26) έρχεται πρώτος σε συμμετοχή με ποσοστό 18 % ενώ ακολουθεί κλάδος τροφίμων και ποτών (κλάδος 15) με ποσοστό 17%.Σημαντικό μερίδιο καταλαμβάνει και ο κλάδος της κατασκευής μεταλλικών προϊόντων (κλάδος 28) με ποσοστό 11%. Υψηλό ποσοστό συμμετοχής έχει και ο κλάδος των πλαστικών υλών και προϊόντων από πλαστικές ύλες (κλάδος 25) με συμμετοχή 8.9 %.

4.2 ΟΙ Β.Ε.Π.Ε ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Εκτός από τους προαναφερόμενους αναπτυξιακούς νόμους, τα χρηματοοικονομικά κίνητρα, τις φορολογικές ελαφρύνσεις και τα άλλα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την ενίσχυση των επιχειρήσεων στην περιφέρεια χρησιμοποιήθηκαν και πολιτικές με αναπτυξιακά χαρακτηριστικά (Πετράκος και Ψυχάρης,2004) με σκοπό την βιομηχανική ανάπτυξη, την αποκέντρωση και την περιφερειακή ανάπτυξη. Μια τέτοια επιλογή ήταν και η πολιτική των οργανωμένων υποδοχέων της βιομηχανίας με σαφείς στόχους όσον αφορά την αύξηση της απασχόλησης, την επιτάχυνση της εκβιομηχάνισης, την άνοδο της παραγωγικότητας, την ανάπτυξη βιομηχανικών συμπλεγμάτων και την προσέλκυση νέων επενδύσεων. Όλα αυτά βέβαια είχαν μια κοινή συνισταμένη, την βιομηχανική

ανάπτυξη. Συμπληρωματικά στους στόχους αυτούς έρχονται να προστεθούν και η δημογραφική αναβάθμιση περιοχών, η αποσυμφόρηση αστικών κέντρων, η ανάπτυξη αγροτικών περιοχών, ο έλεγχος των χρήσεων γης και η προστασία οικιστικού και οικολογικού συστήματος και αποτελούν επιμέρους στόχοι της περιφερειακής και αστικής ανάπτυξης.

Αναφορικά με το πρότυπο της περιφερειακής ανάπτυξης του Ελλαδικού χώρου στηρίχθηκε στην λειτουργία και τις επιδράσεις ενός μικρού αριθμού πόλων ανάπτυξης (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα-Βόλος, Πάτρα, Ηράκλειο, Κοζάνη). Ο κυριότερος και πιο δυναμικός ήταν αυτός της Πρωτεύουσας. Αυτό είναι φανερό τόσο από τις επιδόσεις της ίδιας της περιφέρειας Αττικής όσο και των γειτονικών σημερινών Περιφερειακών Ενοτήτων και άλλοτε νομών που παρουσιάζουν σημαντικά μεγέθη απασχόλησης στην μεταποίηση αλλά και το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων. Το γεγονός αυτό όμως δεν παρατηρείται και στο σύνολο των Περιφερειακών ενοτήτων της χώρας καθώς ο πόλος της Πρωτεύουσας υπερσυγκέντρωνε πληθυσμό και οικονομικές δραστηριότητες με ότι αυτό συνεπάγεται στην ποιότητα ζωής του αστικού πληθυσμού με αποτέλεσμα την πληθυσμιακή αποδυνάμωση, την εμφάνιση αρνητικών και χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης σε πολλούς υστερούσες και απομακρυσμένες Περιφερειακές Ενότητες της χώρας και τελικά την δημιουργία και αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων. Με βάση το περιφερειακό πρόβλημα ήταν επιτακτική η ενίσχυση των υστερούντων περιφερειών και η προσέλκυση επιχειρήσεων και επενδυτών σε αυτές. Προς την κατεύθυνση αυτή ιδρύθηκαν και οι Βιομηχανικές Περιοχές οι οποίες οργανώνονταν από τους νόμους 4458/65 και 742/1977. Αναφορικά με την οργάνωση και την εκμετάλλευση των ΒΙ.ΠΕ την ευθύνη είχε μόνο η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΕΤΒΑ) και ήταν εφικτή η συνεργασία με άλλα νομικά πρόσωπα. Πολύ αργότερα με τον νόμο 3545/97 κατέστη δυνατή η δημιουργία οργάνωσης και λειτουργίας Βιομηχανικών Επιχειρηματικών Περιοχών (ΒΕΠΕ) στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας δίνονται και οικονομικά κίνητρα (Πετράκος και Ψυχάρης, 2004 : 357).

Το πρόγραμμα των ΒΙ.ΠΕ περιελάμβανε ουσιαστικά κεντρική επιλογή στην φάση της πολιτικής συγκέντρωσης με την ενδυνάμωση και στήριξη των πόλων ανάπτυξης και εφαρμόστηκε στην Ελλάδα την περίοδο 1965-1972 με των χωροθέτηση των ΒΙ.ΠΕ Θεσσαλονίκης, Βόλου, Πατρών , Ηρακλείου και Καβάλας. Με τον τρόπο αυτό

δημιουργήθηκαν οι πρώτες ΒΙ.ΠΕ Εθνικής Εμβέλειας οι οποίες βρίσκονταν κοντά σε μεγάλες πόλεις και κέντρα των τότε νομών της χώρας, είχαν έκταση μεγαλύτερη των 500 στρεμμάτων, εξοπλίστηκαν με πλήρη δίκτυα και έργα υποδομής υποστηρικτικά προς τις επιχειρήσεις και μπορούσαν να δεχθούν έτσι επιχειρήσεις μέχρι και υψηλής όχλησης.

Στη συνέχεια ακολουθεί η μια σταδιακή μετάβαση στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη. Και σε αυτό το μοντέλο ανάπτυξης οι ΒΙ.ΠΕ είχαν στρατηγικό ρόλο, εφαρμόστηκε αρχικά μια συγκρατημένη διασπορά και στο τέλος ιδρύθηκαν συνολικά 34 βιομηχανικές περιοχές ενώ για πρώτη φορά το 1986 με το αντίστοιχο Προεδρικό Διάταγμα υπήρξε η πρόβλεψη για μια τουλάχιστον βιομηχανική περιοχή σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα της χώρας.(Μουρτσιάδης,2012).

Συνολικά τα κίνητρα που δόθηκαν για την εγκατάσταση εντός ΒΙ.ΠΕ. οι ολοκληρωμένες υποδομές οι φοροελαφρύνσεις βοήθησαν τις ΒΙ.ΠΕ να προσελκύσουν επιχειρήσεις στην περιφέρεια και να συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη. Επίσης η αποκέντρωση βιομηχανικών και μεταποιητικών επιχειρήσεων συνέτεινε στην ισόρροπη χωροταξική κατανομή της βιομηχανίας αλλά και στην δημιουργία ενός πλαισίου περιβαλλοντικών κανόνων και διατάξεων το οποίο οι επιχειρήσεις ήταν υποχρεωμένες να ακολουθούν αμβλύνοντας έτσι τις περιβαλλοντικές πιέσεις. Ωστόσο παρατηρήθηκε το φαινόμενο της αποσπασματικής εφαρμογής προγραμμάτων βιομηχανικής ανάπτυξης χωρίς αυτά να βασίζονται σε ειδικά προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης με μια σαφή τάση στην αποφυγή της χωροθέτησης στην Πρωτεύουσα χωρίς όμως σαφή γεωγραφικό προσανατολισμό και κλαδική βιομηχανική πολιτική. Προς την κατεύθυνση αυτή έγιναν προσπάθειες αρκετά αργότερα με την θεσμοθέτηση του νόμου 2545/97 ο οποίος εισήγαγε νέους τύπους επιχειρηματικών πάρκων και περιοχών αλλά και ειδικότερα με την χάραξη εθνικής χωροταξικής πολιτικής και την διαμόρφωση χωρικού προτύπου της βιομηχανίας μέσω της θεσμοθέτησης Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για την Βιομηχανία. Επομένως αν ο σχεδιασμός των Βιομηχανικών Περιοχών αποτελούσε εξ αρχής τμήμα μιας καθολικής διαδικασίας σχεδιασμού η θετική συμβολή των ΒΙ.ΠΕ. στην περιφερειακή ανάπτυξη θα ήταν ακόμα μεγαλύτερη.

4.3 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ Β.Ε.Π.Ε ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

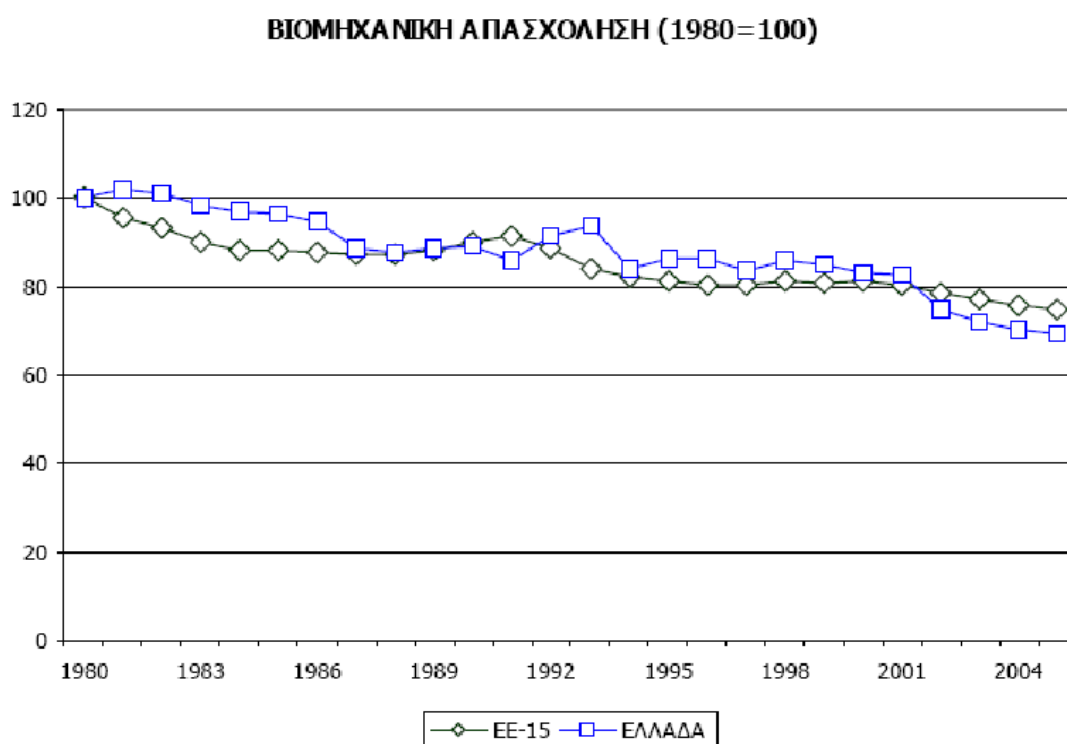
Η αποτίμηση των επιπτώσεων των ΒΠΠΕ δεν μπορεί να γίνει κατά άμεσο τρόπο με την χρήση μακροοικονομικών μεγεθών και οικονομετρικών τεχνικών. Μπορεί να πραγματοποιηθεί μερική αξιολόγηση του προγράμματος των ΒΙ.ΠΕ κυρίως μέσω της μέτρησης των επιπτώσεων σε διάφορα μεγέθη της Οικονομίας. Η ανάλυση θα πραγματοποιηθεί με βάση την μετεγκατάσταση των βιομηχανιών, το είδος και της ειδίκευσης της παραγωγής στην περιοχή αλλά και τις μεταβολές στο κκ ΑΕΠ και την βιομηχανική απασχόληση. Η ανάλυση πραγματοποιείται χρησιμοποιώντας όσο το δυνατόν πιο πρόσφατα στατιστικά στοιχεία και δεδομένα των απογραφών της ΕΣΥΕ 1991,2001 και 2011. Χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο η μέθοδος της ανάλυσης απόκλισης συμμετοχής απασχόλησης για την μέτρηση των επιπτώσεων στην απασχόληση και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ενώ εξετάζονται και οι επιπτώσεις στην κλαδική διάρθρωση και το είδος των επιχειρήσεων των περιφερειακών ενοτήτων, στο εισόδημα και κατ'επέκταση στο Α.Ε.Π των περιφερειακών ενοτήτων.

4.3.1 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Αρχικά εξετάζεται σε ποιες περιφερειακές ενότητες αλλά και σε ποιες περιφέρειες συνέβαλλαν οι οργανωμένοι χώροι υποδοχής βιομηχανίας στην δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Στην περίοδο 199-2001 από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε διαπιστώνεται ότι σε πολλές περιφερειακές ενότητες η παρουσία ΒΙ.ΠΕ είχε θετικά αποτελέσματα στην βιομηχανική απασχόληση. Ειδικότερα σε σύνολο 23 Π.Ε. οι 12 από αυτές αύξησαν τον αριθμό των απασχολούμενων στον δευτερογενή τομέα. Στην κορυφή της ανάπτυξης αυτής βρίσκεται η Π.Ε Αττικής η οποία αύξησε τις θέσεις απασχόλησης κατά 4914 ενώ σημαντική αύξηση σημειώνουν και οι Π.Ε. Ηρακλείου, Φλώρινας και Θεσσαλονίκης. Ωστόσο όπως θα αναλυθεί και εκτενέστερα υπάρχει μια επιφύλαξη στην διατύπωση του θεωρήματος ότι η παρουσία βιομηχανικής υποδομής συμβάλλει καθολικά στην αύξηση της απασχόλησης. Κι αυτό γιατί όπως φαίνεται και από την ανάλυση απόκλισης συμμετοχής απασχόλησης υπάρχουν και 11 Π.Ε (περίπου 47 %) που διαθέτουν οργανωμένους υποδοχείς βιομηχανίας και μεταποίησης και παρ'όλα αυτά σημειώνουν μείωση στον αριθμό των απασχολούμενων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι Π.Ε Αχαΐας, Σερρών και Λάρισας που δείχνουν να εμφανίζουν σημαντικές

απώλειες απασχολούμενων στην μεταποίηση και την βιομηχανία. Ειδικότερα η Π.Ε Αχαΐας εμφανίζει σημαντική απώλεια θέσεων εργασίας και διακοπή εργασιών μεγάλων επιχειρήσεων λόγω δυσκολιών εκσυγχρονισμού των δραστηριοτήτων της βιοτεχνίας-μεταποίησης και της πτώσης της παραγωγικότητας.(Τουφεγγοπούλου,2006).Σε γενικότερες γραμμές την δεκαετία 1991-2001 παρατηρείται μια μικρή μείωση της βιομηχανικής απασχόλησης σε Π.Ε. που διαθέτουν βιομηχανική υποδομή αλλά και στο σύνολο της βιομηχανικής απασχόλησης όπως φαίνεται και από το διάγραμμα 4.3.1.1.

Διάγραμμα 4.3.1.1 : Βιομηχανική απασχόληση σε Ε.Ε και Ελλάδα

Πηγή: ΕΠΧΣΑΑ για την Βιομηχανία, Ιδία επεξεργασία

Το επιχείρημα αυτό γίνεται πιο ισχυρό από την απουσία αλληλεξάρτησης μεταξύ βιομηχανικής απασχόλησης και κκ ΑΕΠ με αποτέλεσμα να διαφαίνεται περιορισμένη η συμβολή της βιομηχανικής υποδομής στην περιφερειακή οικονομία. Όπως φαίνεται και από τον πίνακα 3.4.1.10 την περίοδο 1991-2001 όλες οι Π.Ε ενότητες παρά το γεγονός ότι διαθέτουν οργανωμένους υποδοχείς εμφανίζουν δυσμενή κλαδική διάρθρωση. Αυτό ερμηνεύεται και από το γεγονός ότι η πλειονότητα των επιχειρήσεων της μεταποίησης είναι παραδοσιακές μικρομεσαίες γεγονός που συνεπάγεται χαμηλές οικονομίες

κλίμακας, αδυναμία εφαρμογής τεχνολογικών καινοτομιών, ισχνά κονδύλια σε έρευνα και ανάπτυξη. Ιδιαίτερη πίεση ασκείται στις περιφερειακές ενότητες της Κεντρικής Μακεδονίας αλλά και της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με έντονα τα φαινόμενα αποβιομηχάνισης της περιοχής και την μεταφορά πολλών επιχειρήσεων σε γειτονικές χώρες της Βαλκανικής. Αυτό αποτυπώνεται καλύτερα στην ανάλυση απόκλισης συμμετοχής απασχόλησης για την περίοδο 1991-2011 όπου χαρακτηριστικά όλες οι Π.Ε των περιφερειών αυτών εμφανίζουν αρνητική μεταβολή απασχόλησης και απώλεια θέσεων εργασίας. Εξαιρείται η Π.Ε Θεσσαλονίκης η οποία διατηρεί μια σταθερότητα

Πίνακας 4.3.1.2: Ανάλυση απόκλισης συμμετοχής απασχόλησης 1991-2001

Π.Ε.	Βιομηχανική απασχόληση 1991	Βιομηχανική απασχόληση 2001	ΕΣir	ΟΣir	ΔΣir	Mir
Αρκαδίας	3738	3469	665	-718	-216	-269
Αττικής	228489	233403	40621	-43864	8156	4914
Αχαΐας	15363	11234	2731	-2949	-3911	-4129
Βοιωτίας	11252	9442	2000	-2160	-1650	-1810
Δράμας	7978	6413	1418	-1532	-1452	-1565
Έβρου	7257	5617	1290	-1393	-1537	-1640
Ηρακλείου	7233	9453	1286	-1389	2323	2220
Θεσσαλονίκης	87355	88679	15530	-16770	2564	1324
Ιωαννίνων	6482	6775	1152	-1244	385	293
Καβάλας	9724	9285	1729	-1867	-301	-439
Καρδίτσας	2897	3132	515	-556	276	235
Κεφαλονιάς	680	862	121	-131	192	182
Κιλκίς	6588	6703	1171	-1265	208	115
Λάρισας	17406	15274	3094	-3341	-1885	-2132
Μαγνησίας	11191	11037	1990	-2148	5	-154
Μεσσηνίας	5732	5130	1019	-1100	-521	-602
Ξάνθης	7305	7362	1299	-1402	161	57
Πέλλας	7026	7508	1249	-1349	582	482
Πρέβεζας	1820	1762	324	-349	-32	-58
Ροδόπης	4604	4992	819	-884	453	388
Σερρών	10403	7964	1849	-1997	-2291	-2439
Φθιώτιδας	6034	6300	1073	-1158	352	266
Φλώρινας	1886	2683	335	-362	824	797
Σύνολο	468443	461796				

Πηγή :Απογραφές ΕΣΥΕ 1991,2001,Ιδία επεξεργασία

Σε συνέχεια των επιδράσεων αυτών στην διάρθρωση της απασχόλησης και την δημιουργία θέσεων εργασίας έρχεται να προστεθεί και η συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη των περιφερειακών ενοτήτων που διαθέτουν ΒΙ.ΠΕ. Ειδικότερα όπως περιγράφει και ο πίνακας 4.3.1.3 εξετάζεται η σχέση της βιομηχανικής απασχόλησης των περιφερειακών ενοτήτων που διαθέτουν οργανωμένους χώρους βιομηχανίας με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των ενοτήτων αυτών. Από τον πίνακα αυτό δεν διακρίνεται μια ιδιαίτερη σχέση μεταξύ των δυο αυτών χαρακτηριστικών. Πιο συγκεκριμένα ο συντελεστής συσχέτισης τους r βρίσκεται κοντά στο 0 με ακριβή απόλυτη τιμή 0,094 (συντελεστής κατά Pearson) με αποτέλεσμα να μην εμφανίζεται μια ξεκάθαρη σχέση μεταξύ των εργαζομένων στον δευτερογενή τομέα και τις μεταβολές του κκ ΑΕΠ.

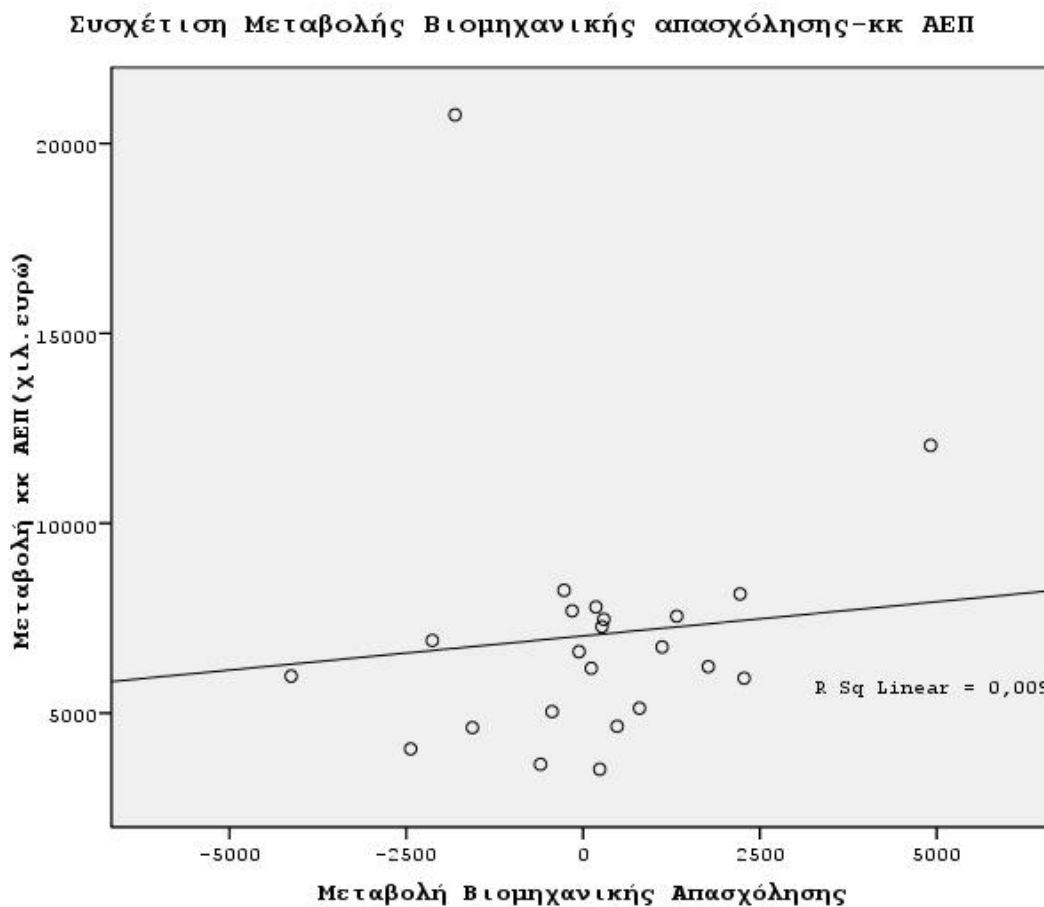
Πίνακας 4.3.1.3: Συσχέτιση Βιομηχανικής Απασχόλησης-κκ ΑΕΠ

		Μεταβολή κκ ΑΕΠ	Μεταβολή Βιομηχανικής Απασχόλησης
Μεταβολή κκ ΑΕΠ	Pearson Corellation	1	0,094
	Sig.(2-tailed)		0,668
	N	23	23
Μεταβολή Βιομηχανικής Απασχόλησης	Pearson Corellation	0,94	1
	Sig.(2-tailed)	0,668	
	N	23	23

Πηγή :Ιδία επεξεργασία

Επιπλέον από την γραφική απεικόνιση των δυο παραπάνω μεταβλητών στο διάγραμμα 4.3.1.4 φαίνεται πως δεν υπάρχει γραμμική συσχέτιση μεταξύ της βιομηχανικής απασχόλησης και του κκ ΑΕΠ. Οι τιμές της βιομηχανικής απασχόλησης δεν προκαλούν αντίστοιχη μεταβολή ιδίου μεγέθους στο κκ ΑΕΠ το οποίο όπως θα αναλυθεί και εκτενέστερα ακολουθεί ανεξάρτητη πορεία. Επιπλέον τα σημεία του διαγράμματος συσχέτισης (Διάγραμμα 4.3.1.4) βρίσκονται τυχαία κατανεμημένα στον χώρο χωρίς να παρατηρείται κάποια τάση συγκέντρωσης γύρω από την ευθεία παλινδρόμησης.

Διάγραμμα 4.3.1.4 :Συσχέτιση Μεταβολής Βιομηχανικής Απασχόλησης-κκ ΑΕΠ

Πηγή: Απογραφές ΕΣΥΕ 1991,2001, Ιδία επεξεργασία

Την δεκαετία 1991-2001 άλλωστε το κκ ΑΕΠ σημειώνει σημαντική αύξηση στις περιφερειακές ενότητες ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο και στην βιομηχανική απασχόληση των περιφερειακών ενοτήτων. Πιο συγκεκριμένα όλες οι περιφερειακές ενότητες αυξάνουν το κκ ΑΕΠ ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο με την βιομηχανική τους απασχόληση. Υπάρχουν περιπτώσεις που το κκ ΑΕΠ αυξάνεται ενώ η βιομηχανική απασχόληση μειώνεται. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η περιφερειακή ενότητα Αχαΐας, Βοιωτίας, Λάρισας, Σερρών, Πρέβεζας και Αρκαδίας που ακολουθούν αυτό την μεταβολή. Ακόμη σε αρκετές περιφερειακές ενότητες η βιομηχανική απασχόληση αυξάνεται οριακά και συγκρατημένα ενώ το κκ ΑΕΠ αυξάνει κατά αρκετές μονάδες. Δηλαδή ακόμα και στις περιπτώσεις που τα δυο αυτά μεγέθη αυξάνονται δεν ακολουθούν τον ίδιο ρυθμό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περιφερειακή ενότητα Κιλκίς η οποία ενώ

αυξάνει τους εργαζομένους της στον δευτερογενή τομέα κατά 480 η αύξηση του κκ ΑΕΠ είναι πολύ μεγαλύτερη με 6.181 μονάδες. Την ίδια ακριβώς πορεία ακολουθούν και άλλες περιφερειακές ενότητες όπως αυτές των Ιωαννίνων, της Μαγνησίας, της Καβάλας και της Φθιώτιδας. Επομένως η εικόνα αυτή της μεταβολής του κκ ΑΕΠ σε συνδυασμό και με τα αποτελέσματα της μεθόδου συσχέτισης που πραγματοποιήθηκε φανερώνουν μια διαφορετική πορεία μεταξύ κκ ΑΕΠ και βιομηχανικής απασχόλησης. Έτσι οι περιφερειακές ενότητες που διαθέτουν οργανωμένους χώρους υποδοχής ναι μεν αυξάνουν το κκ ΑΕΠ τους ωστόσο αυτό δεν γίνεται το ίδιο και με τον αριθμό των εργαζομένων στον δευτερογενή τομέα. Συνεπώς η αύξηση του κκ ΑΕΠ πρέπει να αναζητηθεί σε άλλες αιτίες και όχι από την βιομηχανική απασχόληση και τον δευτερογενή τομέα των περιφερειακών ενοτήτων που διαθέτουν οργανωμένους χώρους υποδοχής.

Πίνακας 4.3.1.5:Βιομηχανική απασχόληση και ΚΚ ΑΕΠ.

Π.Ε.	Βιομηχανική απασχόληση 1991	Βιομηχανική απασχόληση 2001	Μεταβολή Βιομηχανικής Απασχόλησης	κκ ΑΕΠ 1991	κκ ΑΕΠ 2001	Μεταβολή κκ ΑΕΠ
Αρκαδίας	3738	3469	-269	4437	12671	8234
Αττικής	228489	233403	4914	4908	16958	12050
Αχαΐας	15363	11234	-4129	4629	10604	5975
Βοιωτίας	11252	9442	-1810	8664	29419	20755
Δράμας	7978	6413	-1565	3772	8391	4619
Έβρου	7257	5617	-1640	3403	10145	6742
Ηρακλείου	7233	9453	2220	4235	12373	8138
Θεσσαλονίκης	87355	88679	1324	4791	12345	7554
Ιωαννίνων	6482	6775	293	3874	11344	7470
Καβάλας	9724	9285	-439	4928	9969	5041
Καρδίτσας	2897	3132	235	4159	7682	3523
Κεφαλονιάς	680	862	182	4382	12177	7795
Κιλκίς	6588	6703	115	4881	11062	6181
Λάρισας	17406	15274	-2132	4362	11275	6913
Μαγνησία	11191	11037	-154	4631	12325	7694
Μεσσηνίας	5732	5130	-602	4439	8092	3653
Ξάνθης	7305	7362	57	3842	9762	5920
Πέλλας	7026	7508	482	4610	9265	4655
Πρέβεζας	1820	1762	-58	4061	10681	6620
Ροδόπης	4604	4992	388	3260	9484	6224
Σερρών	10403	7964	-2439	3701	7760	4059
Φθιώτιδας	6034	6300	266	4970	12249	7279
Φλώρινας	1886	2683	797	3877	9006	5129
Σύνολο	468443	461796				

Πηγή :Απογραφές ΕΣΥΕ 1991,2001. Ιδία επεξεργασία

Στο δεύτερο κομμάτι της ανάλυσης την εικοσαετία 1991-2011 παρατηρείται μια μικρή αύξηση στο ως προς το σύνολο των Π.Ε. που διαθέτουν οργανωμένο υποδοχέα βιομηχανίας. Βέβαια στην συνολική αυτή αύξηση σημαντική συνεισφορά έχει η Αττική η οποία αυξάνει κατά 17962 τις θέσεις εργασίας στον δευτερογενή τομέα. Η βιομηχανική υποδομή συμβάλλει στο σύνολο της περιόδου σε δημιουργία θέσεων απασχόλησης και η εικόνα την περίοδο αυτή είναι ελαφρώς βελτιωμένη σε σχέση με την πρώτη δεκαετία 1991-2001 όπου παρατηρείται έντονα το φαινόμενο της αποβιομηχάνισης της χώρας με κυριότερα παραδείγματα την μεταφορά δραστηριοτήτων μεγάλων επιχειρήσεων όπως

Schiesser Pallas (παραγωγή εσωρούχων), το εργοστάσιο Τρικολάν της Φανκο του ομίλου Λαναρά, η Rilken και η Henkel Hellas(απορρυπαντικά, καλλυντικά και συγκολλητικές τεχνολογίες), η L'Oreal Hellas(παραγωγή καλλυντικών), Procter & Gamble. Τις μεγαλύτερες πιέσεις στην βιομηχανική απασχόληση δέχονται οι Π.Ε. Αττικής και Θεσσαλονίκης και ειδικότερα την δεκαετία του 2000 γεγονός που συνδυάζεται όχι τόσο με αυτή καθ'εαυτή ικανότητα της βιομηχανίας να διατηρήσει θέσεις εργασίας αλλά με την στροφή προς τον τριτογενή τομέα. Σε γενικές γραμμές οι υπόλοιπες Π.Ε. προσπαθούν να συγκρατήσουν εργατικό δυναμικό με τις περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης να αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα προβλήματα και τις μεγαλύτερες προκλήσεις. Με έντονο το φαινόμενο της αποβιομηχάνισης η μεγαλύτερη μετανάστευση επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη μεταποίηση παρατηρείται κυρίως στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας όπου μία στις δύο επιχειρήσεις σκέφτεται να μεταφέρει την παραγωγική της δραστηριότητα στο εξωτερικό. (Γουργιώτης,2012). Ειδικότερα για τις Π.Ε. ενότητες της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων δραστηριοποιείται σε κλάδους που γνωρίζουν κατακόρυφη πτώση και όπως ο κλάδος των προϊόντων καπνού, της κλωστοϋφαντουργίας, των έτοιμων ενδυμάτων. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι οι αυτές περιφέρειες το 2011 έχουν μεγάλα ποσοστά ανεργίας και φαίνεται να υφίστανται πιο γρήγορα και σε μεγαλύτερο βαθμό τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης από τις άλλες περιφέρειες της χώρας την δεδομένη χρονική στιγμή. Σε γενικές γραμμές φαίνεται ότι από τις 23 Π.Ε. οι 14 εμφανίζουν θετικά μεγέθη βιομηχανικής απασχόλησης ενώ οι 9 (ποσοστό 39%) δείχνουν αρνητικά σημάδια απώλειας θέσεων εργασίας. Επομένως η εικόνα της απασχόλησης είναι αισθητά βελτιωμένη στο δεύτερο μισό της εικοσαετίας από ότι την δεκαετία 1991-2001.

Πίνακας 4.3.1.6 :Ανάλυση απόκλισης συμμετοχής απασχόλησης 1991-2011

Π.Ε.	Βιομηχανική απασχόληση 1991	Βιομηχανική απασχόληση 2011**	ΕΣir	ΟΣir	ΔΣir	Mir
Αρκαδίας	3738	6255	217	-58	2357,6	2517
Αττικής	228489	246451	13293	-3550	8218,5	17962
Αχαΐας	15363	16925	894	-239	906,87	1562
Βοιωτίας	11252	11734	655	-175	2,1765	482
Δράμας	7978	5471	464	-124	-2847	-2507
Έβρου	7257	5578	422	-113	-1988	-1679
Ηρακλείου	7233	16642	421	-112	9100,6	9409
Θεσσαλονίκης	87355	71147	5082	-1357	-19933	-16208
Ιωαννίνων	6482	10506	377	-101	3747,6	4024
Καβάλας	9724	7314	566	-151	-2825	-2410
Καρδίτσας	2897	4596	169	-45	1575,5	1699
Κεφαλονιάς	680	2158	40	-11	1449	1478
Κιλκίς	6588	5885	383	-102	-983,9	-703
Λάρισας	17406	15562	1013	-270	-2586	-1844
Μαγνησία	11191	12313	651	-174	644,78	1122
Μεσσηνίας	5732	8355	333	-89	2378,6	2623
Ξάνθης	7305	6785	425	-113	-831,5	-520
Πέλλας	7026	7049	409	-109	-276,6	23
Πρέβεζας	1820	2797	106	-28	899,39	977
Ροδόπης	4604	4890	268	-72	89,67	286
Σερρών	10403	7239	605	-162	-3608	-3164
Φθιώτιδας	6034	9318	351	-94	3026,7	3284
Φλώρινας	1886	3449	110	-29	1482,6	1563
Σύνολο	468443	488419				

**Προσωρινά Στοιχεία ΕΣΥΕ Απογραφής 2011

Πηγή :Ευφροσύνη Χαντζούλη, προσωπική επικοινωνία, Ιδία επεξεργασία

Όπως και στην προηγούμενη περίοδο εξετάζεται και εδώ σχέση εξάρτησης μεταξύ βιομηχανικής απασχόλησης και κκ ΑΕΠ. Τα αποτελέσματα δείχνουν κι εδώ ακριβώς τις ίδιες διαπιστώσεις. Δεν αλλάζει κάτι στην δεκαετία 2001-2011 και από τον πίνακα αυτό δεν διακρίνεται μια ιδιαίτερη σχέση μεταξύ των δυο αυτών χαρακτηριστικών. Πιο συγκεκριμένα ο συντελεστής συσχέτισης τους r βρίσκεται κοντά στο 0 με ακριβή απόλυτη τιμή 0,2(συντελεστής κατά Pearson) με αποτέλεσμα να μην εμφανίζεται μια ξεκάθαρη σχέση μεταξύ των εργαζομένων στον δευτερογενή τομέα και τις μεταβολές του κκ ΑΕΠ.

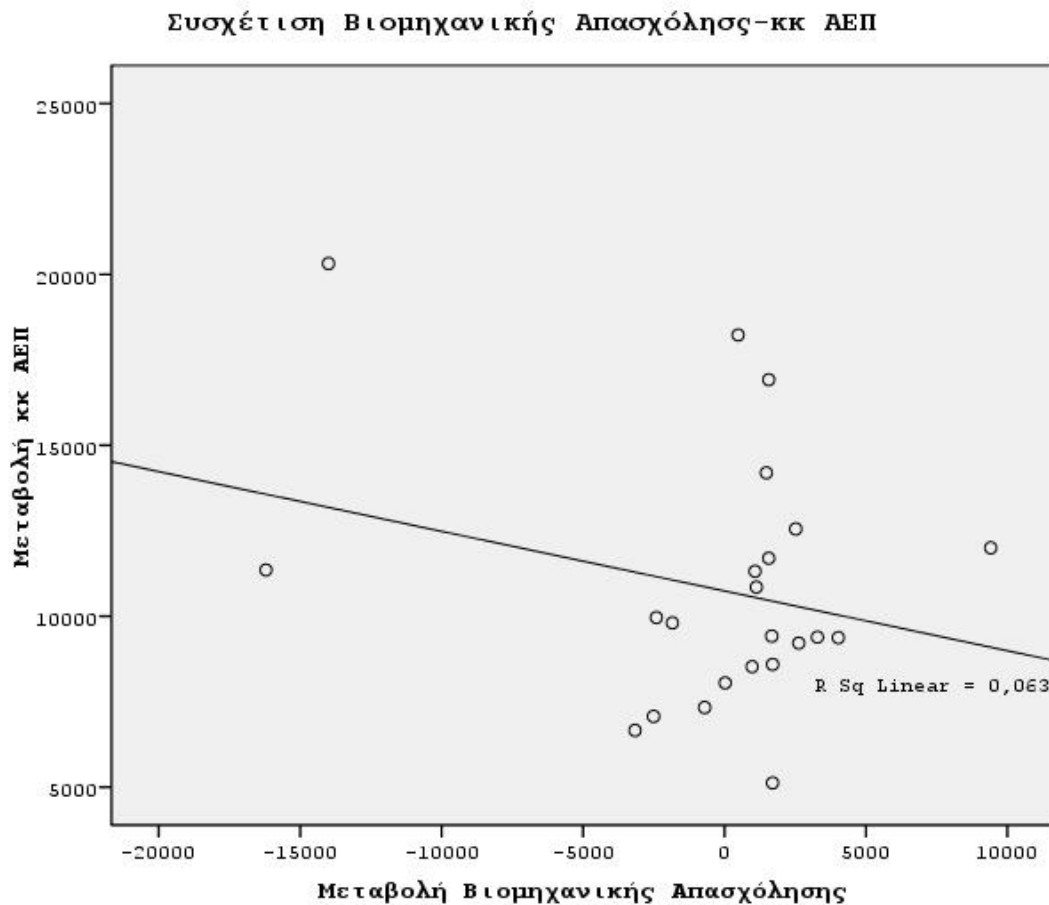
Πίνακας 4.3.1.7: Συσχέτισης Βιομηχανικής Απασχόλησης-κκ ΑΕΠ

		Μεταβολή κκ ΑΕΠ	Μεταβολή Βιομηχανικής Απασχόλησης
Μεταβολή κκ ΑΕΠ	Pearson Corellation	1	-,0253
	Sig.(2-tailed)		,246
	N	23	23
Μεταβολή Βιομηχανικής Απασχόλησης	Pearson Corellation	-,253	1
	Sig.(2-tailed)	,246	
	N	23	23

Πηγή : Ιδία επεξεργασία

Επιπλέον από την γραφική απεικόνιση των δυο παραπάνω μεταβλητών στο διάγραμμα 3.4.1.8 φαίνεται πως δεν υπάρχει γραμμική συσχέτιση μεταξύ της βιομηχανικής απασχόλησης και του κκ ΑΕΠ. Οι τιμές της βιομηχανικής απασχόλησης δεν προκαλούν αντίστοιχη μεταβολή ιδίου μεγέθους στο κκ ΑΕΠ το οποίο όπως θα αναλυθεί και εκτενέστερα ακολουθεί ανεξάρτητη πορεία. Επιπλέον τα σημεία του διαγράμματος συσχέτισης (Διάγραμμα 3.4.1.8) βρίσκονται τυχαία κατανομημένα στον χώρο χωρίς να παρατηρείται κάποια τάση συγκέντρωσης γύρω από την ευθεία παλινδρόμησης. Είναι φανερό ότι υπάρχει μια οριακή αρνητική συσχέτιση μεταξύ των δυο αυτών μεγεθών με δεδομένο ότι το συντελεστής Pearson r έχει αρνητικό πρόσημο χωρίς όμως η το ένα μέγεθος να επηρεάζει το άλλο.

Διάγραμμα 4.3.1.8:Συσχέτισης Βιομηχανικής Απασχόλησης-κκ ΑΕΠ

Πηγή: Απογραφές ΕΣΥΕ 1991,2001, Ιδία επεξεργασία

Το κκ ΑΕΠ αυξάνεται σταδιακά από το 1991 στο 2001 και το 2011 κάτι που δεν συμβαίνει και στην βιομηχανική απασχόληση. Ειδικότερα στην βιομηχανική απασχόληση σημειώνεται μια μικρή αύξηση την δεύτερη δεκαετία της περιόδου 2001-2011 κάτι που δεν μπορεί να ακολουθήσει όμως την ραγδαία άνοδο του κκ ΑΕΠ. Έτσι τα δυο αυτά μεγέθη εμφανίζουν μια ασθενή έως μηδενική συσχέτιση και συνεπώς οι παράγοντες αύξησης του κκ ΑΕΠ πρέπει να αναζητηθούν αλλού. Ειδικότερα όλες οι περιφερειακές ενότητες αυξάνουν το κκ ΑΕΠ ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο με την βιομηχανική τους απασχόληση. Υπάρχουν περιπτώσεις που το κκ ΑΕΠ αυξάνεται ενώ η βιομηχανική απασχόληση μειώνεται. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν η περιφερειακή ενότητα Λάρισας, Σερρών, Πρέβεζας, Κιλκίς και Καβάλας που ακολουθούν αυτό την

μεταβολή. Ακόμη σε αρκετές περιφερειακές ενότητες η βιομηχανική απασχόληση αυξάνεται οριακά και συγκρατημένα ενώ το κκ ΑΕΠ αυξάνει με πολύ μεγαλύτερο ρυθμό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περιφερειακή ενότητα Πέλλας η οποία εδώ και μια εικοσαετία αυξάνει οριακά τους εργαζομένους της στον δευτερογενή τομέα κατά 23 άτομα η αύξηση του κκ ΑΕΠ είναι πολύ μεγαλύτερη με 8049 μονάδες. Την ίδια ακριβώς πορεία ακολουθούν και άλλες περιφερειακές ενότητες όπως αυτές της Αχαΐας, της Ροδόπης, της Βοιωτίας. Έτσι οι περιφερειακές ενότητες που διαθέτουν οργανωμένους χώρους υποδοχής ναι μεν αυξάνουν το κκ ΑΕΠ για την εικοσαετία 1991-2011 ωστόσο αυτό δεν γίνεται το ίδιο και με τον αριθμό των εργαζομένων στον δευτερογενή τομέα.

Πίνακας 4.3.1.9: Βιομηχανική απασχόληση και ΚΚ ΑΕΠ

Π.Ε.	Βιομηχανική απασχόληση 1991	Βιομηχανική απασχόληση 2011**	Μεταβολή Βιομηχανικής Απασχόλησης	κκ ΑΕΠ 1991	κκ ΑΕΠ 2011	Μεταβολή κκ ΑΕΠ
Αρκαδίας	3738	6255	2517	4437	16989	12552
Αττικής	228489	246451	17962	4908	25224	20317
Αχαΐας	15363	16925	1562	4629	16324	11695
Βοιωτίας	11252	11734	482	8664	26892	18229
Δράμας	7978	5471	-2507	3772	10842	7070
Έβρου	7257	5578	-1679	3403	14717	11314
Ηρακλείου	7233	16642	9409	4235	16235	12000
Θεσσαλονίκης	87355	71147	-16208	4791	16145	11354
Ιωαννίνων	6482	10506	4024	3874	13246	9372
Καβάλας	9724	7314	-2410	4928	14889	9961
Καρδίτσας	2897	4596	1699	4159	9282	5122
Κεφαλονιάς	680	2158	1478	4382	18576	14194
Κιλκίς	6588	5885	-703	4881	12212	7331
Μαγνησία	11191	12313	1122	4631	15480	10849
Μεσσηνίας	5732	8355	2623	4439	13654	9214
Ξάνθης	7305	6785	-520	3842	12432	8590
Πέλλας	7026	7049	23	4610	12659	8049
Πρέβεζας	1820	2797	977	4061	12585	8524
Ροδόπης	4604	4890	286	3260	12677	9418
Σερρών	10403	7239	-3164	3701	10360	6660
Φθιώτιδας	6034	9318	3284	4970	14357	9387
Φλώρινας	1886	3449	1563	3877	20796	16920
Σύνολο	468443	488529				

***Προσωρινά Στοιχεία ΕΣΥΕ Απογραφής 2011*

Πηγή : Έλενα Ράπτη, προσωπική επικοινωνία, Ιδία επεξεργασία

Συμπερασματικά βάσει και της ανάλυσης απόκλισης συμμετοχής απασχόλησης 1991-2011 του πίνακα 3.4.1.10 οι περιφερειακές ενότητες κατατάσσονται σε περιφερειακές τύπους ανάλογα σύμφωνα με την ταξινόμηση κατά Boudeville όπως δείχνει ο ακόλουθος πίνακας.

Πίνακας 4.3.1.10: Ταξινόμηση κατά Boudeville

Περιφερειακός τύπος	Συνιστώσες Απόκλισης Συμμετοχής	Χαρακτηριστικά Περιφερειακής Ανάπτυξης	Π.Ε	Προτεινόμενα Μέτρα
1	$OS > 0 \Delta\Sigma > 0$ $ OS > \Delta\Sigma $	Ευνοϊκή κλαδική διάρθρωση - Θετικοί τοπικοί παράγοντες		
2	$OS > 0 \Delta\Sigma > 0$ $ OS < \Delta\Sigma $	Ευνοϊκή κλαδική διάρθρωση-Θετικοί τοπικοί παράγοντες		
3	$OS > 0 \Delta\Sigma < 0$ $ OS > \Delta\Sigma $	Ευνοϊκή κλαδική διάρθρωση-Αρνητικοί τοπικοί παράγοντες		Βελτίωση υποδομής
4	$OS < 0 \Delta\Sigma > 0$ $ OS < \Delta\Sigma $	Δυσμενής κλαδική διάρθρωση-Θετικοί τοπικοί παράγοντες	Αρκαδία, Αττική, Αχαΐα, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καρδίτσα, Κεφαλονιά, Μαγνησία, Μεσσηνία, Πρέβεζα, Ροδόπη, Φθιώτιδα, Φλώρινας	Βελτίωση κλαδικής διάρθρωσης
5	$OS < 0 \Delta\Sigma > 0$ $ OS > \Delta\Sigma $	Δυσμενής κλαδική διάρθρωση-Θετικοί τοπικοί παράγοντες	Βοιωτία	Βελτίωση κλαδικής διάρθρωσης
6	$OS > 0 \Delta\Sigma < 0$ $ OS < \Delta\Sigma $	Ευνοϊκή κλαδική διάρθρωση Αρνητικοί τοπικοί παράγοντες		Βελτίωση υποδομής
7	$OS < 0 \Delta\Sigma < 0$ $ OS > \Delta\Sigma $	Δυσμενής κλαδική διάρθρωση-Αρνητικοί τοπικοί παράγοντες		Βελτίωση διάρθρωσης και υποδομής
8	$OS < 0 \Delta\Sigma < 0$ $ OS < \Delta\Sigma $	Δυσμενής κλαδική διάρθρωση-Αρνητικοί τοπικοί παράγοντες	Δράμα, Έβρος, Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Κιλκίς, Λάρισα, Ξάνθη, Πέλλα, Σέρρες	Βελτίωση διάρθρωσης και υποδομής

Πηγή :Ιδία επεξεργασία

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα υπάρχει μια σαφής διαφοροποίηση των περιφερειακών ενοτήτων της Κεντρικής Μακεδονίας και της Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης από τις υπόλοιπες περιφερειακές ενότητες της χώρας. Οι περιοχές αυτές

ανήκουν στον περιφερειακό τύπο δ, αντιμετωπίζουν προβλήματα κλαδικής διάρθρωσης και οι τοπικοί παράγοντες για την ενίσχυση της βιομηχανίας χαρακτηρίζονται αρνητικοί. Ειδικότερα οι περιοχές αυτές υφίστανται τις συνέπειες της αποβιομηχάνισης, του κλείσιμου ή της μεταφοράς έδρας αρκετών μεγάλων επιχειρήσεων κυρίως σε γειτονικές χώρες της Βαλκανικής. Η πτωτική τους αυτή πορεία επιβεβαιώνεται και από τα χαμηλά ποσοστά πληρότητας των οργανωμένων βιομηχανικών χώρων εξαιρουμένων των ΒΙ.ΠΕ Θεσσαλονίκης, Κιλκίς και Σερρών. Επιπλέον σε όλες τις περιφερειακές ενότητες της Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης κυριαρχούν φθίνοντες βιομηχανικοί κλάδοι, εξαιρουμένου του κλάδου παραγωγής επίπλων, όπως ο κλάδος παραγωγής προϊόντων καπνού και ο κλάδος κλωστοϋφαντουργίας. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι η Περιφερειακή Ενότητα Ροδόπης η οποία εμφανίζει μικρότερη συμμετοχή στους κλάδους αυτούς εξαιρείται από αυτή την ομάδα και διαθέτει την δυναμικότερη ΒΙ.ΠΕ. της περιφέρειας. Η κακή αυτή εικόνα της βιομηχανίας στην ενότητα αυτή συμπληρώνεται και από τα υψηλά ποσοστά ανεργίας (20,7% το 2011) που πλήττουν την περιοχή και φυσικά δεν μπορούν να αφήσουν ανεπηρέαστο και τον δευτερογενή τομέα. Στην υποομάδα αυτή ιδιαίτερη αναφορά χρήζει η περίπτωση της Π.Ε Θεσσαλονίκης η οποία την πρώτη δεκαετία και μέχρι το 2001 εμφάνισε έστω και οριακά θετικά σημάδια απασχόλησης ωστόσο στο δεύτερο μισό της περιόδου η εικόνα της χειροτέρευσε. Πρόκειται για ένα ισχυρό βιομηχανικό κέντρο το οποίο υφίσταται όμως και αυτό μια φθίνουσα πορεία που επιταχύνθηκε από την οικονομική κρίση της χώρας και από το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας του δευτερογενή τομέα. Επιπλέον όλη περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας εμφανίζει και αυτή με τη σειρά της πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας (18,8 % το 2011). Η πόλη της Θεσσαλονίκης αντιμετωπίζει σημαντικά χωροταξικά προβλήματα με ανάμιξη ασυμβίβαστων χρήσεων κυρίως σε αστικές επεκτάσεις γεγονός που υποβαθμίζει το αστικό περιβάλλον. Σ αυτό με την σειρά του συντελεί και το φαινόμενο της έντονης ατμοσφαιρικής ρύπανσης της πόλης και της συνεχής εξάπλωσης της πόλης. Καθοριστικής σημασίας είναι σύμφωνα και με τον Α φάση Στρατηγικού Σχεδιασμού της Περιφέρειας η καθυστέρηση στην υλοποίηση υποδομών ειδικότερα στο τομέα της μεταφοράς καθυστερώντας την ανάπτυξη της και την ανάδειξη της πόλης της Θεσσαλονίκης σε διαμετακομιστικό κέντρο. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν τα έργα του ΜΕΤΡΟ, τα έργα αναβάθμισης στο λιμάνι, τα

έργα του αεροδρομίου, η δημιουργία σύγχρονου προαστιακού σιδηροδρομικού δικτύου για την ένωση των περιφερειακών αστικών και παραγωγικών κέντρων με τη Θεσσαλονίκη παρουσιάζουν πολύ μεγάλες χρονικές καθυστερήσεις από το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα. Όλοι αυτοί οι παράγοντες συντελούν τελικά στην διαμόρφωση ενός μη ελκυστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος με αποτέλεσμα και την αδυναμία προσέλκυσης νέων βιομηχανικών μονάδων.

Στην δεύτερη ομάδα Περιφερειακών Ενοτήτων ανήκουν αυτές οι περιοχές οι οποίες ναι μεν εμφανίζουν δυσμενή κλαδική διάρθρωση ωστόσο υπάρχουν τοπικοί θετικοί παράγοντες για την ανάπτυξή της βιομηχανίας. Κυρίαρχο ρόλο στην ομάδα αυτή διαδραματίζει φυσικά η Π.Ε. Αττικής πράγμα αναμενόμενο καθώς συγκεντρώνει το 45 % των μεταποιητικών επιχειρήσεων της χώρας. Η Π.Ε. Αττικής με επίκεντρο την πρωτεύουσα της χώρας την Αθήνα διαθέτει θύλακες ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, υπηρεσίες υποστηρικτικές προς τις επιχειρήσεις και σημαντικές τεχνικές υποδομές μεταφορών, επικοινωνιών όπως το Διεθνές Αεροδρόμιο Ελ.Βενιζέλος, ο εθνικός άξονας ΠΑ.ΘΕ. , το λιμάνι του Πειραιά. Η υπερσυγκέντρωση επιχειρήσεων στην περιοχή αυτή επηρεάζει και τις όμορες Π.Ε Βοιωτίας, Κορινθίας και Εύβοιας δημιουργώντας εξωτερικές οικονομίες. Ειδικότερα η θέση της Π.Ε Βοιωτίας κρίνεται ιδιαίτερα ευνοϊκή καθώς γειτνιάζει με την πόλη της Αθήνας και τις, από τα όρια της διέρχεται ο κεντρικός αναπτυξιακός άξονας της χώρας S και βρίσκεται σε σχετικά κοντινή απόσταση από την δεύτερη μεγάλη λιμενική πύλη εισόδου της χώρας το λιμάνι της Πάτρας. Η Π.Ε Αχαΐας υπέστη κι αυτή όπως πολλές άλλες περιοχές έντονα τις συνέπειες της βιομηχανικής κρίσης στην Ελλάδα και σημείωσε ιδιαίτερη πτώση στα μεγέθη της βιομηχανικής απασχόλησης την περίοδο 1991-2001. Όμως κατάφερε την επόμενη δεκαετία να αντιστρέψει αυτό το αρνητικό κλίμα συγκρατώντας την πτωτική αυτή τάση. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στον περιφερειακό σχεδιασμό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας με έμφαση στο ότι οι ικανοποιητικοί πόροι του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων διατέθηκαν για την συγκράτηση της ύφεσης. Πλεονέκτημα για την περιοχή αποτελεί το λιμάνι της Πάτρας, οι βιομηχανικές υποδομές το Τεχνολογικό Πάρκο Πατρών η σύνδεση με Αθήνα-Θεσσαλονίκη αλλά και η δημιουργία σημαντικών μεταφορικών υποδομών την τελευταία δεκαετία όπως η γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου και η Ιονία Οδός.

Ακόμη μια περιοχή με θετικούς τοπικούς παράγοντες αποτελεί η Π.Ε Μαγνησίας η οποία χαρακτηρίστηκε ως Φθίνουσα Βιομηχανική Περιοχή βάσει της ΚΥΑ 29.../95 με την μεταποίηση να βοηθάει σημαντικά ώστε να ξεπεραστεί η βιομηχανική κρίση. Στους θετικούς παράγοντες σημειώνεται η κεντρική θέση της περιοχής, η ύπαρξη αξιόλογης βιομηχανικής υποδομής, η γειτνίαση με τον κεντρικό άξονα ανάπτυξης ΠΑΘΕ, το λιμάνι του Βόλου και το σιδηροδρομικό δίκτυο της περιοχής. Τα πλεονεκτήματα αυτά είναι παρόμοια και για την Π.Ε Λάρισας όμως αυτή εμφανίζει πτώση στον τομέα της βιομηχανίας ιδιαίτερα λόγω της μη αξιοποίησης βιομηχανικής υποδομής καθώς το μεγαλύτερο μέρος των βιομηχανικών καταστημάτων βρίσκεται εκτός οργανωμένων υποδοχών και σε συνδυασμό με το μικρό μέγεθος των με την συρρίκνωση της γεωργίας η οποία αποτελεί τον κύριο τροφοδότη της μεταποίησης ο εκσυγχρονισμός και η χωρική αναδιάρθρωση της βιομηχανίας γίνεται δυσκολότερος.

Ακολουθώντας στην Περιφέρεια Κρήτης η Π.Ε Ηρακλείου αποτελεί δυναμικό πόλο ανάπτυξης της βιομηχανίας με μια από τις πιο επιτυχημένες ΒΙ.ΠΕ. της χώρας, και κρίνεται ιδιαίτερη θετική η εξωστρέφεια της περιφέρειας και οι εμπορικές συναλλαγές με την ηπειρωτική χώρα αλλά και τις χώρες Νοτιανατολικής Μεσογείου. Σ αυτό σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι υποδομές μεταφοράς της Π.Ε Ηρακλείου.

Αναφορικά με την Περιφέρεια Ηπείρου αυτή μπορεί να μην εμφανίζει ιδιαίτερη δυναμική στον δευτερογενή τομέα ωστόσο οι περιφερειακές ενότητες Ιωαννίνων και Πρεβέζης έχουν τοπικά πλεονεκτήματα λόγω του αναπτυξιακού άξονα που δημιουργείται στην Δυτική Ελλάδα μέσω της κατασκευής της Ιονίας Οδού, της αναβάθμισης του λιμανιού της Ηγουμενίτσας αλλά και την σύνδεση με την πόλη της Πάτρας. Ακόμη θετικό σημείο αποτελεί η λειτουργία της Εγνατίας Οδού που σε συνδυασμό με την Ιονία Οδό θα διευκολύνουν την προσπελασιμότητα της περιφέρειας. Ιδιαίτερα δυναμικό χαρακτηριστικό αποτελεί και η κατασκευή του αγωγού Φυσικού Αερίου Ελλάδας-Ιταλίας που αναμένεται να τονώσει την απασχόληση της Περιφέρειας και ειδικότερα στον δευτερογενή τομέα.

4.3.2 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Σε συνέχεια των παραπάνω επιδράσεων στην τοπική οικονομία έρχεται να προστεθεί και η δραστηριότητα μετεγκατάστασης των επιχειρήσεων. Ουσιαστικά αποτελεί ένας από τους βασικούς στόχους του προγράμματος των ΒΠΕ στην χώρα η χωροταξική ανακατανομή της βιομηχανικής δραστηριότητας στην χώρα. Από τις μέχρι τώρα δηλώσεις αλλαγή τόπου εγκατάστασης βιομηχανικών επιχειρήσεων δεκαετία 1999-2009 προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των μονάδων που βρίσκονται στις ΒΙ.ΠΕ είναι νεοϊδρυθείσες μονάδες. Τα στοιχεία του πίνακα δείχνουν ουσιαστικά μια τάση να εγκαθίστανται στις ΒΙ.ΠΕ νέες επιχειρήσεις και όχι να μεταφέρουν την έδρα τους. Ειδικότερα σαν απόλυτο ποσοστό της δεκαετίας 1999-2009 η ζήτηση βιομηχανικών γηπέδων για μετεγκατάσταση επιχειρήσεων κυμαίνεται στο χαμηλό ποσοστό του 25 % με εξαίρεση το έτος 2003 στο οποίο η ζήτηση ξεπέρασε το 60 % του συνόλου λόγω της λειτουργίας δυο ειδικών κλαδικών πάρκων Σχιστού και Υδροβόρων Θεσσαλονίκης. Το υπόλοιπο 75 % περίπου σχεδόν ισομοιράζεται στην ίδρυση νέων μονάδων και στην επέκταση υπαρχόντων επιχειρήσεων. Τέλος διαπιστώνεται ότι η μεταποίηση καλύπτει σταθερά άνω του 80 % της ζήτησης βιομηχανικών γηπέδων στις ΒΙ.ΠΕ. ενώ οι υπόλοιπες δραστηριότητες δεν ξεπερνούν στο σύνολο το 20 %. Συνεπώς είναι φανερό ότι ο ένας βασικός στόχος μετεγκατάστασης επιχειρήσεων εντός ορίων ΒΙ.ΠΕ, το σχέδιο ανασυγκρότησης των δραστηριοτήτων του δευτερογενούς τομέα και η εξυγίανση άτυπων συγκεντρώσεων με σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις δεν έχει ακόμα επιτευχθεί.

Πίνακας 4.3.2.1 : Στοιχεία λειτουργίας επιχειρήσεων εντός ΒΙ.ΠΕ.

Έτος	Σύνολο Επιχειρήσεων	Ίδρυση	Μετεγκατάσταση	Επέκταση	Μεταποίηση	Εμπόριο, Αποθήκες
1999	112	50	20	42	100	12
2000	119	45	25	49	97	22
2001	105	41	16	48	81	24
2002	109	34	27	48	87	22
2003	144	34	90	20	127	17
2004	110	35	22	53	96	14
2005	133	53	24	56	105	28
2006	110	38	20	52	93	17
2007	115	48	14	53	100	15
2008	118	55	28	35	90	28
2009	95	44	21	30	88	7

4.3.3 ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Οι οργανωμένοι υποδοχείς της βιομηχανίας έχουν ως κύριο στόχο την μείωση της βιομηχανικής ρύπανσης ώστε να επιτυγχάνεται η βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής των κατοίκων των γύρων περιοχών. Μέσα στα όρια των ΒΙ.ΠΕ αναπτύσσονται Μονάδες Καθαρισμού Αποβλήτων για την επεξεργασία των αποβλήτων που παράγονται ενώ παράλληλα επιβάλλονται όροι στα συμβόλαια αγορών για την ποιότητα των εξερχόμενων των αποβλήτων, των εκπεμπόμενων αερίων ρύπων και της συλλογής των απορριμάτων για να εμποδίζεται η ρύπανση του περιβάλλοντος (Θανασούλη,2000). Στην περίπτωση των ελληνικών ΒΙ.ΠΕ είναι γνωστό ότι συντέλεσαν στην ανακούφιση των κέντρων των πόλεων, απομακρύνοντας από αυτά χρήσεις συγκρουόμενες με τις λειτουργίες της πόλης, συνέβαλαν στην κυκλοφοριακή αποσυμφόρηση κεντρικών αρτηριών αλλά και στην μείωση της ατμοσφαιρικής και ηχητικής ρύπανσης. Συνεπώς συμβάλλουν θετικά στην προστασία του περιβάλλοντος και στον συγκερασμό συγκρούσεων χρήσεων γης καθιστώντας της παραγωγική διαδικασία περισσότερο οργανωμένη και φιλική προς το περιβάλλον.

Το θέμα όμως που δεν έχουν καταφέρει να αντιμετωπίσουν μέχρι σήμερα οι ΒΙ.ΠΕ. είναι αυτό των άτυπων βιομηχανικών συγκεντρώσεων με χαρακτηριστικότερο το παράδειγμα των Οινοφύτων Βοιωτίας όπου εγκαταστάθηκαν περίπου 200 βιομηχανίες χωρίς να υπάρχει οργανωμένος υποδοχέας στην περιοχή με αγρούς να παρεμβάλλονται μεταξύ των σημειακών χωροθετήσεων. Άλλες μεγάλες βιομηχανικές συγκεντρώσεις συναντώνται στην Π.Ε. Θεσσαλονίκης ειδικότερα στην περιοχή της Ευκαρπίας, του Ωραιοκάστρου και του Καλοχωρίου στην Π.Ε. Αττικής στην περιοχή του Ασπροπύργου και της Μάνδρας αλλά και εκατέρωθεν του εθνικού οδικού άξονα ΠΑΘΕ στο ύψος Κηφισιάς και Μεταμόρφωσης. Στις περιοχές αυτές τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι σοβαρά με εντονότερο το πρόβλημα στην Π.Ε. Θεσσαλονίκης όπου παρατηρούνται έντονα προβλήματα ρύπανσης και υποβάθμισης του υδροφόρου ορίζοντα αλλά και φαινόμενα καταστροφής του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Οι οργανωμένοι υποδοχείς της περιφέρειας εξαιρουμένων αυτών του Κιλκίς και της Θεσσαλονίκης δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό καθώς παρουσιάζουν σημαντικές ελλείψεις στα έργα υποδομής. Επομένως οι ΒΙ.ΠΕ. κατέστη δυνατό μέχρι σήμερα να

εξυγιάνουν περιοχές με κρίσιμα περιβαλλοντικά ζητήματα και μεγάλες βιομηχανικές συγκεντρώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σε μια γενικότερη θεώρηση της ελληνικής βιομηχανίας διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι μικρομεσαίες και το μεγαλύτερο μερίδιο σε παραγωγή και απασχόληση συγκεντρώνουν οι επιχειρήσεις προέρχεται των κλάδων των τροφίμων, ενδύματος και μεταλλουργίας. Οι επιχειρήσεις δηλαδή βασίζονται σε παραδοσιακούς κλάδους με χαμηλή τεχνολογική επίδοση και δεν εξειδικεύονται στην παραγωγή κάποιου προϊόντος υψηλής τεχνολογίας. Από τους κλάδους αυτούς ιδιαίτερη πτώση παρουσιάζει ο κλάδος των έτοιμων ενδυμάτων και της κλωστοϋφαντουργίας με μεταφορά επιχειρήσεων κυρίως σε χώρες με φθηνότερο εργατικό δυναμικό ενώ ιδιαίτερα πτωτική είναι και πορεία του κλάδου παραγωγής προϊόντων καπνού, αλλά και ο κλάδος της παραγωγής μηχανών γραφείου και μηχανών Η/Υ. Αντιθέτως σημαντική ανάπτυξη γνωρίζουν ο νέος κλάδος της ανακύκλωσης, ο κλάδος παραγωγής βασικών μετάλλων και ο κλάδος παραγωγής χημικών προϊόντων και ουσιών.

Σε επίπεδο χωροθέτησης οι βιομηχανικές μονάδες εκτός από αυτές που είναι εντάσεως πρώτων υλών επιλέγουν ως τόπο εγκατάστασης τα μεγάλα αστικά κέντρα με αποτέλεσμα η ελληνική βιομηχανία να κυριαρχείται από κλάδους με προσανατολισμό τα μεγάλα αστικά κέντρα τα οποία βγαίνουν ευνοημένα από την επιλογή αυτή. Στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας έχουν εγκατασταθεί επιχειρήσεις με τοπικό χαρακτήρα και προσανατολισμό που χαρακτηρίζονται από χαμηλό κύκλο εργασιών. Με τον τρόπο αυτό έχει διαμορφωθεί ένα πρότυπο χωρικής διασποράς της βιομηχανίας στον ελλαδικό χώρο κυρίως ως αποτέλεσμα επιλογής ιδιωτών που κινούνται με κριτήρια ιδιωτικοοικονομικά και αποβλέπουν σε ανεπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες περιοχές με έμφαση στην σημειακή παρά την οργανωμένη χωροθέτηση.(Τουφεγγοπούλου,2006:12).

Στην αντιμετώπιση ειδικότερα αυτής της τάσης και της περιφερειακής ανάπτυξης χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλεία οι οργανωμένοι υποδοχείς βιομηχανίας. Οι ΒΙ.ΠΕ. κατάφεραν σε ένα βαθμό να συμβάλλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη. Εξασφάλισαν εδάφη και υποδομές για βιομηχανική χρήση και βοήθησαν ώστε περιφέρειες με υστέρηση να αποκτήσουν βιομηχανικές υποδομές και να καταστούν περισσότερο ανταγωνιστικές και ελκυστικές στην προσέλκυση επενδύσεων. Επιπλέον οι ΒΙ.ΠΕ. συνέβαλαν στην αναβάθμιση του κοινωνικού και αστικού περιβάλλοντος

ανακουφίζοντας τα κέντρα των πόλεων από και τις περιοχές κατοικίας από οχλούσες δραστηριότητες. Ωστόσο η κατανομή των εκτάσεων που δεσμεύθηκαν για βιομηχανική χρήση και οργανωμένους υποδοχείς φαίνεται ότι χαρακτηρίζεται από λανθασμένο σχεδιασμό και αδυναμία πρόβλεψης της ζήτησης καθώς υπάρχουν ΒΙ.ΠΕ με άμεση ανάγκη επέκτασης χώρων όπως η ΒΙ.ΠΕ. Θεσσαλονίκης, Ηρακλείου, Βόλου αλλά και αντίθετα υποδοχείς με πολύ μικρό ποσοστό πληρότητας όπως οι ΒΙ.ΠΕ Έδεσσας, Ξάνθης, Δράμας και Καβάλας. Γενικότερα παρατηρείται χαμηλό ποσοστό πλήρωσης των χώρων ΒΙ.ΠΕ στο 68 % με πολλούς αδιάθετους χώρους μετά από σχεδόν 50 χρόνια εφαρμογής του εργαλείου αυτό. Φαίνεται οι ΒΙ.ΠΕ να δυσκολεύονται να προσελκύσουν επιχειρήσεις κυρίως λόγω του αυξημένου κόστους απόκτησης γηπέδων αλλά και την τάση που επικρατεί για άναρχη και σημειακή και εκτός σχεδίου χωροθέτηση των βιομηχανικών μονάδων. Στο κομμάτι αυτό φυσικά συνέβαλε και η αδυναμία ενσωμάτωσης της βιομηχανίας στον καθολικό σχεδιασμό και τον συντονισμό της με χωρικές και αναπτυξιακές πολιτικές. Είναι γνωστό εξάλλου ότι μέχρι το 1976 και το Ν.742/76 η κατεύθυνση της βιομηχανίας δινόταν από τις εκάστοτε περιφερειακές πολιτικές. Κρίσιμης σημασίας αποτελεί και το γεγονός ότι και τα αναπτυξιακά κίνητρα και οι νόμοι που χρησιμοποιήθηκαν για προσέλκυση επιχειρήσεων εντός ΒΙ.ΠΕ. χαρακτηρίζονταν από σαφή τάση αποφυγής χωροθέτησης στην Πρωτεύουσα με σαφής έλλειψη γεωγραφικού προσανατολισμού.

Στον τομέα της βιομηχανικής ανάπτυξης οι ΒΙ.ΠΕ φαίνεται να έχουν χαμηλή συνεισφορά συμβάλλοντας μόνο στην επέκταση της βιομηχανικής υποδομής και την αύξηση της παραγωγικότητας ενώ φαίνεται ότι απέτυχαν να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις και να δημιουργήσουν συνέργειες και βιομηχανικά συμπλέγματα.

Σε οικονομικό επίπεδο φαίνεται ότι η συμβολή των ΒΙ.ΠΕ είναι και εδώ περιορισμένη. Είναι βέβαιο ότι οι ΒΙ.ΠΕ δημιούργησαν θέσεις εργασίας ωστόσο υπάρχουν 9 Περιφερειακές Ενότητες που διαθέτουν οργανωμένες βιομηχανικές υποδομές και παρ' όλα αυτά εμφανίζουν απώλειες θέσεων εργασίας την περίοδο 1991-2011 με κυριότερη την Π.Ε. Θεσσαλονίκης. Επιπλέον δεν διαφαίνεται άμεση επιρροή των ΒΙ.ΠΕ. και της βιομηχανικής απασχόλησης στο επίπεδο αύξησης του εισοδήματος καθώς αυτό φαίνεται να ακολουθεί εντελώς ανεξάρτητη πορεία. Έτσι η κατακόρυφη άνοδος του κκ ΑΕΠ πρέπει να αναζητηθεί σε άλλους παράγοντες όπως η συμβολή του τριτογενούς τομέα

και όχι στις ΒΙ.ΠΕ. και την βιομηχανική απασχόληση. Ακόμη με τα υπάρχοντα δεδομένα και την χαμηλή τεχνολογική επίδοση των βιομηχανικών μονάδων οι ΒΙ.ΠΕ. δεν φαίνεται να συνέβαλαν στον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής διαδικασίας των επιχειρήσεων.

Στον τομέα του περιβάλλοντος οι ΒΙ.ΠΕ. εμφανίζουν επιδόσεις δυο ταχυτήτων. Αρχικά κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική η συνεισφορά τους στην βελτίωση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος και στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων που προκαλούν σε αυτό οι βιομηχανικές μονάδες. Μέσα στις ΒΙ.ΠΕ ορίζονται ανώτερα επιτρεπτά όρια ρύπανσης ανάλογα με το είδος της επιχείρησης και εξοπλίζονται με τις κατάλληλες υποδομές με την Μονάδα Καθαρισμού Αποβλήτων να είναι η συχνότερη στις ΒΙ.ΠΕ. Έτσι ελαχιστοποιούνται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις, αυξάνεται το βιοτικό επίπεδο στην ευρύτερη περιοχή και βελτιώνονται οι συνθήκες εργασίας των εργαζομένων. Οι ΒΙ.ΠΕ κατάφεραν να αποσυμφορήσουν τα κέντρα των πόλεων από οχλούσες δραστηριότητες βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων και εξασφαλίζοντας νέους ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους για άλλες χρήσεις. Παράλληλα κατάφεραν να μειώσουν τα φαινόμενα ατμοσφαιρικής και ηχητικής ρύπανσης που επικρατούσαν σε ελληνικές πόλεις καθώς και να απελευθερώσουν το οδικό δίκτυο των πόλεων από την κυκλοφορία βαρών οχημάτων και φορτηγών. Με όλους αυτούς του τρόπους η παραγωγική διαδικασία έγινε φιλικότερη προς το περιβάλλον. Στο δεύτερο κομμάτι της περιβαλλοντικής συνεισφοράς των ΒΙ.ΠΕ. παρουσιάζονται αδυναμίες και μη εκπλήρωση στόχων. Συγκεκριμένα οι ΒΙ.ΠΕ. δεν καταφέρνουν μέχρι στιγμής να προσελκύσουν στα όρια τους υφιστάμενες βιομηχανικές μονάδες με τα ποσοστά μετεγκατάστασής να είναι ιδιαίτερα χαμηλά. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να δοθεί στις αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών πιέσεων που δημιουργούν άτυπες βιομηχανικές συγκεντρώσεις. Την κατάσταση δυσκολεύει το γεγονός ότι αρκετές ΒΙ.ΠΕ. δεν έχουν εξοπλιστεί με τις απαραίτητες τεχνικές υποδομές όπως Μονάδες Καθαρισμού Αποβλήτων και Συστήματα Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων με αποτέλεσμα να μην είναι έτοιμες να δεχθούν τέτοιου είδους επιχειρήσεων. Όμως για την αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής διαφαίνονται θετικές εξελίξεις καθώς το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για την Βιομηχανία αναγνωρίζει το πρόβλημα και προβλέπει την δημιουργία υποδοχέων εξυγίανσης αλλά και υποδοχέων

χωροθέτησης μεμονωμένων μεγάλων μονάδων με στόχο την χωρική αναδιάρθρωση των βιομηχανικών μονάδων με περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Συνοψίζοντας οι επιπτώσεις των ΒΙ.ΠΕ. σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο κρίνονται θετικές και θα μπορούσαν να είναι και ευνοϊκότερες ωστόσο ο βαθμός επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί από τις ΒΙ.ΠΕ κρίνεται περιορισμένος και χαμηλός. Σε κανένα επίπεδο οι ΒΙ.ΠΕ δεν έχουν καταφέρει να εκπληρώσουν όλους τους στόχους είτε πρόκειται για οικονομική, περιφερειακή, αστική ανάπτυξη είτε προστασία του περιβάλλοντος. Το γεγονός αυτό οφείλεται αρχικά στην απουσία χωροταξικού σχεδιασμού που να δίνει κατευθύνσεις στην βιομηχανία μέχρι και το 2009 που θεσμοθετήθηκε το ΠΠΧΣΑΑ για την βιομηχανία, στην αδυναμία γεωγραφικού προσανατολισμού στα αναπτυξιακά κίνητρα, στην αδυναμία των οργανωμένων υποδοχέων να εξοπλιστούν με τεχνικές υποδομές αλλά και στην εσωτερική δομή της βιομηχανίας με κλάδους καταναλωτικών προϊόντων με προσανατολισμό την Πρωτεύουσα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΠΙΝΑΚΕΣ
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΕΙΚΟΝΕΣ

Πίνακας 1: Ολοκληρωμένοι υποδοχείς Βιομηχανίας

ΟΥΒ	Περιφέρεια	Κατηγορία	Έτος Χωροθέτησης	Έτος Έναρξης	Έκταση (στρ)	Ποσοστά πληρότητας (%)	Υποδομές
Θεσσαλονίκης	ΚΜ	ΒΙ.ΠΕ.	1965	1970	9400	96	ΔΒΚ
Βόλου-κυρ.	ΘΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1966	1970	2759	98	ΔΚ
Ηρακλείου	ΚΡ	ΒΙ.ΠΕ.	1969	1972	1723	100	ΔΒΚ
Πατρών	ΔΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1972	1979	4104	89	ΔΒΚ
Βόλου-παρ.	ΘΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1972	1973	1734	83	Δ
Φλώρινας	ΔΜ	ΒΙ.ΠΕ.	1975	1983	1105	53	ΔΒ
Δράμας	ΑΜΘ	ΒΙ.ΠΕ.	1975	1982	2155	51	ΔΒΚ
Ξάνθης	ΑΜΘ	ΒΙ.ΠΕ.	1975	1985	1542	51	ΔΚ
Ιωαννίνων	ΗΠ	ΒΙ.ΠΕ.	1976	1981	2058	82	ΔΚ
Κομοτηνής	ΑΜΘ	ΒΙ.ΠΕ.	1976	1978	4342	82	ΔΒΚ
Καβάλας	ΑΜΘ	ΒΙ.ΠΕ.	1977	1979	2080	42	ΔΚ
Πρέβεζας	ΗΠ	ΒΙ.ΠΕ.	1978	1981	2012	53	Δ
Σερρών	ΚΜ	ΒΙ.ΠΕ.	1978	1981	1239	77	ΔΚ
Λάρισας	ΘΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1979	1981	2415	61	ΔΒΚ
Κιλκίς	ΚΜ	ΒΙ.ΠΕ.	1979	1983	1612	82	ΔΒΚ
Λαμίας	ΣΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1979	1981	1625	67	ΔΒΚ
Χανίων	ΚΡ	ΒΙΟ.ΠΑ	1980	1995	120	100	ΔΒΚ
Αλεξανδρούπολης	ΑΜΘ	ΒΙ.ΠΕ.	1980	1995	1072	76	ΔΚ
Τρίπολης	ΠΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1981	1983	1600	85	ΔΚ
Καλαμάτας-Σ	ΠΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1983	1985	251	41	Δ
Καλαμάτας-Μ	ΠΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1983	1991	1061	61	Δ
Αστακού	ΔΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1984	2008	1722	0	ΔΒΚ
Έδεσσας	ΚΜ	ΒΙ.ΠΕ.	1984	1987	572	13	ΔΒ
Αργοστολίου	ΙΜ	ΒΙ.ΠΕ.	1986	1992	120	100	ΔΒΚ
Θίβης	ΣΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1987	1998	3987	49	ΔΒΚ

Σχιστού	ΑΤ	ΒΙ.ΠΑ	1988	2005	188	90	Δ
Καρδίτσας	ΘΕ	ΒΙ.ΠΕ.	1990	1998	660	47	ΔΚ
Άνω Λιοσίων	ΑΤ	ΒΙ.ΠΑ	1997	1998	492	40	ΔΒ
Κοζάνης	ΔΜ	ΒΙ.ΠΕ.	1997	2003	709	0	Δ
Βόλου	ΘΕ	ΒΙΟ.ΠΑ.	1997	2003	587	51	Δ
Ορεστιάδας	ΑΜΘ	ΒΙΟ.ΠΑ.	1997	2003	470	6	Δ
Σαπών	ΑΜΘ	ΒΙΟ.ΠΑ.	1998	2003	435	23	Δ
Άμφισσας	ΣΕ	ΒΙΟ.ΠΑ.	1998	2006	356	21	ΔΚ
Χαλκίδας	ΣΕ	ΒΙΟ.ΠΑ.	1998	2009	1260	0	Δ
Θεσπρωτίας	ΗΗΠ	ΒΙΟ.ΠΑ.	1999	2009	230	20	ΔΒΚ
Ρεθύμνου	ΚΡ	ΒΙΟ.ΠΑ.	1999	2009	285	0	ΔΚ
Αγ.Νικολάου	ΚΡ	ΒΙΟ.ΠΑ.	1999	2009	250	0	ΔΚ
Κοζάνης	ΔΜ	ΒΙΟ.ΠΑ.	1999	2007	55	0	ΔΚ
Ανώπολης	ΚΡ	ΒΙΟ.ΠΑ.	1999	2007	71	30	ΔΒΚ
Ζερβοχωρίων	ΚΜ	ΒΙΟ.ΠΑ.	2000	2009	106	15	ΔΒΚ
Θεσσαλονίκης	ΚΜ	ΒΙ.ΠΑ.	2000	2009	1022	15	ΔΒΚ
Κερατέας	ΑΤ	ΒΙΟ.ΠΑ.	2003	2009	1100	25	ΔΒ
Κουφαλίων	ΚΜ	ΒΙ.ΠΑ.	2003	2009	113	12	ΔΒΚ
Θεσσαλονίκης	ΚΜ	ΤΕΧΝ.	2004	2009	94	7	Δ
Σερρών	ΚΜ	ΒΙΟ.ΠΑ.	2005	2009	122	0	Δ
Καστοριάς	ΔΜ	ΒΙ.ΠΑ.	2005	2009	302	17	ΔΚ
Καβάλας	ΑΜΘ	ΒΙΟ.ΠΑ.	2005	2009	130	0	ΔΚ
Πατρών	ΔΕ	ΒΙΟ.ΠΑ.	2005	2009	596	40	ΔΚ

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης και Αναταγωνιστικότητας 2012, Ιδία επεξεργασία

Επεξήγηση Συμβόλων Πίνακα 1

Περιφέρειες

Ανατολική Μακεδονία Θράκη=ΑΜΘ

Κεντρική Μακεδονία=ΚΜ

Δυτική Μακεδονία=ΔΜ

Θεσσαλίας=ΘΕ

Ιόνιων Νήσων=ΙΝ

Ηπείρου=ΗΠ

Δυτικής Ελλάδας= ΔΕ

Στερεάς Ελλάδας=ΣΕ

Αττικής=ΑΤ

Πελοποννήσου=ΠΕ

Κρήτης=ΚΡ

Υποδομές

Δ-Δίκτυα(Οδικό,Αποχέτευσης,Υδρευσης,Ηλεκτροδότησης)

Β-Μονάδα Καθαρισμού Αποβλήτων

Κ-Κτίριο Διοίκησης

Πίνακας 2: Διαχρονική εξέλιξη πληρότητας ανά ΒΙ.ΠΕ.

ΒΙ.ΠΕ	Ποσοστό πληρότητας(1991%)	Ποσοστό πληρότητας(2001%)	Ποσοστό πληρότητας(2011%)
Αλεξ/πολης		51,73	76
Βοιωτίας		72,48	49
Βόλου	86,7	84,42	98
Δράμας	27,3	44,39	51
Έδεσσας		19,22	13
Ηρακλείου	62,8	98,96	100
Θεσσαλονίκης	54,1	86,24	96
Λαμίας	39	52,32	67
Λάρισας	8,4	28,09	61
Ξάνθης	47,8	42,67	51
Πάτρας	28,6	53,36	89
Πρέβεζας	34,1	45,13	53
Σερρών	13,3	46,88	77
Τρίπολης	29,5	51,55	85
Καλαμάτας-Σπερχόγεια		15,65	41
Φλώρινας	13	35,49	53
Κεφαλονιάς		100	100
Κομοτηνής	24,1	72,12	82
Ιωαννίνων	23,9	52,02	82
Κιλκίς	32	76,09	82
Καβάλας	10	47,4	42
Μ.Ο Πληρότητας %	33,4125	56,01	68,95238095

Πηγή: ,Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 3:Κωδικός Κλάδων,Ονομασία(ΣΤΑΚΟΔ)και αριθμός επιχειρήσεων

ΚΛΑΔΟΙ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΣΤΑΚΟΔ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
01	Γεωργία, Κτηνοτροφία, Θήρα και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	19
05	Αλιεία, ιχθυοκαλλιέργεια και συναφείς βοηθητικές δραστηριότητες	3
14	Άλλες εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες	5
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών	419
16	Παραγωγή προϊόντων καπνού	3
17	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	76
18	Κατασκευή ειδών ένδυσης: Κατεργασία και βαφή γουναρικών	39
19	Κατεργασία και δέψη δέρματος: Κατασκευή ειδών ταξιδιού, τσαντών,ειδών σελοποιίας, σαγματοποιίας και υποδημάτων	34
20	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό εκτός από τα έπιπλα: Κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	82
21	Παραγωγή χαρτοπολτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί	41
22	Εκδόσεις, εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας και μέσων πληροφορικής	40
23	Παραγωγή οπτάνθρακα (ΚΩΚ), προϊόντων δύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων	6
24	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	123
25	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό και πλαστικές ύλες	141
26	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	187
27	Παραγωγή βασικών μετάλλων	81
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	297
29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού	186
30	Κατασκευή μηχανών γραφείου και Η/Υ	5

31	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών	56
32	Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών	12
33	Κατασκευή ιατρικών οργάνων, οργάνων ακριβείας και οπτικών οργάνων. Κατασκευή ρολογιών κάθε είδους	10
34	Κατασκευή αυτοκινήτων οχημάτων. Κατασκευή ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	15
35	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	4
36	Κατασκευή επίπλων, λοιπές βιομηχανίες	125
37	Ανακύκλωση	16
40	Παροχή ρεύματος, φυσικού αερίου, νερού και ατμού	11
41	Συλλογή, καθαρισμός και διανομή νερού	3
45	Κατασκευές	7
50	Εμπόριο, συντήρηση, επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών, λιανικό εμπόριο καυσίμων οχημάτων	45

(συνέχεια πίνακα 4)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΛΑΔΩΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΣΤΑΚΟΔ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
51	Χονδρικό εμπόριο και εμπόριο με προμήθεια, εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών	34
52	Λιανικό εμπόριο εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών. Επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήση	6
55	Ξενοδοχεία και εστιατόρια	3
63	Βοηθητικές και συναφείς προς τις μεταφορές δραστηριότητες	151
64	Ταχυδρομεία και τηλεπικοινωνίες	4
65	Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί με εξαίρεση τις ασφαλιστικές εταιρείες και τα ταμεία συντάξεων	2
72	Πληροφορική και συναφείς δραστηριότητες	3
73	Έρευνα και ανάπτυξη	2
74	Άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες	89
75	Δημόσια διοίκηση και άμυνα	5
90	Διάθεση λυμάτων και απορριμμάτων. Υγιεινή και παρόμοιες δραστηριότητες	8
92	Ψυχαγωγικές πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες	2
93	Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	5

Πηγή: ΕΣΥΕ ΣΤΑΚΟΔ 2008, Βελανδάκη Γιάννα, προσωπική επικοινωνία, Ιδία επεξεργασία

Εικόνα 4:Κλαδική συμμετοχή οικονομικών Δραστηριοτήτων στις ΒΙ.ΠΕ.(ΣΤΑΚΟΔ 2008)

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	1	5	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	40	
ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ				17		2.9	5.7		2.9	2.9			11	11		5.7	5.7	5.7			8.6	2.9	2.9	2.9		36	37	40
ΒΟΙΩΤΙΑΣ																71	7.1			7.1								
ΒΟΛΟΥ	0.5			13		1.1			2.6	2.1	1.1	0.5	6.3	5.8	6.3	8.9	17	15	0.5	1.6			1.1	0.5	4.2	0.5	0.5	
ΕΔΕΣΣΑΣ	25			75																								
ΔΡΑΜΑΣ	3.1			6.2		7.7	7.7		7.7		3.1				37		3.1			3.1			4.6		4.6		1.5	
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ			0.7	17		1.3	0.7	0.7	3.3	0.7	4.6		7.9	8.6	18	0.7	11	6	0.7	2	0.7					1.3		
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	0.1		0.1	15	0.3	3.7	1.1	2.8	1.1	1.1	1.3		6.6	5.7	3.9	1.6	15	10	0.3	3.4	0.6	0.1	0.6	0.1	0.6	0.1	5.6	0.1
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1.5		0.5	17		0.5	1		11	1.5	1.5	0.5	2	6.8	7.3	2.4	11	6.8		2	1	0.5				7.3		
ΚΑΒΑΛΑΣ	1.4			19					1.4	1.4			2.9	4.3	21		17	7.1		1.4		1.4				7.1	1.4	
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ				30					9.1		3		3	3	6.1		12	6.1										
ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ														50														
ΚΙΛΚΙΣ				19		12	2.2	1.1			2.2	1.1		10	2.2	8.9	7.8	8.9	1.1	3.3		2.2			3.3	3.3	1.1	
ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	3.4	0.8	1.7	17		5.9	2.5	2.5	5.1	5.1	3.4	1.7	6.8	10	5.9	3.4	6.8	1.7		0.8	0.8	1.7				3.4	0.8	3.4
ΛΑΜΙΑΣ				31		3.9	3.9	1.3	2.6	3.9	1.3		2.6	1.3	12	3.9	12	3.9								2.6	1.3	
ΛΑΡΙΣΑΣ				19		6.9	2		2.9	2.9	1		3.9	11	3.9	1	7.8	4.9		2		1				9.8	1	
ΠΑΤΡΑΣ	0.6			19				1.3	3.8	3.1	0.6	0.6	8.8	5.7	7.5	7.5	13	4.4		2.5			1.3		3.1	3.1		
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	8.8			32	1.8				5.3				5.3		14	1.8	3.5	5.3							1.8	3.5		
ΦΛΩΡΙΝΑΣ				48			4						4		12		8									4		
ΤΡΙΠΟΛΗΣ				13		2.8	0.9		10	1.9	3.7		1.9	0.9	10	1.9	16	12		0.9		0.9				3.7	0.9	0.9
ΣΕΡΡΩΝ				19		1.9	1.9	3.8					1.9	5.7	5.7	1.9	13			3.8			3.8			25	1.9	
ΞΑΝΘΗΣ				28		10	13	2.6	2.6		2.6			7.7	5.1	2.6	2.6	5.1		2.6						10	2.6	
ΡΟΔΟΥ	12			47			18																					

Πηγή : <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/179/1/Ptychiaki30.pdf>, Ιδία επεξεργασία

(συνέχεια εικόνας 4)

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	41	45	50	51	52	55	63	64	65	72	73	74	75	90	92	93
ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ				2.9			2.9									
ΒΟΙΩΤΙΑΣ				14												
ΒΟΛΟΥ			1.6		0.5		3.2					4.7				
ΕΔΕΣΣΑΣ																
ΔΡΑΜΑΣ		1.5					3.1					6.2				
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ			2			1.3	2	2.6				4	1.3		0.7	0.7
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	0.3	0.4	1.4	1.4	0.3	0.1	10		0.3	0.3	0.3	3.5	0.1	0.4	0.1	
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ		1	5.4	2	1		4.4					4.4				
ΚΑΒΑΛΑΣ			1.4	1.4			2.9					7.1				
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ				6.1												
ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ			50													
ΚΙΛΚΙΣ		1.1	3.3				2.2					1.1	1.1			
ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ			1.7				1.7					1.7				
ΛΑΜΙΑΣ				3.9			6.5					2.6				
ΛΑΡΙΣΑΣ			1				13					1		2.9		1
ΠΑΤΡΑΣ			0.6	1.3			8.2					3.1	0.6			
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	1.8		3.5	1.8			3.5					7				
ΦΛΩΡΙΝΑΣ							8					12				
ΤΡΙΠΟΛΗΣ			4.6	3.7	0.9		1.9					4.6				1.9
ΣΕΡΡΩΝ							7.5					3.8				
ΞΑΝΘΗΣ												2.6				
ΡΟΔΟΥ				12						5.9					5.9	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Smith, D.M. (1971), *Industrial location: An Economic-Geographic Analysis*. Edit. J. Wiley, N. York.

Labrianidis, L. (1982), *Industrial location in capitalist Societies: The Tobacco Industry in Greece 1880-1980*. London, unpublished PhD thesis, LSE

Stelder, (2002) «Geographical grids in new ‘economy geography models’ » στο Ph: McCann (eds) *Industrial Location Economics*, Cheltenham: Edward Elgar.

Massey, D., Meegan, R. (1985), *Politics and Method: Contrasting studies in Industrial Geography*. London, Methuen

Getimis P., Kafkalas G. (1993), *Urban and Regional Development in the new Europe*, Athens, Topos Special Series

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βλιάμος Σ.,(1988) *Οι Βιομηχανικές Περιοχές και η βιομηχανική περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα*, Διάθεση-ΕΤΒΑ , Αθήνα

Βλιάμος Σ., Γεωργούλης Δ., Κουρλιούρος Η. (1991), *Βιομηχανικά Πάρκα – θεσμοί, θεωρία και μεθοδολογία σχεδιασμού*. εκδ. Παπαζήση, Αθήνα

Κόνσολας Ν. Ι. (1985), *Θέματα προγραμματισμού 14 - Μελέτη αξιολόγησης και αναπροσαρμογής του προγράμματος χωροθέτησης και ανάπτυξης των βιομηχανικών περιοχών*. Αθήνα, ΚΕΠΕ

Κοντίδης Κ. (1978) «*Βιομηχανικές Περιοχές και Βιοτεχνικά Κτήρια, Εμπειρίες από τη Δυτική Ευρώπη, Αγγλία, Γαλλία, Ολλανδία, Δ.Γερμανία, Ελβετία*», Αθήνα: ΕΤΒΑ

Κώττης, Γ.Χ. (1980), *Βιομηχανική αποκέντρωση και περιφερειακή ανάπτυξις*. Αθήνα, ΙΟΒΕ.

Λαμπριανίδης Λ. (2010) «*Στοιχεία Οικονομικής Γεωγραφίας*», εκδ. Παρατηρητής, σ. 90-115, Θεσσαλονίκη

Μουρτσιάδης Α.(2012),Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές Χωροθέτηση-Πολυεξόμηση-Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός, εκδ. Σταμούλης, Αθήνα

Πετράκος Γ.,Ψυχάρης Γ. (2004), *Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, εκδ. Κριτική, Αθήνα

Πολύζος Σ.,(2011), *Περιφερειακή Ανάπτυξη*, εκδ. Κριτική,Αθήνα

ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Ν.4458/65 -ΦΕΚ 33/Α/27-2-65«Περί Βιομηχανικών Περιοχών»

Ν.360/76-ΦΕΚ 191/Α/22-06-1976 «Περί Χωροταξίας και Περιβάλλοντος»

Ν.742/77-ΦΕΚ 319/Α/17-10-1977 «Περί Τροποποιήσεως και Συμπληρώσεως του νόμου 4458/65 »

Ν.1116/81-ΦΕΚ-8/14-01-1981«Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της περιφερειακής και οικονομικής Ανάπτυξης της χώρας και τη ρύθμιση συναφών θεμάτων»

Ν.1262/82-ΦΕΚ- 70/Α/16-06-1982 «Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της περιφερειακής και οικονομικής Ανάπτυξης της χώρας και τροποποιητικών συναφών διατάξεων»

Π/Δ 136/1986-ΦΕΚ 136/Α/21-04-1986 «Ίδρυση Βιομηχανικών Περιοχών (ΒΙ.ΠΕ.) στους νομούς της χώρας»

Ν.1892/90- ΦΕΚ-101/Α/31-07/-1990 «Για τον εκσυγχρονισμό και την Ανάπτυξη»

Υ.Α 29773/95-Περί Φθίνουσων Βιομηχανικών Περιοχών

Ν.2547/97-ΦΕΚ-254/Α/15-12-1995«Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές και άλλες διατάξεις

Ν.2601/98-ΦΕΚ-81/Α/15-04-1998 «Ενισχύσεις Ιδιωτικών Επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή Ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις»

Ν.2742/99-ΦΕΚ-207/Α/7-10-1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη»

Ν.3299/04 –ΦΕΚ-261/23-12-2004 «Κίνητρα επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση»

ΑΛΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Γουργιώτης Λ (2012), *Χωροταξικός σχεδιασμός και βιομηχανικές δραστηριότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα στην Ελλάδα πολιτικές και προοπτικές βιομηχανικής Ανάπτυξης*/Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη

Δασκαλάκης Ι.(2006), *Απολογισμός του θεσμού των Βιομηχανικών Περιοχών*/Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα

Τουφεγγοπούλου Α.(2006), *Η χωρική οργάνωση της βιομηχανίας μέσα από την ανάλυση του Περιφερειακού Χωροταξικού Σχεδιασμού*/Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος

Οικονόμου Δ.(2009), *Σημειώσεις Χωροταξικής Πολιτικής*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος

Υπουργείο Ανάπτυξης – ΕΤΒΑ βιομηχανικές περιοχές Α.Ε. (2004), *Μελέτη Προσανατολισμού της παρέμβασης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα στον τομέα των νέων βιομηχανικών και επιχειρηματικών περιοχών Εθνικής Εμβέλειας*. Αθήνα, ΥΠΑΝ – ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ Α.Ε

Μαγγανά-Κακαουνάκη Σ.(1990) *Η χωροθέτηση των βιομηχανικών περιοχών στην Ελλάδα και των μεταποιητικών μονάδων μέσα σε αυτές*/Αδημοσίευτη Διδακτορική Εργασία,

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

Κλαμπατσέα Ε (2006) Φθίνουσες βιομηχανικές περιοχές: πλεονάζων χώρος, ανθρώπινο δυναμικό και η συμβολή της γνώσης, Εισήγηση στο συνέδριο *Ελληνική Βιομηχανία: προς την οικονομία της γνώσης*, ΤΕΕ, Αθήνα, Διαθέσιμο στο < URL : http://library.tee.gr/digital/m2135/m2135_klabatsea.pdf
[πρόσβαση 04/02/2014]

ΕΣΥΕ Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 17ης Μαρτίου 1991 (1991)
τ. ΙΙΙ: Οικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού, Διαθέσιμο στο < URL : http://dlib.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/yeararticles?p_topic=10007862&p_cat=10007862&p_catage=1991
[πρόσβαση 15/03/2014]

ΕΣΥΕ Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού - κατοικιών της 17ης Μαρτίου 2001 (2001) τ. ΙΙΙ: Οικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού, Διαθέσιμο στο < URL : http://dlib.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/yeararticles?p_topic=10007862&p_cat=10007862&p_catage=2001
[πρόσβαση 03/04/2014]

ΕΣΥΕ ,Περιφερειακοί Λογαριασμοί 2001-2006 (2001-2006) Διαθέσιμο στο < URL : http://dlib.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/yeararticles?p_topic=10007948&p_cat=10007948&p_catage=2001-2006
[Πρόσβαση 06/05/2014]

Polyzos-Tsiotas-Sdrolas(2013), *Evaluating the Differences in the Greek Regional Productivity by Applying Shift–Share Analysis*, Λάρισα, Διαθέσιμο στο < URL : <http://mibes.teilar.gr/proceedings/2013/Polyzos-Tsiotas-%20Sdrolas.pdf>
[πρόσβαση 02/06/2014]

